

PAROLE

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ

JÄÄKÄRIPATALJOONA 27:N PERINNEYHDISTYKSEN JÄSENLEHTI

1/2015 (321)

HELSINGISSÄ MAALISKUUSSA 2015

84.vsk

Pirteä satavuotias

Jos jääkärien perinneliike vaikutti elinvoimaiselta viime marraskuun 100-vuotisjuhlassa, niin vauhti tuntuu vain parantuvan. Jäsenmäärä on kasvanut niin, että asetetut tavoitteet on ylitetty. Yhdistyksen edellinen puheenjohtaja Jukka Penanen totesi neljä vuotta siten, että jos hiukan skarppaamme jäsenrekrytointia, saamme jäsenmäärän samaksi kuin jääkäriksi lähteneiden määrä. Helmikuun vuosikokouksessa saatoimme todeta tuon tavoitteen tulleen selvästi ylityksi. Yhdistyksessä on nyt jäseniä enemmän kuin koskaan aikaisemmin.

Jäsenmäärän kasvuun lienee vaikuttanut viime syksyn 100-vuotisjuhlien osakseen saama runsas julkisuus. Meneminen sosiaalisen mediaan lienee myös ollut kasvattamassa jäsenmäärää. Runsa vuosi sitten perustettujen facebook-sivustomme ”tykkääjien” määrä oli maaliskuun alussa 2200. Ja mikä parasta, suurin osa sivustosta aktiivisesti kiinnostuneista ei kuulu jäsenkuntaamme. He edustavat uutta jäsenpotentiaalia, joka lisäksi tuo tervetullutta nuorennusta ikääntyvään jäsenkuntaamme.

Jääkäriperinneliike on saamassa uutta julkisuutta myös Yleisradion kautta. YLEn elävästä arkistosta löytyy 1960–70-luvuilla tehtyjä jääkärihaastatteluja ja televisio on valmistelemassa useampiosasista ohjelmasarjaa jääkäreistä. Osa julkisuudesta on tiedotusvälineiden omaehtoisen kiinnostuksen tulosta, mutta on annettava erityistunnustus perinneyhdistyksen puheenjohtajan tuloksellisille ponnistuksille julkisuuden hankkimisessa.

Viimeisin voimanäyte oli jääkärikoulutuksen alkamisen 100-vuotisjuhlat Saksassa helmikuun lopulla. Juhlien aattona pidettiin Hampurissa Führungsakademiassa jääkäriseminaari, missä runsas saksalainen yleisö sai tietoa Suomen historiasta ja vastaavasti me suomalaiset saimme kuulla saksalaisilta tutkijoilta meille useimmille uutta tietoa oman maamme historiasta. Tästä kiitos seminaarin järjestäneelle yhdistyksen aikaisemmalle puheenjohtajalle Jukka Pennaselle, joka itsekin oli tuon saksalaisen maanpuolustuskorkeakoulun kasvatti.

Hohenlockstedtissa pidetty jääkäreiden koulutuksen aloittamisen 100-vuotisuusjuhla oli upea näyttö jääkäriliikkeen elinvoimasta, jonka saattoivat todeta runsaat 300 suomasta lähtenyttä ja sadat paikalliset juhlavieraat.

Parolen kannessa tulee olemaan seuraavan neljän vuoden ajan tälläkin sivulla näkyvä ”Jääkäriliike 100 v”-logo. Se tarkoittaa, että tarjoamme lukijoillemme näinä tavanomaistakin enemmän jääkäriilikettä ja sen historiaa koskevaa aineistoa. Tiedämme, että laajan lukijakuntamme hallussa on runsaasti tällaista aineistoa ja toivomme, että voisimme saada sitä julkaistavaksi ja näin koko jääkäriliiketeisön luettavaksi.

Parole toivottaa lukijoilleen hyvää jääkäriliikkeen 100-vuotisjuhlakautta.

Jukka Knuuti

Kansikuva: Jääkärikenraali Woldemar Hägglundin ja Jussi Sihvon kenraalipojat, kenraali Gustav Hägglund ja Sami Sihvo laskivat jääkärien jälkeläisten seppeleen jääkärimuistomerkillä Hohenlockstedtissa 28. helmikuuta 2015.
Kuva: Jorma Ignatius

Jääkärikoulutuksen 100-vuotismuistoa juhlittiin Saksassa Koskaan ei niin moni ole joutunut niin suureen kiittolisuudenvelkaan niin harvoille

Koskaan ei niin moni ole joutunut niin suureen kiittolisuudenvelkaan niin harvoille, luonnehti professori Kari Hokkanen jääkärien merkitystä Suomen itsenäisyydelle, kun juhlittiin jääkärikoulutuksen alkamisen 100-vuotismuistoa 26–28. helmikuuta Hampurissa ja Hohenlockstedtissa. Hokkanen lainasi pääministeri Winston Churchillin sanoja, joilla hän kiitti brittiläisiä hävittäjälentäjiä syksyllä 1940.

Juhlallisuuksiin kuului tieteellinen seminaari Saksan Föhrungsakademiassa ja perinteiset juhlamenot Hohenlockstedtin jääkärimuistomerkillä. Kaartin soittokunta piti konsertin Hohenlockstedtin kirkossa, missä pidettiin myös suomalais-saksalainen jumalanpalvelus. Ohjelmaan kuului myös jääkäreihin liittyviä esitelmiä sekä jääkäreiden saapumista kuvannut katutapahtuma. Suomesta juhliin oli saapunut runsaat 300 henkeä, minkä lisäksi päivien tapahtumiin osallistui satoja saksalaisia.

Hohenlockstedtin paikallinen sanomalehti oli täyttänyt keski-aukeamansa jääkäriaineistolla 25. helmikuuta, koulutuksen aloittamisen täsmällisenä alkamispäivänä. Katujen poikki oli vedetty banderolleja, joissa toivottiin vieraat tervetulleiksi ja pitkin katuja oli Suomen ja Saksan lippuja kantavia lippusiimonia.

Juhlien päätapahtuma 28. helmikuuta oli perinteinen kunnianosoitus jääkärimuistomerkillä Hohenlockstedtin muistolehdossa. Jos Finnentagin juhllisuudet ovat aina vaikuttavat, niin jääkärikoulutuksen alkamisen 100-vuotisjuhlissa ne olivat erittäin mahtavat.

Jo hyvissä ajoin paikalle alkoi virrata väkeä. Suomesta oli tullut

Yllä: Vain VIP-vieraat mahtuivat muistolehdon alueelle. Muut joutuivat katselemaan aidan takaa.

Alla: Tämän päivän jääkäreitä Hohenlockstedtin kaduilla. Juhlien suomalainen kunniaosasto oli koottu jääkäriperinnettä kantavista joukko-osastoista.-

kaikkiaan yli 300 henkeä ja paikallisia oli runsaasti enemmän. Vain VIP-vieraat mahtuivat alueen aidan sisäpuolelle. Loput saivat seurata juhllisuuksia kadun ja ympäröivän puiston puolelta.

Jo hyvissä ajoin paikalle oli ryhmittynyt kunniajoukkue Wachbattalionista. Juhlapaikkaa reunustivat saksalaisten ja suomalaisten reserviläisten avorivi.

Tilaisuuteen osallistuivat kunniayksikkö Saksan, Viron ja Suo-

men puolustusvoimista. Suomalainen kunniayksikkö koostui maa- ja merivoimien jääkäriperinteitä vaalivien joukkoyksiköiden lipuista kunniaavartioineen ja komentajineen sekä varusmiehistä kootusta kunniajoukkueesta.

Suomalaisista joukko-osastolipuista ensimmäisenä saapui muistomerkillä Hämeen panssaripataljoonan lippu, mitä seurasi Jääkärietykistirykmentin lippu.

Puolustusvoimien seppeleen laskivat puolustusvoimien komentaja kenraali Jarmo Lindberg, maavoimien komentaja kenraaliluutnantti Seppo Toivonen ja adjutantti, everstiluutnantti Teemu Nurmela.

Kolmantena saapui Kymen jääkäripataljoonan lippu Lapin jää-

käripataljoonan lipun seurattessa. Sitten saapui Pioneerikoulun musta lippu. Kuudentena saapui Uudenmaan jääkäripataljoonan lippu. Viimeisenä joukko-osastolippuna saapui Vaasan rannikkojääkäripataljoonan lippu. Ne tulivat paikalle jääkäri Sami Sihvon säveltämän Muistoja Pohjola -marssin tahdissa. Musiikista piti huolen oma Kaartin soittokuntamme. Täysilukuinen soittokunta antoi ryhtiä ja rytmiä molempina Hohenlockstedtin juhlapäivänä.

Viimeisenä saapui kunnialehtoon jääkärilippu Jääkärimarssin jyhkeiden sävelten saattamana. Se asettui joukko-osastolippujen muodostaman lippulinnan eteen. Lipun toi paikalle Panssaripataljoonan asettama lippuvartio. Kuten tunnettua, lippua säilytetään Parolassa Hämeen Panssaripataljoonassa.

Puheiden sarjan aloitti Hohenlockstedtin pormestari **Jürgen Kirsten** toivottaen vieraat terve-

tulleiksi juhlistamaan suomalaisien nuorten isänmaanystävien Lockstedter Lageriin saapumisen 100. vuosipäivää. Muistelemme tänään kiitollisuudella Jääkäripataljoona 27:n miesten uhrivalmiutta ja rohkeutta, jota he osoittivat vapauden ja demokratian saavuttamiseksi.

Puolustusvoimien komentaja kenraali **Jarmo Lindberg** rakensi puheensa kortesjärveläisen jääkäri **Juho Kustaa Mattilan** tarinaan. Kuinka hän hiihti yön pimeydessä yli ohuen Tornionjoen jään, matkusti junalla halki Ruotsin ja tuli laivalla yli meren ja päättyi Lockstedtin leirille. Sieltä hän siirtyi pataljoonan mukana rintamalle nykyisen Latvian alueelle, suoritti kasarmipalvelua Libausa ja palasi jääkärien sotajoukon mukana Suomeen 25. helmikuuta 1918, päivälleen kolme vuotta Lockstedtin koulutuksen alettua.

Kenraalimajuri **Hans Werner Wiermann** totesi, että useimmat entiset saksalaiset varuskun-

Valtiovallan seppelä. Laskijoina eduskunnan puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Jussi Niinistö, suurlähettiläs Päivi Luostarinen sekä sotilasasiamies, kommodori Arvi Tavaiila.

nat on unohdettu kokonaan, mutta Lockstedt muistetaan jääkäreiden ansiosta.

’Seppeleiden lasku oli pitkä seremonia, vaikka osa seppeleistä oli laskettu jo edellisenä päivänä. Ensimmäisenä laski seppeleensä Hohenlockstedtin kunta ja Schleswig-Holsteinin osavaltio..

Suomen puolustusvoimien seppeleen laskivat puolustusvoimien komentaja kenraali **Jarmo Lindberg**, maavoimien komentaja kenraaliluutnantti **Seppo Toivonen**. Bundeswehryn seppeleen laski kenraalimajuri Wiermann. Suomen valtion seppeleen laskivat eduskunnan puolustusvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja **Jussi Niinistö** ja

Jääkärisäätiön hallituksen jäsen Peter Fagnäs, puheenjohtaja Asko Kilpinen ja JP27:n perinneyhdistyksen puheenjohtaja Pertti Laatikainen laske-
massa säätiön ja yhdistyksen seppelettä.

Jääkärien jälkeläisten seppele. Laskijoina jääkärikenraalien kenraalipojat Gus-
tav Hägglund ja Sami Sihvo. Helena Miettinen on jääkärin pojantytär.

Suomen Saksan suurlähettiläs **Päivi Luostarinen**. Jääkärisäätiön ja JP27:n perinneyhdistyksen seppeleen laskijoina olivat säätiön puheenjohtaja **Asko Kilpinen** ja säätiön hallituksen jäsen **Peter Fagnäs** sekä perinneyhdistyksen puheenjohtaja **Pertti Laatikainen**. Saksan Jalkaväkiliiton seppeleen laski prikaatikenraali Hagemann. Jääkärien jälkeläisillä oli oma tervehdyksensä, jonka panivat paikoilleen **Gustav Hägglund** ja **Sami Sihvo**, molemmat jääkärien poikia, sekä **Helena**

Miettinen, joka on jääkärin pojantytär.

Viimeisenä laskettiin Viron seppele. Asialla oli Viron merivoimien komentaja **Sten Seppel**. Paikalla oli myös Viron lippu.

Jääkärien 100-vuotisjuhlilla tuntui olevan myös korkeimman suosio. Juhlat saatiin viettää aurinkoisessa kevätsäässä. Edellisenä päivänä oli satanut ja myös seuraavana päivän sää oli sateinen.

Seppeleen laskun jälkeen siirryttiin perinteisesti kahville vierei-

sen koulun suureen monitoimitalaan. Nyt väkeä oli niin paljon, että vain tärkeimmille vieraille riitti tilaa koululla. Loput juhla-
vieraat kestettiin kahdessa muussa tilassa. He saattoivat seurata aulan tapahtumia kuvaruutujen välitykselle.

Aulan juhlan pähenkilöksi voi sanoa jääkärilippua, joka saapui paikalleen jääkärimarssin soivissa. Juhlavuutta lisäsi se, että lippuvartion vaihdettiin musiikin säestyksellä useita kertoja.

Jääkärisäätiö ja perinneyhdistys kiittivät Saksan puolustusvoimia ja paikallisia järjestäjiä pienoisjääkärilippuun. Joitain suomalaisia kummastutti, että suomalaiset pitivät puheensa vain saksaksi, jota kaikki vieraat eivät ymmärtäneet

Kiittäjiin liittyi myös suomea puhunut Viron merivoimien komentaja kommodori Sten Seppel. Virolaiset ovat mukana Hohenlockstedtissa, koska he haluavat kiittää jääkärien johtamien suomalaisten vapaaehtoisten tuesta Viron vapaussodassa 1918–20. Mutta Seppel kiitti myös siitä tuesta, mitä Suomi antoi 1991 uudelleen itsenäistyneen Viron puolustusvoimille. Hänestä oli tullut meriupseeri ensin Merisotakoulussa Suomenlinnassa ja

Yllä: Pyhän kolminaisuuden kirkossa pidettiin suomalais-saksalainen jumalanpalvelus, jossa musiikista vastasi Kaartin soittokunta. Alla: Wachbataillonin sotilaat ovat ammattimiehiä ja sen näkee rivien suorudesta.

sittemmin hän oli saanut Suomessa yleisesikuntaupseerikoulutuksen. Saarin yleisesikuntaupseerikurssia Suomessa johti kenraali **Pentti Lehtimäki**. Hän oli mukana Hohenlockstedtin juhlissa, mutta valitettavasti toisessa kahvipaikassa, ettei Seppel voinut kiittää häntä henkilökohtaisesti.

Jumalanpalvelus kahdella kielellä

Päivän juhlallisuudet olivat alkaneet aamulla suomalais-saksalaisella jumalanpalveluksessa Hohenlockstedtin tunnelmallisessa Pyhän kolminaisuuden kirkossa.

Jumalanpalvelusmenot vietiin läpi kahdella kielellä. Lutherin taisteluvirsi ”Jumala ompe linnamme” laulettiin niin, että suomalaiset lauloivat suomea, saksalaiset saksaa. Samoin meneteltiin uskontunnustuksen ja Isä meidän -rukouksen suhteen. Kenttä-

piispa **Pekka Särkiö** piti saarnansa suomeksi ja saksaksi.

Särkiö sanoi, että Jeesus osoittaa evankeliumissa autuaiksi ne, jotka ovat kulkeneet monien koettelemusten kautta. Näihin autuaisiin lukeutuvat myös rauhantekijät, sillä he saavat Jumalan lapsen nimen. Kuuluivatko jääkärit rauhantekijöihin ja ovatko he autuaita?

Kysymykseen voidaan antaa eri vastauksia. He tekivät joka tapauksessa niin kuin tiesivät oikeaksi. He eivät halunneet omaansa sorron jatkuvan. He halusivat sorron tilalle rauhan ja paremman elämän isänmaalleen. Tämä sai heidät hakeutumaan sotilaskoulutukseen Saksaan.

Jääkärit olivat monella tavalla koettelemusten koulumia ihmisiä. Heitä kantoi toivo oikeuden voittamisesta. Siksi heidän kantamaansa jääkärimerkkiin oli kuvattuna vihreä voitonseppelä.

Jumalanpalveluksen musiikista vastasi pääasiassa Kaartin soittokunta. Se oli pitänyt edellisenä iltana Hohenlockstedtin Pyhän kolminaisuuden kirkossa konsertin. Ohjelmisto käsitti pääosin Sibeliusta: Karelia-sarjan Alla Marcia sekä Andante Festivo ja tietysti Finlandia. Yleisö hieman ihmetteli, ettei ohjelmalehtisessä ollut Jääkärimarssia. Mutta tulihan se ylimääräisenä, niin että kiireisimminkin lähteneet palasivat takaisin kirkkoon mielimarssiin kuulemaan. Väkeä oli paikalla niin, että lisätuoleista huolimatta käytävillä ja nurkissa seisottiin.

Muistojen marssi asemalta kasarmille

Perjantaina illan suussa kokoonnuttiin Hohenlockstedtin asemalle. 25 helmikuuta sinne saapui 19 ensimmäistä vapaaehtoisikoulutukseen lähtenyttä. Asemarakennus on jäljellä, vaik-

ka kiskot on rullattu pois jo vuosia sitten. Nyt oli asemalla oli saapuvia vapaaehtoisia vastassa 100 vuoden takaisin univormuihin pukeutuneena suomalaisten kouluttajaksi tullut majuri **Maximilian Bayer** ja kaksi aliupseeria. Muistojen marssissa sotilaskoulukseen saapuvia miehiä esittäneet olivat seuraavan päivän Ehrenheimin juhlassa omassa tämän päivän roolissaan eli varusmiesten kunniaosastossa....

100 vuotta sitten saapujat vietiin kasarmeille mahdollisimman vaivihkaa, olihan kysymyksessä huippusalainen operaatio. Nyt Bayeria ja hänen tulevia alokkaitaan seurasi satapäinen suomalais-saksalainen yleisö. Kaupungin

halki kuljettiin samaa reittiä kuin 100 vuotta sitten, pysähdyttiin kuuntelemaan selostuksia historiallisilla paikoilla ja saatettiin pojat samaan M1-kasarmiin, minne tulevat jääkäritkin majoitettiin.

Teksti: Jukka Knuuti
Kuvat: Jorma Ignatius, Paavo Mikkonen.

Juhlien nuorin vieras Aleksander Ehmrooth isänsä Martti Ehmroothin vieressä. Vasemmalla everstiluutnantti Heikki Ylönen.

Yllä: Asemalla oli saapuvia vapaaehtoisia vastassa 100 vuoden takaisin univormuihin pukeutuneina suomalaisten kouluttajaksi tullut majuri Maximilian Bayer ja kaksi aliupseeria.

Oikealla: Suomalaisten jääkärien alkuperäinen majoituskasarmi M1. Kasarmin ovella Jorma Ignatius.

Huippukiinnostava jääkäriseminaari aloitti jääkärien 100-vuosijuhlat Saksassa

**Suomi ennen 1. maailmansotaa.
Suuriruhtinaskunta Suomi 1. maailmansodassa
Aseellisen jääkäri liikkeen perustaminen
Lockstedtin leiri ja suomalaiset jääkärit
Kuninkaallinen Preussin Jääkäripataljoona nr 27
Jääkärit ja Saksan valtakunta vapaussodassa 1918
Suomen lyhytaikainen monarkia 1918
Jääkärien rooli 1. maailmansodan jälkeen**

Siinä otsikot huippumielenkiintoisessa seminaarissa 26. helmikuuta 2015 Führungsakademiassa Hampurissa. Tässä referaatit esitelmistä. Osaan teksteistä Parole palaa perusteellisemmin tuonnempana.

Suomi on ensimmäisen maailmansodan jälkeen syntyneistä valtioista ainoa (!), joka kykeni säilyttämään parlamentaarisen perustuslakinsa ja demokraattisen kulttuurinsa keskeytymättä toisen maailmansodan alkuun vuoteen 1939 asti (ja edelleen sen jälkeen tähän päivään). Näin totesi professori **Bernd Weger** esitelmässään ”Suomi ennen ensimmäistä maailmansotaa”.

Suomalaisen patriotismin ja tsaariuskollisuuden rinnakkaiselo oli pitkään ongelmatonta, kun autonomian perusteisiin ei kajottu. Vielä kun autonomian

Führungsakademien luentosalin täytäneestä yleisöstä enemmistö oli saksalaisia, jotka oppivat paljon lisää Suomen historiasta. Mutta kyllä suomalaisillekin oli monta uutta juttua saksalaisten esitelmissä.

ydin vuonna 1899 asetettiin kyseenalaiseksi, säilyi lojaliteetti suomalaisen politiikan vallitsevana periaatteena. Samalla todisti tämä niin monella tapaa vielä takapajuinen maa venäläistämisvuosien aikana eurooppalaisittain esimerkinomaisessa määrin siviiliyhteiskunnan sitoutumista taipumattomuuteen, vastarintaan ja uudistustahtoon.

Tekisimme oikeutta siinä, jos tulkitsisimme jääkäri liikettä tä-

Jääkärikoulutuksen 100-vuotisjuhliin liittyi Saksan maanpuolustuskorkeakoulussa, Führungsakademiassa, pidetty jääkäriihin ja jääkäri liikkeen perustamisaikaan liittyviin tapahtumiin keskittynyt seminaari. Itsekin samassa oppilaitoksessa opiskellut JP27:n puheenjohtaja Jukka Pennanen oli saanut koolle näyttävän joukon saksalaisia ja suomalaisia historiantutkijoita.

män tradition kontekstissä emmekä myöhemmässä maailmansodan myytissä, joka siteeratakseni muutamia aikalaikirjojen otsakkeita kuvailee Suomea ”*Land of the Heroes*”, tai ”maanviljelijöiden ja sankarien maaksi” ja ”sitkeiden ja hiljaisten sotilaiden kotimaaksi”. Sellainen maa ei Suomi ennen 1. maailmansotaa varmuudella ollut, sanoi professori Weger.

Elintarvikeriippuvuus Venäjästä ongelmallinen

On erityisesti painotettava, että Venäjän sisäisessä ja myös kansainvälisessä vertailussa, olivat Suomeen suunnatut venäläistämistoimenpiteet poikkeuksellisen keveitä, sanoi tohtori **Michael Jonas** esitelmässään ”Suomen suuriruhtinaskunta ensimmäisessä maailmasodassa”.

Jättäkäämme perustuslaillispoliittinen suunta ja katsokaamme esimerkiksi suomalais-venäläisiin taloussuhteisiin. Tällöin selvää, kuinka intensiivisesti Suomi oli sidottuna keisarikuntaan. Kyseessä oli Suomen jälkiteollisen ajan intensiivisin vaihe, kaksi vuosikymmentä ennen 1. maailmansotaa. Tämä vaihe ei olisi ollut ylipäättänsä mahdollinen ilman integraatiota suurempiin venäläisiin markkinoihin.

Suomen ja Venäjän välinen kauppa, joka oli vielä muutama vuosikymmen aikaisemmin ollut vain muutama miljoonaa markkaa, kasvoi räjähdysmäisesti sotaa edeltävinä vuosina niin vieden kuin tuonninkin osalta yli 100 miljoonaan markkaan. Suomen teollisuus ja yritykset hyödynsivät niin tarkasti kauppasuhteensa Venäjään, että näiden venäläiset kilpailijat usein valittivat, miten oikeastaan Venäjän kolonisoima kansa saattoi tällä tavoin ryöstää emämaataan.

Sota ei muuttanut tätä tilannetta kokonaan, mutta teki Suomen tilanteen huomattavasti monimutkaisemmaksi. Riippuvuus

yhä enemmän hajoavasta Venäjän taloudesta, ennen kaikkea kansanhuollon suhteen, jätti myös raskaat jälkensä suomalaisen yhteiskuntaan.

Peruselintarvike-tilanne heikkeni nopeasti, sillä Suomi oli täysin riippuvainen Venäjän viljamarkkinoista. Kuten Saksan keisarikunnassa ja jopa puolueettomassa Ruotsissa johti dramaattinen huoltotilanne, juuri vuodenvaihteessa 1917/1918, samoin kuin Suomessa sosiaalisiin ongelmiin ja siten poliittiseen epätasapainoon

Sodan syttyminen suisti Suomen ristiriitaiseen, jopa absurdiin tilanteeseen: osana Venäjän keisarikuntaa oli Suomi muodollisesti epäilemättä myös osallinen sodassa. Pietari piti Suomen aluetta mahdollisena saksalaisen invaasion hyökkäysporttina. Tämän vuoksi julistettiin myös koko Suomeen, kuten myös koko muuhun keisarikuntaan, sotatila, jota seurasi erikoismääräyksiä hätätilaa varten.

Suomalaiset olivat lojaaleja tsaarille

Professori **Kari Hokkanen** pelkisti jääkäri liikkeen esihistorian seuraavasti: suomalaiset tarvitsivat syyn uskaltautua niin suuririskejä sisältävään yritykseen. He tarvitsivat myös näkymän jonkinlaisista onnistumisen mahdollisuuksista. Saksa puolestaan tarvitsi syyn, jonka vuoksi suostua suomalaisten pyyntöön ja arvion, että panostus kannattaisi.

Neljännesvuosisata ennen jääkäri liikkeen alkua juuri kukaan, ei Suomessa eikä Venäjällä, kuvitellut suomalaisten haluavan eroon Venäjästä. Tsaari **Aleksanteri II** palkitsi lojaalisuuden sallimalla säännöllisen valtiopäivätyöskentelyn sekä erillisen kansantalouden kehittymisen oman rahan myötä. Hänen patsaansa seisoo tänäänkin keskellä Helsinkiä.

Muutoksen aiheutti se venäläistämispolitiikka. Suomessa se johti autonomian loukkauksiin, jotka synnyttivät vastustusmielialaa. Suomessa heräsi vuosatoja vanha pelko tulla venäläisiksi.

Realistisia mahdollisuuksia Venäjästä eroamiselle näytti tarjoavan maailmansota. Separatistimin motiivi vahvistui samalla, kun mahdollisuudet näyttivät avautuvan.

Jääkäreiksi lähti melkein 2000 miestä, ja värväys- ja etappitoimintaan osallistui muutamia satoja. Se ei ollut paljon. Venäjän armeijaan lähti samaan aikaan vapaaehtoisina 600–700 suomalaista.

Suurin osa suomalaisista totteli esivaltaa. Useimmat odottelivat passiivisina, mitä tuleman piti.

Jääkäri liike oli juridisesti maanpetos. Sellaisena sitä pitivät muun muassa tulevat tasavallan presidentit, juristit **K.J. Ståhlberg** ja **J.K. Paasikivi**. Maanpetoksesta puhui vuonna 1916 myös tuleva Suomen marsalkka **Gustaf Mannerheim**, tuolloin Venäjän armeijan kenraalimajuri.

Vaikka Ruotsi ei suostunutkaan antamaan sotilaskoulutusta, oli jääkäri liikkeen kannalta Ruotsilla silti iso merkitys. He auttoivat kontaktien luomisessa suomalaisaktivistien ja saksalaisten välillä, sanoi professori Hokkanen.

Achim Jabusch, Hohenlockstedtin kulttuurin ja historian seuran puheenjohtaja, kertoi suomalaisten kouluttamisen alusta Lockstedtissa. Toisaalla lehdessä (s. 13) on Jabuschin kirjoittama artikkeli aiheesta.

Suomalaisten lojaalisuus loppui sortokausiin

Suomen selviytymisen strategia oli lojaalisuus keisarille. 1800-luvulla Venäjällä voimistunut kansallisuusaate näkyi Suomessa haluna laajentaa itsehallintoa, mutta se näkyi Venäjällä haluna yhtenäistää monikansallista ja heterogeenistä valtakuntaa, sanoi esitelmässään professori **Martti Häikiö**.

Ratkaiseva törmäyskohta oli vuosi 1899, kun Venäjä julkaisi Suomen autonomiaa rajoittavan manifestin. Manifesti mursi suomalaisten keisarilojaalisuuden. Suomalaiset siirtyivät vähitellen tiukkenevaan vastarintaan.

Venäjän-Japanin sota ja Venäjän sisäiset levottomuudet sekä Suomen oma suurlakko johtivat siihen, että Suomen autonomia palautettiin ja sen kansanedustuslaitos uudistettiin.

Euroopan ajaututtua suursootaan, julistettiin Venäjään kuuluva Suomi sotatilaan 1.8.1914. Suomesta tuli venäläinen sotaleiri. Aluksi osana yleistä sotainnostusta ja vanhaa keisarilojaalisuutta 700 vapaaehtoista liittyi Venäjän armeijaan elo-syyskuussa, mutta sitten lojaalisuus loppui kokonaan.

Marraskuussa julkaistiin venäläinen manifesti, jossa tavoitteena oli suuri Suomen venäläistämishjelma. Suomen pelättiin hukkuvan Venäjän kansojen mereen. Monet olivat jo epätoivon partaalla.

Ratkaiseva käännekohta oli ylioppilaiden kokous noin 20. marraskuuta 1914. Päätettiin ryhtyä sotilaallisen koulutuksen hankkimiseen tähtäimessä Venäjältä irtautuminen.

Kaksi tyytyväistä kenraalia. Yhdistyksen edellinen puheenjohtaja kenraalimajuri evp. Jukka Pennanen oli organisoinut seminaarin ja nykyinen puheenjohtaja prikaatikenraali evp. Pertti Laatikainen oli ahkeroinut juhlien järjestämisessä.

Mannerheim ei ollut maihinnousua vastaan

Tohtori **Agilolf Kesselring** kumosi esitelmässään ”Jääkärit ja keisarillinen Saksa Suomen Vapaussodassa 1918” Suomessa yleisesti vallitsevan tiedon, että Mannerheim olisi vastustanut saksalaisten maihinnousua Suomeen keväällä 1919.

Tukholmassa keväällä 1917 toiminut suomalaisten itsenäisyysaktivistien Sotilaskomitea oli toivonut saksalaisten maihinnousua Suomeen. Yleisesikuntakapteeni **Werner Crantz** selitti 3.6.1917 sotilaskomitealle, että maihinnousu Etelä-Suomeen ei ole sotilaallisesti mahdollinen (miinoitukset, sukellusveneet ym.), mutta maihinnousu Pohjanlahden alueella olisi periaatteellisesti mahdollinen.

On useasti väitetty, että Mannerheim olisi asetettu Saksan intervention suhteen tapahtuneen tosiasian eteen. Tämä lienee totta, mutta toki on todettava, että hän tänä ajankohtana oli ollut jo yhdeksän päivän ajan silloisen korkeimman suomalaisen soti-

laallisen hallintoelimen johdossa (Sotilaskomitea), mikä elin vastaavasti oli jo kolmen vuoden ajan tehnyt selväksi, että ilman saksalaisten maihinnousua on irtottautuminen Venäjältä mahdotonta.

Suomen lähettiläs Hjelt, ja jääkäripataljoonan johdon valtuuttama Thesleff sekä senaatin valtuuttamat Hjelt ja Erich pääsivät 21.2.1918 yhteisymmärrykseen Hindenburgin ja Ludendorffin kanssa saksalaisten tunkeutumisesta Suomeen.

Itämeridivisioona sai 2.3.1918 tehtäväkseen maihinnousun Suomeen.

Maaliskuun 10. päivänä 1918 oli **Hindenburg** yhtä mieltä Mannerheimin lähettämän sähkösanomapyynnön kanssa, jossa Mannerheim pyysi alistamaan saksalaiset interventiojoukot komentoonsa. Tästä myös alkoi hetkeä aikaisemmin 7.4.1918 majuriksi ylennetyn Crantzin komentaminen yhteysupseeriksi Mannerheimin päämajaan. Yhteiset menettelytavat saksala-

laisten ja suomalaisten asevoimien välillä tuli näin sovittua. Esikuntien välille muodostettiin radioyhteys ja yhteysupseerit oli vaihdettu.

Maaliskuun 20. päivänä 1918 sähkötti Mannerheim Thesleffille: ”Pyydän Thesleffiä ilmoittamaan, että pidän peruuttamattomana lupauksena (velvollisuutena) sitä, että saksalaisen avustuseretikunnan saapumista kiirehditään. Viivästys on kohtalokas.”

”Kuningasseikkailu” ei ollut mikään seikkailu

Se, mikä jälkikäteen tarkasteltuna vaikuttaa ehkä ”kuningasseikkailu”-episodilta, vastasi itse asiassa hyvinkin tuon ajan henkeä ja viimeisten sotavuosien olosuhteita Pohjois-Euroopassa, sanoi tohtori Jonas esitelmässään ”Suomi lyhytaikaisena monarkiana”.

Saksalaisista prinseistä oli tulut 1800-luvulla suorastaan ”vientihittejä” erityisesti Balkanille, missä syntyi uusia kansallisvaltioita ja tarve ainakin nimellisesti perustuslaillisille kuningaskunnille.

Turkulainen historioitsija **Vesa Vares** on perustellusti todennut, ettei Suomen toimintaa kesällä ja syksyllä 1918 voida pitää **Anders Huldénin** kutsumana episodi-

maisena yksittäisenä ”kuningasseikkailuna”. Pikemminkin kyse oli kiireessä tehdystä toimitasuunnitelmasta, jonka tavoitteena oli vakauttaa vielä täysin olemattomat tai voimakkaassa myllerryksessä olevat valtiorakenteet. Kun tarkastellaan asiaa kaikkien toimijoiden näkökulmasta, kyseessä on kaikkea muuta kuin outo seikkailu. Se tekee myös Helsingin päättäjien valmistelut ja odotukset kuninkaan saapumisesta ymmärrettäväksi.

Edellä esitettyä pienen valtion opportunistia, jolla Suomen valtio varsinkin 1900-luvulla varjeli heiveröistä olemassaoloaan, selittää myös se, että menetettyään marraskuussa 1918 ajatellun suojelijavaltionsa Saksan, hanke Suomesta monarkiana lakkautettiin lähes äänettömästi. Seuraavina vuosikymmeninä se näyttäytyi Suomen historiassa lähinnä alaviitteenä tai kulttuurihistoriallisena muistona.

Hokkanen siteerasi Winston Churchilliä

Professori **Kari Hokkanen** toteasi seminaarin päätöspuheenvuorossa, että Saksan sotahistoriassa Suomen jääkäri liikkeen merkitys on aivan vähäinen. Koko Suomen vapaussota oli pieni si-

vuepisodi ensimmäisessä maailmansodassa.

Hyväksyessään suomalaisten pyynnön kouluttaa jääkäreitä ja sitten lähettää joukkoja valkoisen Suomen avuksi, keisarillinen Saksa teki sen omista syistään, ensin häiritäkseen vihollismaansa Venäjän sotaponnisteluja ja sitten padotakseen bolsevismin etenemistä länteen ja lopuksi saadakseen Suomesta itselleen poliittisesti ja taloudellisesti riippuvaisen liittolaismaan.

Tämän toteaminen ei tee tyhjäksi Saksan avun suurta myönnteistä merkitystä itsenäisen Suomen historialle.

Tämä on juhlaseminaarimme viimeinen esitelmä. Lopetan sen pelkistykseen, joka koskee jääkäri liikkeen merkitystä Suomen itsenäisyydelle, ensin sen saavuttamisessa ja sitten sen puolustamisessa. Teen sen lainaamalla **Winston Churchillin** sanoja brittiläisille hävittäjä lentäjille: Ei koskaan ole niin moni joutunut niin suureen kiittolisuudenvelkaan niin harvoille.

Teksti: Jukka Knuuti,
Kuvat Jorma Ignatius,
Paavo Mikkonen.

Ennen seminaaria käytiin katsomassa jääkärihautoja. Kuka uskoisi, että tämän miehen nimi oli Otto Luoti.

HYVÄ PAROLEN LUKIJA

Mikäli olet ottanut valokuvia marraskuun juhlistamme tai helmikuussa Saksassa, lähetä niitä myös Jääkäri kanslian kokoelmiin. Sama koskee paikallisia tai alueellisia juhlia. Kuvaselostukset ovat tietenkin toivottavia. Kuvia julkaistaessa mainitsemme kuvaajan nimen ja otamme huomioon muut toivomukset.

Jääkäri kanslian arkisto

Tohtori Kesselring: Jääkäriliikkeen idea oli Saksan kanssa Suomen hyväksi

Tohtori Agilolf Kesselring (vas.) piti kaksi kiinnostavaa esitelmää Saksan Suomen itsenäistymiselle antamasta tuesta 1915–1918. Oikealla professori Martti Häikiö, joka esitelmöi jääkäripataljoonasta Hampurin Führungsakademiassa pidetyssä Jääkäriseminaarissa.

Jääkäriliikkeen idea oli ”mit Deutschland für Finnland”, Saksan kanssa Suomen hyväksi. Tohtori **Agilolf Kesselring** määritteli Suomen ja Saksan osuuden jääkäriliikkeen synnystä esitelmässään Hohenlockstedtissa. Hohenlockstedtin kulttuuri- ja historyayhdistys järjesti 27. helmikuuta jääkärikoulutuksen 100-vuotisjuhliin liittyvän esitelmätilaisuuden. Korttesjärven Jääkärimuseon hoitaja **Hanna Rieck-Takala** kertoi jääkärivärväyksestä ja **Reino Virrankoski** isosetänsä, jääkäriluutnantti **Reino Vuolteen** tarinan. Näihin esitelmiin Parole palaa myöhemmin.

Kesselring (sotamarsalkka Albert Kesselringin poika) palautti mieleen 1960–70-lukujen keskustelun jääkäriliikkeen juurista. Kesselring totesi, että **Matti**

Lauerma painotti jääkäriliikkeen suomalaista alkuperää. Toisaalta **Matti Klinge** korosti hankkeen saksalaisuutta. Myöhemmin **Matti Lackman** kirjoitti kirjan, jonka nimi on retorinen kysymys ”Suomen vai Saksan puolesta”.

Jääkäriliike oli saksalaisille suuritöinen salaisoperaatio. Saksan sotilashallinnossa kilpailivat keskenään meri- ja maavoimien tiedustelu. Skandinavian suunnan tiedustelu oli merivoimien hoidossa. Maavoimien tiedustelulle suomalaisten vapaaehtoinen koulutus antoi mahdollisuuden päästä mukaan pohjoiseen suuntautuvana tiedustelutoimintaan. Tuon mahdollisuuden tarjosivat Suomen itsenäisyyttä ajaneet aktivistit (Gummerus, Zilliacus, Castren). Wetterhof ja Gummerus eivät olleet mitään agentteja, vaan he tekivät itsenäistä

politiikkaa Suomen itsenäisyyden puolesta.

Jääkäriliikkeen juuret ovat Kesselringin mielestä Kagaalissa (ensimmäisellä sortokaudella 1899–1905 syntynyt suomalainen vastarintajärjestö). Sillä perusteella hankkeen suomalaiset juuret ovat vanhemmat kuin saksalaiset, vaikka asia olikin esillä jo 1910 Saksan ja Ruotsin välisissä esikuntaneuvotte- luissa.

Jääkärit edustivat järjestyksessä toista vastarintapolvea, joka oli ottanut oppia edeltäneen polven virheistä. Ilman aseita ja sotilaskou-

lutusta ja jonkun toisen maan tukea vapaus jäisi haaveeksi ja aktivistit päätyivät maanpakoon. Etsittiin aktiivisesti yhteyttä Saksan viranomaisiin ja siinä onnistuttiin. Nuoren polven voimakas panos irrotti heidät ”vanhemmista” sotilasaktivisteista. Mutta heistä jääkäriliike sai ”pako-laisesikunnan”. Ilman sitä olisivat jääkärit päätyneet kapinaan syyskuussa 1917.

Suomessa vuosia käytyyn keskusteluun, Suomen vai Saksan hyväksi, sanoisin *mit Deutschland für Finnland*, Saksan kanssa Suomen hyväksi, sanoi Suomessa asuva professori Kesselring.

JUKKA KNUUTI

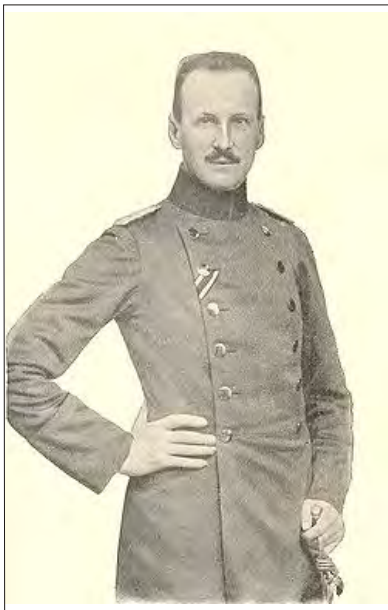
Suomalaisten koulutus Lockstedtissa oli aluksi huippusalaista toimintaa

Kun helmikuussa 1915 ensimmäiset suomalaiset vapaaehtoiset saapuivat Lockstedtin rautatieasemalle, he tulivat eräälle Saksan keisariajan suurimmista armeijan harjoituskentistä.

Suomalaisten kouluttaminen Lockstedtin leirissä 100 vuotta sitten oli aluksi huippusalaista hanke. Pohjoisten miehet pyrittiin eristämään mahdollisimman hyvin saksalaisilta sotilailta ja siviileiltä. Heidän asuinrakennuksen-

Partiolaiskurssi oli hyvin luonteva peitenimi kurssille. Olihan kurssin kouluttaja majuri Maximilian Bayer Saksan partioliikkeen johtaja.

sa oli korkean piikkilanka-aidan takana ja porttiin oli kiinnitetty kyltti, jossa luki "Suljettu! Sisäänpääsy ankarasti kielletty". Vähitellen salaisuus lieveni ja suomalaisten suhde ympäristöön normalisoitui

Kun ensimmäiset suomalaiset vapaaehtoiset saapuivat Lockstedtin rautatieasemalle helmikuussa 1915, he tulivat eräälle Saksan keisariajan suurimmista armeijan harjoituskentistä. Lockstedtin leiri oli IX armeijakunnan harjoitusalue, jolle pystytettiin majoittamaan 9800 sotilasta, ja talleja oli 1850 hevoselle. Vuosittain alueella koulutettiin noin 100 000 sotilasta.

Alkuun suomalaiset olivat suorittamassa, Saksan sotaministeriön nimityksen mukaisesti, "sotakurssia ulkomaalaisille". Kurssille on määrä ottaa "200 miestä hyvistä perheistä". Kun koulutus aloitettiin, oli paikalla vasta 55 koulutettavaa. Useimmat heistä olivat olleet "valmiiksi" Saksassa useimmiten opiskelemissa korkeakouluissa. Pitkin kevättä alkoi tulla enemmän miehiä Suomesta. Mutta koskaan ei suunniteltua 200 miehen vahvuutta saatu täyteen.

Suomalaisten kurssin kouluttajaksi nimitettiin majuri **Maximilian Bayer**, joka oli eräs Saksan partioliikkeen perustajia ja partioliikkeen johtohahmoja, (*Reichsfeldmeister des Pfadfinderbundes*). Koulutuksen nimi muutui ja oli sittemmin "*Pfadfinderkursus*". Tämä olikin hyvä ja kouluttajan huomioon ottaen myös luonteva peitenimi ulkomaalaiskurssille.

Suomalaisten vapaaehtoisten kouluttaminen alkoi heti heidän saavuttuaan Lockstedtin leiriin.

Alkuun heille opetettiin partiolaistaitoja ja käyttäytymismalleja, mutta aika nopeasti siirryttiin preussilaisen armeijan oppeihin.

Saksalaiset yrittivät monin keinoin pitää suomalaisten identiteettiä salaisena. "Partiolaiset" saivat poistua majatalostaan ainoastaan saksalaisten upseerien valvonnassa. Harjoituksia ja marssseja suoritettiin ainoastaan yhtenäisissä/suljetuissa osastoissa. Marssiessa taajama-alueilla puhuminen oli täysin kielletty.

Kurssin alkuvaiheen kuuden viikon mittaisen ankaran salassapidon aikana harvinaiset retket Kieliin tai Hampuriin olivat miehille erittäin mieluista vaihtelua.

Kaikesta salaamisesta huolimatta havaittiin Lockstedtin leirissä pian merkkejä siitä, että saksalaiset tiesivät suomalaisten kansallisuudesta. Tämä oli melkein arvattavissa, koska saksalaiset upseerit ja joukkueet saivat vapaasti asioida siviilien kanssa. Heille puhuttiin ensin "erittäin suuresta salaisuudesta" ja hetken päästä se ei ollutkaan enää salainen.

Siitä lähtien ei kannattanut enää eristää suomalaisia sen erityisemmin. Alkoi vapaampi aika!

Suomalaiset juhlivat Bismarckin 100-vuotispäivää

1. huhtikuuta 1915 juhlittiin entisen Saksan valtakunnankanslerin ruhtinas **Otto von Bismarckin** syntymän 100-vuotis-

syntymäpäivää, mistä tuli myös suomalaisille *“Pfadfindereille”* ensimmäinen isompi juhlapäivä. Lohmühlen lammen äärellä pidettiin nuotiota, juteltiin ja laulettiin. Sitten mentiin ruokalaan nr. 7, jossa **Marie Bögenin**, *“Miia-tädi”*, luona jatkettiin juhlamista.

50 vuotta myöhemmin Miia-täti muistelee: *“Alkuvuodesta 1914 yläpidimme mieheni kanssa Lockstedtin leirin ruokalaa nr. 7. Erityisen hyvin muistan nytkin vielä, 50 vuotta myöhemmin, kun 1915 vuoden lopussa tuli leirin komentajalta käsky järjestää oma ruokasali joukkueelle, joka kulki partiolaiskurssin nimellä. 150 miehelle oli tarjottava kaikki ruoat. Heille ei saatu antaa snapsia eikä korkealaatuista kaljaa, ainoastaan heikompaa tummaa olutta.*

Paitsi kerran he saivat poikkeuksellisen luvan: 1. huhtikuuta oli entisen valtakunnankanslerin, ruhtinas Otto von Bismarckin 100-vuotissyntymäpäivä. Leirin komentaja oli juhlan kunniaksi myöntänyt suomalaisille 100 litraa hyvää saksalaista olutta. Onnistuimme vielä hankkimaan toiset 100 litraa ilman erillistä anomusta. Niin siitä syntyi oikein rehevät synttärijuhlat, ja uskon tänä päivänäkin vielä, että ne olivat ihan vanhan kanslerin mieleisiä, meidän suomalaisten vieraiden iloksi.”

Majuri Bayer kumosi ainoastaan juhlien tai juhlapyhien ajaksi ankan alkoholikiellon. Hänelle, joka oli täysin raitis, oli vaikea kumota kieltoa. Suomalaisille taas oli vaikea elää kiellon kanssa. Erityisesti viikonloppuja suomalaiset käyttivät ensisijaisesti tehdäkseen tutustumisretkiä Lockstedtin leirin ympäristöön. Usein vierailtiin kahvioissa ja ravintoloissa ja käytiin pienissä lähikaupungeissa kuten Kellinghuseenissa, Hohenwestedtissä ja Itzehoessa. Kustannussyistä kuljettiin useimmiten kävellen.

Kun jääkärialokas on ollut kaksi kuukautta Lockstedtin leirissä, hän sai anoa muutaman päivän lomaa. Sitä käytettiin usein käyntiin vähän kauempana, Hampurissa, Kielissä, Lyypekissä tai Berliinissä.

Lockstedtin kahvilat tulivat tutuiksi

Erityisessä asemassa jääkärialokaiden elämässä olivat kahvilat ja ravintolat Lockstedtin leirin lähitöillä. Siellä tavattiin vaihtaa kuulumisia, välittämään kirjoja kotimaahan sovittujen peitehenkilöiden (Lohmyllyn Greetan) kautta tai juhlimaan.

Tässä erityistä maininta ansaitsevat kahvila Schütt ja ravintola Lohmühle, mukavia paikkoja, joissa oli kaiken lisäksi töissä isäntäperheen nättejä tyttöjä, jotka miellyttivät monia suomalaisia.

50 vuotta sen jälkeen kun ensimmäiset suomalaiset saapuivat Lockstedtin leiriin, muistelee **Mija Minna Faass**, *“Gretchen von der Lohmühle”*.

Talvella 1915, kun ensimmäiset nuoret miehet vihreäharmaissa puvuissaan olivat muuttaneet kasarmirakennuksiin, oli kaikki vielä hyvin salaista ja siviiliväestössä liikkui paljon huhuja.

Eräänä päivänä olimme me nuoret likat pesemässä pyykkiä Lohmühlen lammessa. Lohmühle on kotitaloni. Nähtiin, että lammen ääressä oli nuoria miehiä suorittamassa pioneeritehtäviä. Yksi heistä tuli luoksemme ja auttoi meitä kantamaan pyykkikoria. Kun pyysin häntä liittymään taas joukkueeseensa hän vastasi: *“Kun näen kauniita tyttöjä, minun on*

pakko auttaa!” Naurettiin kaikki makeasti.

Kun talon tyttönä olin palvelemaan ravintolamme vieraita, muistan nytkin vielä, 50 vuotta myöhemmin, yhtä ja toista. Erityisen suosittuja olivat meidän kananmuna-letut. Oli hauskaa kuulla kun niitä *“Pannukakkuja”* tilattiin.

Kun elokuussa 1915 Lockstedtin leiriin saapui tieto siitä, että suomalaisten vapaaehtoisten koulutus pidennetään ja perustetaan pataljoona, tulevat jääkärit juhlivat suuresti *“Hotel Kaiserhofissa”*. Juhlaan olikin syytä, sillä suomalaisia oli syystäkin vaivannut epätietoisuus koulutuksen jatkosta ja samalla omasta tulevaisuudestaan.

Kun jääkäripataljoona siirrettiin toukokuussa 1916 itärintamalla, paikallisia seisojia paljon kadun varrella hyvästelemässä suomalaisia jääkäreitä.

Hohenlockstedt on Lapuan ystävyyskaupunki

Vaikka meillä on aika vähän aikaisten kertomuksia, saamme olettaa, että suomalaisten jääkärialokkaiden ja saksalaisen siviiliväestön kohtaamiset perustuivat molemminpuoliseen kunnioitukseen ja tapahtuivat ystävällisessä hengessä.

Cafe Schütte oli yksi suomalaisten kantapaikkoja Lockstedtissa. Sinne löysivät jääkärit tiensä myöhemminkin. Heidän nimiään on vieraskirjassa esim. vuodelta 1922.

Suomalaisten saapuminen pyrittiin pitämään mahdollisimman salaisena asiana. Luultavasti heidät kuljetettiin lyhyintä reittiä rautatieasemalta kasarmirakennukselle M1.

Tämän päivän näkökulmasta voimme todeta, että suomalaisten jääkäreiden siteet Lockstedtin leiriin ja henkilökohtaiset ystävyydet sikäläisten siviilien kanssa ovat luoneet pohjan nykyisiin monimuotoisiin kansainvälisiin suhteisiin. Schüttin kahvilan vieraskirjasta löytyy jo vuodelta 1922 entisten suomalaisjääkäreiden nimiä.

Tässä yhteydessä mainitaan **Käthe Hein, Johannes Schüttin** tytär. Hän ja hänen perheensä olivat monille entisille jääkäreille ensimmäinen vieraspaikka, kun he kävivät vuosikymmenien aikana Hohenlockstedtissa. Entisten jääkäreiden toivomuksesta syntyi 1973 Lapuan ja Hohenlockstedtin ystävyyskuntatoiminta ja perinteisille yhteyksil-

le luotiin laajempaa pohjaa.

Siitä lähtien on järjestetty säännöllisiä vierailuita, joihin osallistuivat yksityiset ja yhdistykset sekä virallisetkin edustajat. Tärkeänä tukena ovat vuosien aikana toimineet Lapuan Suomi-Saksa yhdistys ja Hohenlockstedtin Saksa-Suomi yhdistys.

Kun Hohenlockstedt sai oman kotiseutumuseonsa vesitornin juurelle ja siihen avattiin 2002 pysyvä näyttely, joka kertoo jääkäripataljoonasta 27, kunta sai ainutlaatuisen tilaisuuden esittää omaa paikallishistoriaansa ja tärkeätä osaa Suomen historiaa.

Hohenlockstedtin kulttuuri- ja museoyhdistys, Suomen Jääkärimuseon ystävät ry ja Korttesjärvi-Seura ry solmivat toukokuussa 2009 yhteistyösopimuksen, jonka tavoite on mm. tehdä molempien alueiden nuorille tätä yhteistä historia tunnetuksi.

ACHIM JABUSCH

Hohenlockstedtin kulttuuri- ja museoyhdistyksen puheenjohtaja.

Pfadfinder-kurssilla oli aluksi myös partiolaisten asut, kuten tässä jääkärikuvien klassikossa. Piikkilangoista selviämistä harjoittelevat Verner Gustafsson ja Kosti Sundberg. Edellisestä tuli aikanaan kenraalimajuri, jälkimmäisestä everstiluutnantti

Entä jos... ?

Historian kirjoittamisessa pyritään kertomaan, miten asiat olivat, miten ne kehittyivät tai mitä eri ihmiset tekivät. Joskus tekee kuitenkin mieli kysyä, mitä olisi tapahtunut, jos jokin asia olisikin sujunut eri tavalla kuin todellisuudessa kävi. Varmasti tällaisella pohdiskelulla on hieno tieteellinen nimi, mutta se ei vain tule juuri nyt mieleeni. Varsinaista historiaa tällainen jossittelu ei tiettävästi ole. Myös suomalaisten jääkäreiden tarinassa on tilanteita, joiden kohdalla joutuu ihmettelemään asioiden kulkua ja sitä, olisiko jokin tekijä saanut historian kääntymään toisin kuin aikoinaan tapahtui. Eräs jääkäreiden historian tärkeä tai jopa tärkein vaihe oli paluu Suomeen talvella 1918 ja siihenkin liittyi lukuisia ennalta arvaamattomia tilanteita.

Lähtökohta oli selvä. Jääkärit piti saada mahdollisimman nopeasti Suomeen. Jälkeenpäin asia tuntuu yksinkertaiselta – oli vain lähetettävä laiva tai laivoja ja sillä selvä. Alun perin asia oli ongelmallinen, koska maailmansota vaikutti suuresti merenkulkuun. Useita suomalaisia aluksia tuhoutui ja monet joutuivat Venäjän hallituksen käyttöön. Onni oli kuitenkin myöttäinen. Sodan puhjetessa Kööpenhaminan suunnalta palaamassa ollut matkustajalaiva *Arcturus* ei FÅA:n (Finska Ångfartygs Aktiebolag) johdon määräyksestä jatkanut kulkuaan Suomeen vaan jäi Tukholman satamaan odottamaan ohjeita. Tämä odottaminen kesti kolme ja puoli vuotta. Entä jos se olisikin tullut Suomeen ja todennäköisesti joutunut venäläisten käyttöön sodan ajaksi esimerkiksi sairaalalaivana, kuten kävi *Ariadnelle*?

Kolme jääkäreiden kuljetukseen osallistunutta FÅA:n laivaa, *Poseidon*, *Mira* ja *Virgo* jäivät lopulta hoitamaan transitoliiken-

nettä Suomen ja Ruotsin välillä. Viides ”jääkärialus” *Castor* oli joutunut jäämään vihollislaivana Saksaan heti sodan puhkeamispäivänä elokuun alussa 1914 ja oli sitten käytettävissä helmikuussa 1918.

Kuljetuskalustoa siis oli, mutta vielä tarvittiin onnea. Vielä enemmän tarvittiin jäänmurtajaa, sillä ilman sellaista Vaasaan pääsy oli vain unelma. Suomessa oli neljä varsinaista jäänmurtajaa, mutta ne olivat kaikki venäläisten ja punaisen puolen valvonnassa. Vapaussodan puhkeamisen hetkellä *Sampo* onnistuttiin saamaan Turusta Mäntyluotoon. Sitten käytettiin oveluutta ja niin murtaja pääsi siirtymään Ruotsin vesille. Sitä ennen *Sampoon* mukaan tullut punainen komendantti oli nostettu jälle kävelemään. Entä jos tämä kaappaus eli uuden ajan ”Sammon ryöstö” ei olisi onnistunut?

Tiellä oli vielä suurpoliittisia esteitä. Saksan kannalta suurin kysymys oli vapautuminen kahden rintaman sodasta. Niinpä loppusyksystä 1917 alkaen keskustuvat olivat Saksan johdolla käyneet alustavia keskusteluja uuden bolshevikki-hallituksen kanssa ja lopulta tehtiin aselepo ja aloitettiin Brest-Litovskin kaupungissa varsinaiset neuvottelut. Tämä oli Saksalle ykkösasia. Suomalaisten jääkärien kotiutus oli vähempiarvoinen kysymys. Mistä löytyisi siis sellainen ”vihreä aukko”, että jääkärit saattaisivat lähteä Suomea kohti? Kun Trotski katkaisi neuvottelut 10. helmikuuta 1918, oli tilaisuus tullut lähteä ilman Saksalle aiheutuvia

poliittisia ongelmia. Entä jos Trotski ei olisi tullut tällä tavalla apuun?

Vieläkin oli vaaroja ja hankaluuksia edessä. Entä jos Ruotsi olisi pannut hanttiin? Nythän virallinen Ruotsi salli jääkäreiden paluun omien aluevesiensä halki ja antoi turvaksi vielä pari hävittäjäalusta sekä sytytti suomalaisten toivomuksesta muutaman sammutetun majakan. Ruotsalaiset vasemmistolaiset eivät kyläkään olleet jääkäreiden kuljetuksesta erityisen innostuneita.

Venäläiset ja Suomen punaiset olivat selvillä jääkäreiden kuljetuksista. Entä jos sieltä olisi pysytty tekemään tai ehditty tehdä sotilaallisia toimenpiteitä? Tai entä jos jokin jääkäreiden kuljetukseen osallistunut alus olisi ajanut miinaan, kuten kävi maaliskuussa saksalaiselle jäänmurtaja *Hindenburgille*, joka tuhoutui Ahvenanmaan edustalla?

Muitakin ongelmia oli. Suomalaisissa aluksissa oli myös kapinallisia miehistön jäseniä, joista erät lopulta vangittiin. Ja edelleen, lastausvaiheessa Neufahrwasserissa käsikranaatti putosi jo lastatun kranaattipinon päälle. Entä jos? Matkalla Vaasaan *Virgon* lastina olleet kiväärilaatikot syttyivät tuleen, mutta sammutus onnistui viime hetkellä. Vaasaan pääsy edellytti loppuvaiheen ahotojaisissa suurimpien alusten *Arcturuksen* ja *Sammon* yhteistyötä. Jäitä puskettiin yhdessä ja siinä teräslevytkin kolisivat laivojen kyljissä, kun tapahtui törmäys. *Arcturuksellakin* oli lastina jääkäreiden lisäksi räjähdysainetta!

Viimeinen vaara oli itse aiheutettu. Kun jääkärit esiintyivät Vaasan paraatissa pelkissä asepuissa ilman mantteleita, oli paleltumisvaara suuri. Ulkonäkö oli sekin tärkeätä ja kovasta pakka-esta huolimatta jääkärit selvisivät pienin vaurioin, osittain sen vuoksi, että paraatin ohjelmaa lyhennettiin.

KARI J. TALVITIE

Oulun kouluista lähti 46 jääkäriä

Oulun viime vuosisadan alun neljästä oppikoulusta lähti jääkäritielle Saksaan vajaat viisikymmentä nuorkaista.

Uusissakin teoksissa, joiden ainakin toivoisi pohjautuvan tarkkaan tieteelliseen tutkimukseen, saattaa olla vääriä tietoja, vaikkapa siitä, miltä maamme kolkalta jääkäritielle lähdettiin. Myös siitä on erilaisia arvioita, mitkä olivat heidän motiivinsa lähtöön sekä siitä, miksi Saksassa joillakin yhteys pataljoonaan katkesi ja paluu Suomeen ei tapahtunut yhdessä muiden kanssa.

Oulun Lyseon jääkärialaatta on paljastettu. Fanfaaria kuuntelevat rehtori Mika Aalto ja kenraalimajuri Pertti Puonti sekä airuet.

Oulun Normaalikoulun jääkärialaatan paljastivat Sotaveteraaniliiton kunniapuheenjohtaja Aarno Strömmer ja oppilaskunnan edustajat Carlos Sunila ja Petteri Strömberg. Kunniaavartiossa terveydenhoitaja Riitta Pääaho ja lehtori Juha Wedman.

Päädyn keskittymään yhdistelmätietoihin syntymäpaikoista, koulutustasosta lähtiessä, vaiheista jääkärikaudella, vapaussodan vaiheista ja myöhemmistä elämänvaiheista. Nostan muutamia heistä lähemmin tarkasteluun vaikkapa jonkinlaisten ääripäiden ja keskivertojääkäreiden esittelynä.

Mistä tultiin Oulun kouluun

Oulun oppikoulut sijaitsivat noin sata vuotta sitten nykyisen keskikaupungin alueella, joten

arvattavasti kävivät kouluun asuen sukulaistensa tai muiden käyttöön antamissa kortteripaikoissa, mutta muuttivatpa jotkut perheet kokonaan

Ouluun mahdollistaakseen lastensa opiskelun. Näin

voidaan sanoa tekivät ainakin Mannisen jääkärialuksi niin, että ainakin “Tuiran puolelta kaupunkiin kolme punkkiin” kuin itsekin vuosikymmeniä myöhemmin.

“Ouluun” tultiin kuitenkin myös lähikunnista ja varsinkin kaukaakin.

Lähimaalais-kuntien oppilaat

tekivät ainakin Mannisen jääkärialuksi niin, että ainakin “Tuiran puolelta kaupunkiin kolme punkkiin” kuin itsekin vuosikymmeniä myöhemmin.

Kokoamassani kuvassa 1 esittään kaikkien 46 jääkäriksi lähteneen näissä kouluissa opiskelleen syntymäpaikat, mutta siitä ei selviä, missä heidän perheensä asuivat poikien kouluvuosina. Arvelen ja tiedänkin monen pojan vanhempien myös asuneen Oulussa tai sen lähikunnissa, vaikkakin kyseisen henkilön syntymäpaikka sijaitsee kaukana koulupaikkakunnalta

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun jääkärialaatan edessä vas. rouva Sirkka Mäkelä, rehtori Riitta-Mari Punkki-Heikkinen, eversti Matti Karjalainen, rouva Kaisu Turtiainen (jääkäri Frans Ilomäen tytär), rouva Marjatta Hyvärinen.

Jägarfest i Svenska Privatskolan i Uleåborg: Harry Lidström (jägare Lidströms släkting) och kadett Lauri Hirvelä (skolans tidigare elev) avtäckar jägarnas minnestavla

Aivan meitä avo- tai paljasjal- kaisia oululaisia ei näistä 46 jää- kärinalkiosta ole kuin reilu kol- masosa — loppujen ollessa tullis- ta tulleita tai lähikuntien opin- nälkäisiä nuorukaisia. Taulukos- sa on myös muutamia Vapausso- dan jälkeen opintojaan Ouluun täydentämään saapuneita Saksan Jääkäreitä.

Millä opeilla lähdettiin

Arvioitaessa jääkärintielle läh- teneiden opillista sivistystä, kou- lutustasoa ja muutakin henkistä sekä fyysistäkin valmiutta lähteä

ulkomaille saamaan vieraalla kie- lellä annettavaa preussilaisen tiukkaa sotilaskoulutusta, ollaan- kin varsin vaikean tehtävän edessä.

Arvioita tehtäessä on huomata- tava se, että heidän ikäeronsa oli- vat varsin suuria. Vanhimmat olivat syntyneet 1887 ollen siis lä- hes kolmikymppisiä (Jussila, Söderström) ja nuorin oli syntynyt 1898 ollen siis reilusti alle pari- kymppinen (Viitanen). Kuvassa 2 esitetään yhdistelmä jääkäri- tarjokkaiden syntymäajoista ja heidän iästään pataljoonan läh-

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun abiturienti Anttu-Pekka Herva esitti jääkärijuhlassa Pelko-monologin (oh- jaus Liisa Toivonen).

tiessä Saksan itärintaman taiste- luihin.

Koulun antamista valmiuksista Saksassa oli tarpeen erityisesti saksan kielen taito. Koetin tätä esitystäni varten selvittää saksan oppituntien määrää tuona aikana eri koulujen luokkien opetus- suunnitelmissa. Esimerkiksi vuonna 1897 viidennelle luokalla oli 3—4 tuntia saksaa viikossa. Arvelen siis ainakin keskikoulun käyneillä olleen hallussaan vä- hintään saksan kielen auttavat taidot. Ylioppilailla ja jo yliopis- tossa opiskelleilla oli ainakin tyy-

Oulun kouluihin jääkärien muistolaatat

Oulun Lyseo, Oulun Normaalikoulu, Oulun Suomalainen Yhteiskoulu ja Svenska Privatskolan i Uleåborg paljastivat 27.11.2014 jääkä- reidensä muistolaatat.

Neljässä vanhassa oululaisessa oppikoulus- sa vietettiin Ostrobotnian hengessä jääkärien muistojuhlaa. Näissä kouluissa opiskeli aikoi- naan yhteensä 46 jääkäriä. Juhlissa esiintyivät koulun oman väen ohella mm. Lapin Sotilas- soittokunta ja mieskuoro Pohjan Laulu. Juh- lasalit täyttyivät sadoista lukiolaisista ja kutsu- vieraista, joiden joukossa oli koulujen jääkärei- den omaisia – muutamia lapsiakin – ja puolus- tusvoimien edustajia sekä veteraaneja.

Hanke käynnistyi parisen vuotta sitten koulu- jen senioriyhdistysten aloitteesta. Laattatoimi- kuntaan tulivat mukaan koulujen rehtorit ja JP 27:n Perinneyhdistyksen paikallisen osaston edustajat. Marmorilaattojen suunnittelusta vastasi arkkitehti **Matti Heikkinen** ja valmis- tuksesta oululainen Heikkisen Kiviliike Oy (ei- vät sukua keskenään). Kunkin koulun muisto- laattaan on kaiverrettu koulussa opiskelleiden jääkäreiden nimet sekä syntymä- ja kuolinajat. Kustannuksista ovat vastanneet senioriyhdis- tykset, jotka ovat lahjoittaneet laatat kouluille.

Teuvo Laurinoli

Jägerfest i Svenska Privatskolan i Uleåborg. Från vänster: 1) författaren Robert Brantberg (som höll festtalet), 2) rektor Sampo Backman, 3) Björn-Johan Weckman (gudson av marskalk Mannerheim). Från höger: 1) överstelöjtnant Kimmo Rajala (som presenterade försvarsmaktens hälsning).

dyttävät saksan kielen taidot. Nämä “meidän” kielitaitoisimmat jääkärimme saivat varmasti auttaa heikompia saksan taitajia ja osa heistä kunnostautui saksalaisen sotilaskäsikirjan suomentamisessa.

Eniten ongelmia kielen suhteen oli niillä muutamalla koulujemme jääkäriillä, jotka vasta Vapaussodan jälkeen aloittivat kansakoulupohjalta opinnot kouluisamme.

Esitän kuvassa 3 Oulun koulujen jääkäreiden opiskelutilanteen ennen Saksaan lähtöä. Fyysisen kunnan ja valmiuden sopeutua kovaan sotilaskuriin voitaneen kuitenkin arvioida olleen kohtuullisella tasolla kotien, koulujemme ja olosuhteidemme ansiosta. Meidän on kuitenkin hyvä muistaa, ettei “lääkäri kääntänyt ja välskäri vääntänyt” jääkäritarjokkaita, joten muutama kunnoltaan sopimatonkin lähti jääkärikoulutukseen.

Miten Saksassa pärjättiin

Sotilaskoulutuksessa jääkäreidemme Saksassa menestymistä pohdittaessa voidaan luotettavimmin arvioida eri tehtäviin määräämistien ja sotilaallisten ylennysten perusteella. Saksalaisilla ja joukkomme omilla esimiehillä oli mahdollisuus arvioida

jääkäreitä sekä koulutusvaiheessa että taistelutehtävissä Saksan itärintamalla jopa yli kahden vuoden ajan.

Pataljoonan koulutusvaiheessa leirikentällä, kurseilla ja taisteluharjoituksissa koulujemme jääkäreiden menestys näkyi heidän tehtävissään joukon siirtyessä Saksan itärintamalle 31.5.1916 alkaen. Pataljoonan henkilöstön sotilaskunto punnittiin heidän esimiestensä silmissä erityisesti Misse-joen, Schmardenin, Ekkau-Kekkaun, Aa-joen ja Riianlahden taisteluissa

Kuvassa 4 esitetään Oulun koulujen jääkäreiden sotilasarvot yhdistelmänä ja eräiden tehtäviä ennen paluuta Suomeen.

Kuvassa näkyvät saksankieliset tehtävänimikkeet otettiin käyttöön niille saksalaisen päällystön avuksi otetuille pystyvimmille jääkäreille, jotka olivat tarpeen osin kielitaidottomia suomalaisia johdettaessa.

Eräät jääkäreistä eivät osallistuneet lainkaan tai vain osin rintamapalvelukseen, mutta etenivät urallaan muilla eri kurseilla saavutetuilla taidoilla ja hyvin hoidettujen tehtävien kuten värvästoiminnan ansiosta. Eräs jääkäreistämme osallistui vain Pfadfinder-kurssiin ja sen jälkeen muihin jääkäri liikkeen tehtäviin. Osa myös eri syistä joutui

keskeyttämään palveluksensa pataljoonassa joko sairauden, oman päätöksen tai esimiesten päätöksen vuoksi.

Kaikkiaan seitsemän lähtijöistä siirtyi tai siirrettiin siviilitöihin. Yksi heistä katosi lopullisesti ollessaan linnoitustöissä Saksan länsirintamalla (Heikkinen). On huomattava, ettei siviilitöihin siirtymisten syytä voida yleistää ainakaan tässä joukossa vaikkapa poliittisista syistä tapahtuneeksi, sillä palvelihan heistä kaksi myöhemmin puolustusvoimissa toisen toimiessa jopa majurina pataljoonankomentajana Talvi- ja Jatkosodassa (Laakso). Toinen heistä taas ehti omia reittejään mukaan Vapaussotaan yksikön vääpeliksi (Heikkilä).

On myös muistettava, että itärintaman osin erittäin epäterveelliset olosuhteet edistivät sen ajan vaarallisten kulkutautien kuten punataudin, tuberkuloosin ja malariankin leviämistä myös jääkäreidemme keskuudessa. Yksi siviilitöihin terveyssyistä siirretyistä jääkäreistämme kuoli jo 1916 vaikeaan sairauteen (Oulasvirta).

Oululaisten panos vapaussodassa

Jääkäreiden pääjoukko saapui Suomeen 25.2.1918, mutta jo sitä ennen oli saapunut pieniä osastoja eri tehtäviin. Ehkä tärkein ennalta saapuneiden jääkäreiden tehtävistä oli pääjoukon saapumisen valmistelu ja valkoisen armeijan henkilöstön kouluttamisen aloittaminen. Kuten tiedämme, oli heitä myös mukana jo ennen pääjoukon tuloa venäläisten varuskuntien aseistariisunnoissa. Heitä oli myös Oulun valtauksessa Vöyrin sotakoulun ja eteläpohjalaisten muodostaman retkikunnan johtajina.

Oulun koulujen jääkärit saapuivat pääosin pääjoukon mukana Vaasaan. Saapuneiden ja Vapaussotaan osallistuneiden määrä ei kuitenkaan ollut sama kuin matkaan alun perin lähte-

neiden. Osa siviilitöihin laske-
tuista jäi Saksaan. Muutama tar-
vittiin Saksaan ja Ruotsiin hoita-
maan jääkäritoimistoja (Laakso,
Karvonen, Söderström) ja yksi
Vaasaan saapuneista ei halunnut
henkilökohtaisen vakaumuksen-
sa vuoksi osallistua laillisen halli-
tuksen joukkojen toimintaan ja
hän oli pidätettynä Vaasassa
koko sodan ajan (Mäkelin).

Jääkärit eivät saaneet toiveiden-
sa mukaan osallistua yhtenä
joukkona sotatoimiin, vaan hei-
dät sijoitettiin muodostettavien
valkoisen joukkojen kouluttajiksi
ja sitten johtajiksi. Muutamat
koulujemme jääkäreistä osallis-
tuivat myös Oulussa koottavien
joukkojen kouluttamiseen ja joh-
tamiseen taisteluihin.

Kuvassa 5 esitetään koulujem-
me jääkäreidemme tehtäviä
Vapaussodan joukoissa. Kuvaan
on koottu myös heidän sotilasar-
vojaan, jotka lähtivätkin joiden-
kin osalta varsin nopeaan nou-
suun. Upseerien tehtävät olivat
sodan alkuvaiheessa joukkueen-
johtajan ja komppanianpäällikön
tasoisia ja monet joukkueenjoh-
tajat etenivät komppanianpäälli-
köiksi muutamassa kuukaudessa.
Yksi teki nopean uran patal-
joonankomentajaksi ja aina ryk-
mentinkomentajaksi asti.

Väpeliit ja muut aliupseerit toi-
mivat yksiköiden vääpeleinä,
mutta useimmat heistäkin jouk-
kueenjohtajina ja jopa komppa-
nianpäällikköinä ylennettyinä
nopeasti vänrikeiksi tai myös il-
man ylennystä.

Taistelut vaativat myös kovan
veronsa. Erityisesti sankarikuole-
mat ja haavoittumiset kohdistui-
vat tässäkin sodassa kärjessä tais-
telleisiin johtajiin. Koulujemme
jääkäreistä kuoli taisteluissa saa-
miinsa vammoihin 6 jääkäriä ja
haavoittui eri tavoin useita jääkä-
reitä.

Taisteluissa kaatuivat

- jääkärikapteeni Ellilä Vesilah-
della

- jääkärivänrikki Kannainen
Tampereella
- jääkärivääpeli Kokko Tampe-
reella
- jääkärivänrikki Merikallio
Hotakassa
- jääkärivänrikki Rustanius Kol-
hossa
- jääkäriluutnantti Thauvon
Mouhussa

Viisi heistä oli opintojensa eri
vaiheissa olevia korkeakou-
luopiskelijoita ja yksi jääkärivär-
vääjänä Oulussakin toiminut
kauppakoulun suorittanut
nuorukainen.

Mitä vapaussodan jälkeen

Vapaussodan jälkeen ja heidän
Suomen valtiolle tekemänsä vuo-
den sitoumuksen päätyttyä oli
koulujemme jääkäreillä mahdol-
lisuus tehdä omat ratkaisunsa tu-
levaisuudestaan. Jatkaako opise-
keluja, siirtyäkö siviilityöhön vai
pysyä jo vuosien ajan tutuksi
tulleella sotilasalalla.

Jostain syystä valtaosa heistä val-
litsi sotilasuran. Osan urasta tuli
lyhyt vain muutamien vuosien
mittainen ja monien koko elä-
mänura.

Täyden sotilasuran teki koulu-
jemme jäljellä olevien jääkärei-
den joukosta 23 miestä. Lyhyen
sotilasuran ja siviiliuran yhdistel-
män valitsi 7 miestä ja siviiliuran
6 miestä.

Täyden sotilasuran jääkäreistä
eräiltä uran katkaisi kuolema
rauhan ajan palveluksessa tai
taistelukentällä. Näin kävi rau-
han aikana

- jääkärivänrikki Hyvöselle len-
to-onnettomuudessa 1918
- jääkärivääpeli Heikkilälle 1921
- jääkärikapteeni Manniselle
1922
- jääkärieverstiluutnantti Lid-
strömille 1934
- jääkärikapteeni Svinhufvudille
1939 ja
- jääkärikenraalinajuri Heikin-
heimolle koeammunnoissa 1938
Talvi - ja Jatkosodassa sankari-
vainajina menehtyivät

- jääkärimajuri Sohlo pkom:na
Keljossa 1939

- jääkärimajuri Tilus pkom:na
Aittojoella 1939

- jääkärimajuri Jussila pkom:na
Kiestingissä 1941

- jääkärieversti Viikla div-
kom:na Karmalammella 1941

- jääkäriluutnantti Viitanen
kpääll:nä Sohanassa 1941

- jääkärieversti Merikallio
jrkom:na Rajatorassa 1942

Sotilasurallaan kenraalin arvon
saavutti kolme koulujemme jää-
käriä. Everstejä heistä oli kolme,
everstiluutnantteja viisi ja maju-
reita neljä.

Korkeimman sodan ajan tun-
nustuksen Mannerheim-ristin ri-
tarin arvon sai kolme jääkäri-
ämme

- kenraaliluutnantti Autti
- kenraalimajuri Raappana ja
- eversti Viikla

Pisimmätkin sotilasurat päät-
tyivät pääasiassa Jatkosodan jäl-
keen. Pisimpään palveli kenraali-
luutnantti Autti rauhan ajan
3.D:n komentajana vuoteen 1953
asti.

Lyhyen sotilasuran jälkeen siviili-
töihin siirtyneet viisi jääkäriämme
toimivat eri tehtävissä Puo-
lustusvoimissa 4—12 vuoden
ajan. Heidän erohetken tehtävä-
tasoaan kuvaa parhaiten heidän
silloinen sotilasarvonsa, joka
vaihteli luutnantista everstiluut-
nanttiin. Nämä viisi pystyivät
hyödyntämään aiempaa siviili-
koulutustaan kuntien ja valtion
virkamiehinä, teollisuudessa ja
maataloudessa. Heidän joukosta
ammatti- tai arvonimillä löy-
dämme teollisuusneuvoksen,
kanslistin, kartanonomistajan,
arkistonhoitajan ja opettajan.

Kolme edellä mainituista jääkä-
reistä osallistui vielä Talvisotaan
ja heistä kaksi vielä Jatkosotaan-
kin.

Siviiliuran valinneista kuudesta
jääkäristä ehkäpä merkittävim-
män uran teki useissa teknisen
alan johtotehtävissä toiminut evl,
DI Palomäki. Toinen meidän ou-
lulaisten kannalta merkittävä ura
oli luutnantti E.N. Mannisella,

tuotteliaalla kirjailijalla ja Oulun 1931—44 ajan poliisimestarilla. Muiden tehtävät olivat toimittaja, tullivartija, tullimies ja sähkömies. Heistä vain Palomäki osallistui seuraaviin sotiimme päälystötehtävissä.

Vapaussodan jälkeen osa jääkäreistämme osallistui myös Viron vapaussotaan ja heimosotiimme. Ainakin viisi oli mukana näillä retkillä päällikkö- ja komentajatehtävissä (Heikkilä, Manninen S

N, Marttinen, Palomäki, Svinhufvud G). Heistä jääkärivänrikki Marttinen kaatui komppanianpäällikkönä Viron retkellä Marienburgissa 1919.

Oulun koulujen jääkärien muisto

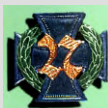
Jääkäri liikkeen tavoitteena oli taistella venäläistämisen alaiseksi joutunut isänmaamme itsenäiseksi. Liike saavutti yhdessä

samaan päämäärään pyrkineiden suomalaisten kanssa tavoitteen. Liikkeen jäsenet pitivät keskeisinä toimijoina myös huolen siitä, ettei saavutettua kansallista vapautta kansaltamme aseine riistetä.

Oulun koulujen jääkärit olivat kunniakas osa tätä liikettä ja ansaitsevat edelleen kunniapaikan kotiseutumme ja kansallisessa historiassa.

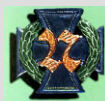
PERTTI PUONTI

Tilastollisia taulukoita

Jääkäreiden syntymäpaikat

• Oulu	17	• Enontekiö	1
• Oulujoki	1	• Rovaniemi	2
• Kempele	1	• Tornio	1
• Haukipudas	1	• Haaparanta	1
• Liminka	2	• Turtola	1
• Oulunsalo	1	• Sotkamo	2
• Kiiiminki	1	• Viitasaari	1
• Kuivaniemi	1	• Kaskinen	1
• Paavola	1	• Kurikka	1
• Vihanti	1	• Sysmä	1
• Pudasjärvi	1	• Antrea	1
• YHTEENSÄ	46	• Jyväskylä	1
		• Mikkelä	1
		• Savonlinna	1
		• Tampere	2

Jääkäreiden ikäjakauma

• Syntymävuosi		Ikä itärintamalla lähtiessä
• 1887	2	29
• 1888	5	28
• 1889	2	27
• 1890	2	26
• 1891	4	25
• 1892	7	24
• 1893	7	23
• 1894	3	22
• 1895	3	21
• 1896	4	20
• 1897	7	19
• 1898	1	18

• Osa siis 1/8 luokalle noin 1898 ja osa vasta 1909

Jääkäreiden koulutus ennen Saksaan lähtöä

• Korkeakoulututkinto	2 (DI, FM)	
• Opiskelija yliopistossa	18 (1 teol, 5 fil, 5 tekn, 7 oik)	
• Yö	2	
• 7/8	2	
• 6/8	4 (yhdellä kauppaop)	
• 5/8	8	
• 4/8	5 (yhdellä kauppak)	
• kansakoulu	3	opinnot oppikoulussa myöhemmin
• maamiesk+kansanop	1	"
• käsityök+kauppa-apk	1	"
• kauppakoulu	1	"
Yhteensä	46	

Jääkäreiden sotilasarvot Suomeen lähdettäessä

• Kapteeni	2 (Pfadfindereitä)
• Yliluutnantti	2 "
• Luutnantti	5
• Vänrikki	15
• Vääpeli	3
• Varavääpeli	8
• Zugfuhrer	2
• Gruppenfuhrer	4
• Hilfsgruppenfuhrer	14

Jääkäreiden tehtäviä ja sotilasarvoja Vapaussodassa

• Rykmentin kom	1	maj
• Pataljoonan kom	1	maj
• Komppanian pääll	17	kapt-vänr
• Joukkueen joht	23	kapt-vääp
• Adjutantti	1	vänr
• Esikuntatehtävät	1	vääp
• Komppanian vääp	3	vääp-vvääp
• Ulkomaan tehtävät	3	jääk
– Berliini, Hampuri, Tukholma		

Harvinaisia jääkärihaastatteluja julki Ylen Elävässä arkistossa

Ylen Elävä arkisto on julkaissut liki kolmasosan rehtori, historiantutkija **Tauno Kuusimäen** 1960–1970-luvuilla nauhoittamasta mittavasta jääkärihaastattelukokoelmasta. Kuusimäen kulttuuriteko ei ole ollut aiemmin yleisesti tiedossa ja se tarjoaa tutkijoille mittaamattoman arvokkaan lähdeaineiston.

Rehtori Kuusimäki haastatteli vuosina 1967–1978 kaikkiaan 68 jääkäriliikkeeseen keskeisesti vaikuttanutta henkilöä. Haastatteluista 57 oli Jääkäripataljoona 27:ssä Saksassa palvelleita jääkäreitä. Kuusimäki luovutti kokoelman vuonna 1979 tutkimuskäyttöön Helsingin yliopiston suomen kielen laitokselle sekä ohjelmakäyttöön Yleisradioon. Materiaalia ei kuitenkaan ole juuri käytetty kummassakaan tarkoituksessa. Samassa yhteydessä Kuusimäki siirsi kokoelman omistusoikeuden Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistykselle.

Kuusimäen laatimaa aineistoa voi syystä luonnehtia kulttuuriteoksi. Itsenäisen Suomen ensimmäiset 50 vuotta olivat olleet jääkäriliikkeen julkisuuskuvalle

vaihtelevat, paljosta oli vaiettu puolin ja toisin. Vuonna 1977 Kuusimäki kertoi **Bertil Heinrichsille** kiinnostuneensa jääkäreistä itsekin vasta silloin, kun joutui heistä koulussa opettamaan. ”20 vuotta olen tätä nyt harrastanut, 60 jääkäriä haastatellut. Olisi pitänyt aloittaa aiemmin. On tehty se virhe, että kaikenlaisia kansanlauluja on kerätty, sekin on hyvä juttu, mutta tätä asiaa ei ole hoidettu silloin kun olisi pitänyt.”

Asiantuntija-apua projektiinsa Kuusimäki pyysi historioitsija **Matti Lauermalta** ja yhdessä he laativat rungon, mitä myötäillen haastattelut toteutettiin. Vaikka rungosta on ollut eittämättä apua, nousee onnistuneiden haastatteluiden suurimmaksi selittäjäksi juuri Kuusimäen itsensä persoona. Innostuksensa ja avoimen reagoivuutensa ansiosta hän on saanut myös haastateltavana puhumaan vapaasti.

Ylen Elävässä arkistossa julkaistuissa 15 haastattelussa äänensä saavat kuuluviin jääkärit **Walter Horn**, **Per Zilliacus**, **Otto von**

Bonsdorff, **Bertil** ja **Olof Heinrichs**, **Yrjö Könni**, **Lauri Leppänen**, **Vihtori Nuottimäki**, **Karl Lennart Oesch**, **Yrjö Passi**, **Yrjö Pernu**, **Eino Polón**, **Artur Reinhold Saarmaa**, sairaanhoitajat **Ruth Munck** ja **Saara Rampainen** sekä jääkäriliikkeen alkuvaiheisiin aktiivisesti osallistunut professori **Eric Anthoni**.

Elävän arkiston artikkelin tavoitteena on osoittaa, miten erilaisista taustoista jääkärit tulivat, millaiset seikat heidän muistonsaan korostuivat ja miten he itse arvioivat jääkäriliikkeen merkitystä. Valitut haastattelut on julkaistu kokonaisuudessaan ja ne ovat ladattavissa mp3-muodossa. Artikkelin löytyy osoitteesta yle.fi/elavaarkisto hakusanalla ”jääkärihaastattelut”.

Koko aineiston kokonaiskesto on noin 80 tuntia ja sen tutkimuskäyttö tapahtuu Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa Kotuksessa.

PETRA HIMBERG

Arvokas lahjoitus perinneyhdistykselle: 12 jääkäriin muotokuvat

Perinneyhdistys on saanut arvokkaan lahjoituksen. Aktiivinen jäsenemme **Matti Mäenpää** on lahjoittanut perinneyhdistykselle **Antti Favénin** vuonna 1923 julkaistun kokoelman väripainokuvia nimeltä Vapaussodan miehiä.

Kuvat ovat taidemaalari Antti Favénin vuosina 1918–23 tekemistä 16 muotokuvasta, joista 12 on jääkäriä. Kokoelmassa on kuvat mm. Mannerheimista sekä seuraavista jääkäreistä: **Woldemar Hägglund**, **Aarne Sihvo**,

Oskar Nordenswan, **Rosenholm** (jääkäriaikana **Grahn**), **Kaarlo Viljanen**, **Bertil Petrelius**, **Viljo A. Laakso**, **Kalle Kekoni**, **Ilmari Relander**, **Johannes Villamo** sekä **Gabriel von Bonsdorff**.

Vaasan osasto huolehtii kuvien kehystyksestä. Kokoelma luovutetaan Korttesjärven Jääkärimuseolle 12. huhtikuuta pidettävän jääkäriseminaarin yhteydessä. Museo tekee kokoelmasta näyttelyn.

Aarne Sihvo

JP27:n perinneyhdistyksen yhteysupseerin Mark Aretzin tie Pieksämäen päiväkodista Saksan suurlähetystöön

Minun urani sotilasasiamieheksi Suomeen juontaa juurensa vuoteen 1968. Silloin ensimmäisenä päivänä päiväkodissa Pieksämäellä löi eräs poika minua tiiliskivellä päähän, kun en suomea taitamattomana osannut vastata hänen kysymyksiinsä.

Olin hiukan nelivuotispäiväni jälkeen tullut Suomeen ymmärtämättä sanaakaan maan kieltä, ja harmikseni minun oli huomattava, että suomalainen äitini oli ulkomaalainen. Hän ja saksalainen isäni olivat tulleet Sveitsissä suoritetun lääkärintopintojen jälkeen töihin Pieksämäen sairaalaan. Minun oli päätettävä, haluan oppia suomea vai jäädä nälkäiseksi ja janoiseksi, kun en osannut ilmaista toiveitani hoitajadille. Valitsin suomen kielen opettelemisen. Palasimme pian Saksaan. Kodissamme ei puhuttu sanaakaan suomea. Mutta Helsingissä asuva isoäitini tilasi suomenkielen taitoni ylläpitämiseksi vuosien ajan minulle Aku Ankkaa.

1983 matkusti koko abiturienttiluokkani Bonniin Naton euroohjusten hankintaa vastustavaan mielenosoitukseen. Minä jäin kotiin. Kuuluin siihen noin kymmenekseen ikäluokastani, joka ei kieltäytynyt ”omantunnonystävistä” aseista. Rangaistuksena kuvani jätettiin pois abiturienttilehdestämme.

Kun kutsunnoissa kysyttiin toivomusta palvelustehtävästä, ilmoitin haluavani taistelujoukkoihin. Sellaiseen pyyntöön suostuttiin helposti. Niinpä 7. lokakuuta 1983 aloitin peruskoulutukseni Panssarikrenatööripataljoona 183:ssa. Sain panssarivaunun ajokortin ja lopulta ajoin Panssarikrenatööripataljoona 194:n kranaatinheitinkomppanian päällikön panssarivaunua.

Everstiluutnantti Mark Aretz paraatipuvussa. Kunniamerkinauhassa on mm. RUL:n hopeinen ansiomitali, Sotilasansiomitali, Sininen risti sekä Maanpuolustusmitali soljella. Saksalaisen sotilasasiamiehen tunnusmerkki on oikealla puolella kannettava punos. Sen käyttö on Saksassa paljon harvinaisempaa kuin Suomessa, missä kaikki yleisesikuntaupseerit käyttävät sitä. Saksassa sitä kantavat lippu-upseereiden lisäksi vain puolustusasiamiehet.

Meidän suomalaiset Tampella-kranaatinheittimemme tulivat Israelista, koska Suomen ja Saksan välinen asekauppa ei tuolloin ollut mahdollista Pariisin rauhansopimuksen säädösten takia.

Halusin reserviupseeriksi. Mutta Saksassa se tapahtuu aivan eri

tavalla kuin Suomessa. Reserviupseeriksi voi tulla kahta eri tietä. Ensimmäinen mahdollisuus oli 15 kuukautta kestävä tavallinen varusmiespalvelus. Siitä maksettava korvaus oli huono, noin 250 DM kuukaudessa.

Mark kättelee Asko Kilpistä jääkäriliikkeen 100-vuosijuhlissa.

Toinen mahdollisuus oli varusmiespalveluksen sijasta allekirjoittaa kahden vuoden mittainen ammattisotilassopimus. Korvaus oli paljon parempi, noin 1500 DM. Tämä muoto sisälsi tavallisen varusmieskoulutuksen lisäksi kaikki reserviupseerikoulutukset. Vuoden kuluttua miehet ylennettiin *Fahnenjunkereiksi* (eli upseerikokelas-aliupseeriksi) myöhemmin *Fähnrichiksi* (eli upseerikokelas-vääpeliksi) ja käytettiin kouluttajina. Toisena vuotena tuli ”automaattinen” ylennys luutnantiksi. Kahden vuoden jälkeen miehet irtisanottiin armeijasta.

Ensimmäinen vaihtoehto tarjosi 15 kuukautta, toinen vaihtoehto 24 kuukautta aktiivipalveluksessa. Minä palvelin vain 12 kuukautta, koska pääsin aikaisemmin vastuuvapauden turvin opiskelemaan arkkitehtuuria.

Halusin päästä aloittamaan nopeasti arkkitehtiopintoni ja lyhentää palvelukseni 12 kuukauteen. Oli olemassa vanha, vielä voimassa ollut säännös 1950-luvulta, jonka puitteissa oli mahdollista tulla reserviupseeriksi varusmiespalveluksen yhteydessä. Se onnistui, vaikka kompanianpäällikköni ihmetteli, miksi joku haluaa vapaaehtoisesti ja ilman korvausta ”isänmaalli-

sista” syistä singin-sotilasasiamieheen ja kytulla reserviupseeriksi.

Minut koulutettiin lukuisissa harjoituksissa kraanaatinheittimen tulenjohtouseksi ja joukkueenjohtajaksi.

1992 minusta tuli kapteeni ja raskaan, kraanaatinheittimen, panssari- ja kentätorjuntajoukkojen ja kentätyöryhmien vahvistetun jääkärikomppanian päällikkö.

Esikuntaupseerikurssilla Jalkaväkikoulussa Hammelburgissa tapasin suomalaisen everstiluutnantin, joka oli organisoimassa Bundeswehrin YK-rauhanturvaajakoulutusta. Hän kehotti minua hakeutumaan saksalais-suomalaiseen yhteysupseerijärjestelmään. Vanha divisioonankomentajani neuvoi minua lomalla ottamaan yhteyttä Saksan Hel-

Pääsy asiamieheksi suomen ansiosta

Hänen mukaansa voisin pyrkiä sotilasasiamiesreserviin (josta hänen kesälomasijaisensa tuli). Minulla ei kuitenkaan olisi mahdollisuuksia, ellen olisi kenraalin poika tai omaisi poikkeuksellisen hyviä suhteita. Ja siksi toiseksi, vaikka saisinkin paikan, en pystyisi sitä ammatillisesti hoitamaan. Jäähäväisiksi kysyin, kannattaisiko minun ottaa yhteyttä jääkäriliikkeeseen. Hänen mielestään ei, sillä ei sellaista enää ole olemassa.

Lähetin kuitenkin hakemuksen sotilasasiamiesreserviin. Kahden viikon kuluttua sain myönteisen vastauksen. Reservissä kaivattiin kipeästi harvinaisten kielten taitajia. Sotilasasiamiestehtävien hoitajat ovat vähintään everstiluutnantteja.

Vuonna 2000 olin omasta pyynnöstäni CIOR:n reserviupseerikonferenssissa ruotsalaisten, turkkilaisten, virolaisten ja ennen

Bosniassa sotilasasiamiehellä riitti töitä Bosnian sodan miinaraivauksen rahoituksessa.

kaikkea suomalaisten yhteysupseeri. Tutustuin kahteen suomalaisen reservin majuriin, RUL:n puheenjohtajiin **Antti Ahlströmiin** ja **Pekka Seliniin** sekä lääkintämajuri **Yrjö Kvarnbergiin**. Kävin seuraavana vuonna hänen luonaan ja hän näytti minulle Parole-lehden. Luin lehdestä Saksan jalkaväkiliitosta. Soitin sen Suomen-yhteysoverille, eversti evp. **Krügerille**. Hän sanoi, että voisin tulla hänen kanssaan Hohenlockstedtiin helmikuussa 2002.

Olin suorittanut jo 2001 ensimmäisen neljästä kurssista, jotka piti suorittaa päästökseen ulkomaanpalveluun sotilasasiamiestehtäviin. Minut asetettiin ryhmän ”Nato- ja euronutraalit maat” käyttöön.

Olin tutustunut Berliinin kokouksessa myös Viron reserviupseeriliiton puheenjohtajaan, kapteeni **Lauri Einreen**. Hän kutsui minut Pärnuun voitonpäivän paraatiin, missä tapasin Saksan uuden sotilasasiamiehen. Hän halusi minut lomasijaisekseen, vaikka olinkin vain majuri. Niin olin mukana toiminnassa.

Lyhyellä varoitusajalla JP27:n yhteysoveriksi

Kaksi päivää ennen *Finnentagia* 2002 eversti Krüger soitti minulle. Hän ei voinut terveydellisistä syistä lähteä Hohenlockstedtiin ja minun tulisi edustaa yksin Bundeswehria. Puheessani minun pitäisi sanoa jotain maidemme välisistä hyvistä suhteista. Hetkinen, missä puheessa? Sen kirjoitin lopulta keittiön pöydällä seuraavana yönä ilman aavistustakaan, mikä minua odotti. Sen jälkeen olen ollut mukana *Finnentagissa* 13 kertaa.

Ensimmäisenä viidestä sotilasasiamieskesästäni Suomessa löysin hyllystäni mm. paksun pollytynen mapin, jonka päällä liki *Jägerwägung*, jääkärioliike.

Tehtäväni lähetystössä Krogiuksenkadulla olivat hyvin mo-

Sotilasasiamies tutkii alkuperäistä jääkärilippua sotamuseossa.

ninaisia. Vuosien kuluessa olen hoitanut Leopard 2 -panssari-vaununkaupan, kääntänyt elokuvan *Ihantalan ihme* tekstit saksaksi. hoitanut kunniamerkkien hakemuksia ja myöntämiä, hoitanut saksalaisten kenraalien vierailuja sekä kehittänyt reserviläisten yhteistyötä ja vienyt eteenpäin diplomaattitasolla jääkäriperinneasioita. 2003 tulin tuntemaan pääesikunnassa silloisen everstiluutnantti Pertti Laatikaisen. Minun piti vakuuttaa hänet siitä, että yleisesikuntaupseerikurssilla olevalle saksalaiselle oppilaalle voi antaa rajoittamattoman pääsyn oppimateriaaleihin. Sitä oltiin rajoittamassa, kun kurssille oli tulossa oppilas kommunisti-Kiinasta.

Sotilasasiamiehenä monessa massa

Bundeswehrilla ei ole Tallinnassa omaa sotilasasiamiestä, vaan Viro on Suomen asiamiehen ”jalkamaan” asemassa. Jouduin lomasijaisena hoitamaan myös sitä

tehtävää. Sain siinä yhteydessä 2002–2003 hoitaa Viron Nato-jäsenyyteen liittyviä asioita samoin kuin Virolla toimitettavien varusteiden hankintaa.

Vuonna 2006 olin Tashkentissa Saksan Uzbekistanin- ja Tadžikistanin-sotilasasiamiehenä ja hoidin mm. Saksan Afganistanissa olleiden joukkojen maaliikennekysymyksiä. 2010 Thaimaan-, Vietnamin- ja Singaporen-sotilasasiamiehenä päivittäisenä tehtäväni oli hankkia tietoja punapaitamellakoista voidakseni saada aikaan sotilaallisesti realistisen tilannekuvan. 2011 jouduin seuraamaan Bangkokin lähetystöstä käsin Thaimaan ja Kamputsean välistä ”Temppelisotaa”. Niinikään valmistelin saksalaisten sukellusveneiden myyntiä Thaimaahan.

Puolustusministeriön kansainvälisessä osastossa 2013 hoidin yhteyksiä kahteentoista Euroopassa, mm. Suomessa toimivaan sotilasasiamieheen.

2014 Saksan Bosnian- ja Kosovon-sotilasasiamiehenä Saraje-

vossa tehtäväni oli mm. Bosnian sodan aikaisten miinoitusten rai-vaamiseen osoitettujen saksalais-ten avustusrahojen perille saattaminen. Vaikea tehtävä oli myös seurata Kosovon turvallisuuspal-velun muuttumista tavanomai-siksi puolustusvoimiksi.

Kesällä 2015 hoidan sotilasasia-miehen sijaisen tehtävää Oslossa.

Reserviläis-sotilasasiamiehen toiminnan suurin ongelma on kohdemaan asioiden seuranta. Vakituinen sotilasasiamies voi seurata vuosia kohdemaansa ta-pahtumia ja solmia yhteyksiä. Toisin on reserviläisen, joka toi-mii maassa vain muutamia viik-koja. Toisaalta pitkäaikainen re-serviläinen sotilasasiamies voi kerätä kokemusta monesta maas-ta, kun varsinainen soti-lasasiamies palvelee vain yhdessä maassa kolmen vuoden ajan.

Minun yli vuosikymmenen Helsingissä jatkunut toimintani on käsittänyt monipuolisia soti-laallisia tehtäviä, kuten perinne-

ja reserviläisyhteistyötä, saksalaisten kenraalien vierailujen jär-jestämistä, Jalkaväkikoulun yh-teysmiehenä toimimista sekä uu-sien sotilasasiamiesten tehtävien vastaanoton helpottamista.

Suomenkielentaito ei olisi vält-tämätön englantia osaavien suo-malaisten keskuudessa. Mutta suomalaiset katsovat Saksan suh-teen sekä menneisyyteen että ny-kyyisyyteen. Lisäksi tuntuu siltä, että suomalaiset arvostavat ko-vasti sitä, että Saksan soti-lasasiamies puhuu heidän maas-saan suomea.

Sotilasasiamiehenä toimiminen on varmasti yksi parhaita tehtä-viä, mitä Bundeswehr tarjoaa re-serviläiselle. Se kuitenkin edellyt-tää suurta valmiutta, sotilaspo-liittisten asioiden hallintaa, ky-kyä mukautua erilaisten maiden sotilaallisiin skenaarioihin. Ja kaikki ilman etukäteistä valmis-tautumisaikaa. Mutta se on myös hyvin palkitsevaa.

Puolustusasiamies on asema-maassaan Bundeswehrin korkein edustaja ja yksin vastuussa tehtä-vistään. Suurlähetystössä hän on protokollassa numero kolme. Ellei ole nimettyä suurlähettilään varamiestä, on hän numero kak-si. Jos suurlähettiläs ei ole ollut paikalla, olen useasti joutunut edustamaan liittotasavaltaa ase-velvollisena arkkitehtina.

MARK ARETZ

Saksalaisen sotilasasiamiehen tunnusmerkki on oikealla puolel-la kannettava punos. Sen käyttö on Saksassa paljon harvinaisem-paa kuin Suomessa, missä kaikki yleisesikuntaupseerit käyttävät sitä. Saksassa sitä kantavat lip-pu-upseereiden lisäksi vain puo-lustusasiamiehet.

Käännös Jukka Knuuti

Sotilasasiamies Mark Aretz ojentaa alikersantti Juha Kääriäiselle Bundeswehrin kunniamitalin.

Marsalkka Mannerheim ja kenraali Laidoner Kahden sotilaan ja kansan erilaiset kohtalot

Niin kuin vesipisarasta voi heijastua koko maailma, voi kansallissankarista heijastua hänen kansansa ja sen kohtalo. Sekä marsalkka **Mannerheimilla** että kenraali **Laidonerilla** oli täytettävänään täysin ainutlaatuinen osa valtioidensa synnyssä ja valtioina pysymisessä.

Ikäerostaan johtuen marsalkka Mannerheimin ja kenraali Laidonerin tiet kuuluisuuteen olivat kovin erilaiset. Carl Gustaf Emil Mannerheim syntyi vuonna 1867, Johan Laidoner vuonna 1884. Vuonna 1917 Mannerheim oli siis jo 50 -vuotias, Laidoner vasta 33-vuotias. Tuleva Suomen marsalkka oli siihen saakka ollut kolme vuosikymmentä Venäjän keisarin palveluksessa ja vannottanut tälle uskollisuudenvalan. Ylimyksenä Mannerheim arvosti sitä.

Johan Laidoner tuli tavallisen talonpojan perheestä. Hän lähti armeijan oppiin taloudellisista syistä – tuota koulutusta tarjottiin ilmaiseksi. Nuori Johan oli unelmoinut lähinnä maanviljelijän, erityisesti puutarhurin ammatista. Koska rahaa ei kuitenkaan ollut, lähti hän sotakouluun. Liettuassa Johan rakastui nuoreen neitoon, puolalaisen aatelissuvun **Maria Kruszewskaan**. Myöhemmin Laidoner jatkoi opintojaan sotakoulussa Pietarissa.

Mannerheim sai upseerikoulutuksensa Pietarissa Nikolain ratsuväkikoulussa. Myös Mannerheim avioitui ulkomailla 1892 kenraali **Arapovin** tyttären **Anastasian** kanssa. Kyseessä oli järjestetty avioliitto. Koska vaimo oli hyvin rikas, sai Mannerheim maksettua velkansa pois. Laidoner taas rakasti Mariaansa alusta loppuun saakka. Tunne oli syvä ja molemminpuolinen. Kun

Kenraali Johan Laidoner

19.7.1940 NKVD tuli Viron nukkehallituksen sisäministerin kanssa Viimsin kotiin pidättämään kenraalin, vaati Maria, että hänetkin otetaan mukaan. Vaimo sai tahtonsa läpi ja myös hänet vietiin Venäjälle.

Suomi oli jo autonominen Viro halusi samaa

Vuosi 1917 oli Euroopan historiassa mullistava. Kaikki muuttui, Venäjä mureni. Sen pääkaupungissa valtaan tuli **Kerenskin**

vallankumouksellinen kansanhallitus.

Maaliskuussa 1917 osoitti Nevsiki prospektilla sini-musta-valkoisin lipuin mieltään 40 000 virolaista. Se oli väliaikaiselle kansanhallitukselle täysi yllätys – kukaan ei ollut tiennyt, että maan pääkaupungissa oli tuollainen määrä virolaisia. Kaupungin yleisen sekasorron keskellä huomiota herätti erityisesti se, kuinka kurinalainen kulkue oli. Joukossa oli paljon rintamalta palaneita, kotimaahansa siirtyviä virolaissotilaita.

Virolaisilla ilman ulkopuolisen avun toivoa ei ollut mahdollisuuksia vastustaa Neuvostoliiton tukikohtavaatimuksia. Neuvostojoukot saapuvat.

Virolaiset vaativat maalleen autonomiaa, kuten Suomessa oli tuohon saakka ollut jo vuosisadan ajan. Virolle autonomia oli täysin uusi asia, mutta historia harppoi tuolloin seitsemän peninkulman askelein. Kerenskin hallitus ei uskaltanut eikä voinut kieltäytyä virolaisten vaatimuksesta. Virolaisten asuinalue, joka ennen jakautui kahtia Vironmaaksi ja yhdessä latvialaisten kanssa Liivinmaaksi, liitettiin nyt yhdeksi Vironmaan kuvernementiksi, jonka pääkaupungiksi tuli Tallinna. Kommunistinen Venäjä antoi pian Saksan

keisarille tekosyyän lähettää joukkojaan itään ja pohjoiseen, myös Viroon. Venäjän armeija oli lyöty ja perääntyi nopeasti, heidän mukanaan pakenivat virolaiset kommunistit. Saksa ja saksalaiset eivät kuitenkaan olleet Virossa kättä vattuja. Siksi Viro julistettiin

23.2.1918 itsenäiseksi Pärnun Endla-teatterin parvekkeelta ennen Saksan joukkojen saapumista. Päivää myöhemmin näin tehtiin myös Tallinnassa. Berliinissä ei tietenkään tunnustettu uutta valtiota, vaan Viron alueelle kaavailtiin saksalaista herttuakuntaa. Virolaisilta joukko-osastoilta kerättiin pian aseet pois ja miehet lähetettiin koteihinsa.

Suomessa olivat asenteet toiset. Maan eteläosassa oli vallan kaappannut punainen hallitus, joka tuki punaista Venäjää ja bolševistista Venäjän armeijaa. Keisarillisessa Saksassa ja sen armeijassa näki Suomen eliitti tervetulleen vastapainon punaiselle terrorille. Mannerheim oli tosin aloittanut Vaasassa ristiretken vapaan Suomen nimissä. Hän uskoi ja piti parempana pärjätä ilman saksalaisten apua. Mannerheimhan oli kolme vuotta sotinut Saksaa vastaan ja siksi maa ei herättänyt hänessä lämpimiä tunteita.

Suomen vapaaehtoisia lähti virolaista avuksi

Punainen Venäjä ei kuitenkaan jättänyt käyttämättä mahdollisuutta valloittaa takaisin menettämiään alueita. Syksyllä 1918 alkoi Viron vapaussota. Onneksi Suomen vapaussota oli päättyneenä ja pohjoinen heimokansa pystyi auttamaan Viroa heti sodan alettua niin lainojen kuin vapaaehtoistenkin muodossa. Suomalaisen vapaaehtoisten saapumisella Tallinnaan vuoden 1918 viimeisinä päivinä oli suuri moraalinen vaikutus, ja se auttoi palauttamaan virolaisten uskon itseensä.

Vapaussodan alussa olivat Viron joukot huonosti johdettu-

Mannerheim sai Aimo Tukiaisen veistämän ratsastajapatsaan Mannerheimintien varteen. Patsas paljastettiin 4. kesäkuuta 1960 93 vuotta marsalkan syntymän jälkeen.

Laidonerin ratsastajapatsas paljastettiin Viljandissa kesällä 2012.

ja, mutta pian palasi Venäjältä everstiluutnantti Johan Laidoner, joka oli ollut apulaistiedustelupäällikkö. Huolimatta suhteellisen matalasta sotilasarvosta oli Laidonerilla hyvä kokonaisnäkemys rintamasta ja ymmärrystä joukkojen strategisesta johtamisesta. Niinpä Laidoner nimitettiin ylipäälliköksi. Kun vihollisjoukot oli ajettu pois Virossa, ylennettiin hänet kenraalimajuriksi.

On mielenkiintoista vertailla pitkällä aikajanelalla Mannerheimia ja Laidonera. Ensin mainittu oli vallankumouksen puhjettuna kenraaliluutnantti, toinen vain everstiluutnantti. Kyseessä ei ole niinkään vanhemman ja nuoremman veljen suhde, vaan paremminkin isän ja pojan suhde. Tästä huolimatta molemmista tuli hyvin pian maidensa sankareita – legendaarisia ylipäälliköitä.

Paradoksaalista on, että kun Mannerheim ja Laidoner olivat

suosionsa huipulla heidän johdettua maansa voittoon, Tarton rauhansopimuksen jälkeen 1920 ei heitä enää tarvittukaan. Tosin Virossa oli yksi poikkeus, kapina 1.12.1924, jossa Komintern Moskovassa veteli naruista. Vaikka tuo verinen yritys epäonnistui, toimi se herätyskellona nuor-

Martti Turtolan kirja kenraali Laidonerista on herättänyt ristiriitaisia reaktioita.

relle tasavallalle. Laidoner kutsuttiin taas joksikin aikaa ylipäälliköksi ja suojelukunta herätettiin henkiin.

Suomessa Lapuan liike — Virossa vapsit

Vuonna 1929 Amerikassa alkanut talouskriisi tuli Pohjois-Eurooppaan pienellä viiveellä. Se aiheutti Suomessa Lapuan liikkeen ja Virossa *vapsien* eli vapussotureiden synnyn. Molemissa tapauksissa kyseessä oli ruohonjuuritasolta noussut populistinen liike, joka ajoi vankkaa kansallista linjaa, mutta oli kaukana Italian fasismista tai Saksan natsismista. Mielenkiintoista on, että Mannerheim tunsii sympatiaa Lapuan pyrkimyksiä kohtaan, kun taas Laidonerin ja vapsien tiet erkaantuivat.

Valtionpäämies **Konstantin Päts** ja kenraali Laidoner käyttivät hyväkseen vapsien aloitteesta kansanäänestyksellä hyväksytyä, uutta, autoritaarista perustuslakia ja ottivat sen varjolla 12.3.1934 vallan itselleen. Näin jälkikäteen täytyy todeta: Viron

kansa oli tuolloin väsynyt Toompean lehmänkauppoihin ja piti muutosta hyvänä. Ihanaa Pätsin aikaa muistellaan vieläkin. Koska valtion taloudellinen tilanne parani kohisten, oli tyytyväisyyteen aihetta. Kenraali Laidonerista tuli taas ylipäällikkö.

Viron ja Suomen tuomiokellot soivat 23.8.1939, kun Moskovan Kremlissä solmittiin kohtalokas Molotov-Ribbentrop-sopimus. Seuraavana aamuna Tallinnassa ilmestynyt Päevaleht julisti etusivullaan suurin kirjaimin: ”Nämä kaksi miestä ovat nyt ystäviä!” Otsikon alla oli **Hitlerin** ja **Stalinin** kuvat. Tuolloin ei osattu vielä koko edessä olevaa kauheutta kuvitellakaan. Pian kävi ilmi kahden naapurimaan erilaiset kohtalot: Suomi jäi eloon, Viro koki valkeuoleman, josta heräsi vasta kaksi sukupolvea myöhemmin henkiin.

Virossa on laajalti levinnyt myytti, että Suomen kansa tietoisesti valitsi suuren Venäjän karhun vastustamisen, kun taas Virossa pieni joukko poliittisia päättäjiä teki päätöksen alistua ja määrätä kansan kadotukseen. Todellisuus on kuitenkin toinen. Suomen poliittinen johto yritti venyttää neuvotteluita Moskovan kanssa niin kauan kuin mahdollista. Luultiin, ettei Stalin hyökkää ja puolueeton Suomi jää Ruotsin tavoin sodan ulkopuolelle. Kun 30.11.1939 Helsinkiä pommitettiin, ymmärrettiin, että Stalinin kärsivällisyys oli loppunut ja Suomen piti taistella.

Pienemmällä Virolla ei ollut pelivaraa kaupankäyntiin Kremlin kanssa. Ei ollut epäilystäkään, etteikö Stalin olisi ollut valmis sotaan. Virolla oli tuolloin vain yksi, epäroivä liittolainen, Latvia. Suomesta oli hyvissä ajoin annettu ymmärtää, että tällä kertaa ei ole mahdollista auttaa heimokansaa. Vaikka sukupolvea aikaisemmin voitiin vielä uneksia brittien avusta, ei englantilaisilla ollut enää mitään asiaa Itämerelle. Olisiko Viron todellakin tuollaisessa tilanteessa pitänyt kiel-

Trivimi Velliste. Kuva Peeter Hutt.

täytyä tukikohtasopimuksesta ja voittaakseen aikaa käydä yöpöysin sotaan puna-armeijaa vastaan? Tallinnassa tiedettiin myös hyvin, että Hitlerin hyökkäys Stalinia vastaan on vain ajan kysymys.

Tukikohdille ei ollut vaihtoehtoa

Tukikohtasopimuksen vääjäämättömyyden myönsi myös **Jaani Tõnisson**, joka muuten ei ollut koskaan samaa mieltä Konstantin Pätsin kanssa. Tuon myönsi koko Viron poliittinen oppositio. Mielenkiintoista on, että niitä henkilöitä, jotka kyseisiä kohtalokkaita päätöksiä tekivät, oli Suomessa vähemmän kuin Virossa. Suomen hallitus ei konsultoinut läheskään joka asiassa eduskuntaa, vaan nojasi kaiken valtuuttavaan mandaattiin.

Marsalkka Mannerheimilla ja kenraali Laidonerilla on eräs suuri ero: siinä missä Laidoner on vain yhden sodan, vapaussodan sankari, on Mannerheim vapaus-, talvi- ja jatkosodien sankari. Neuvostoliiton räikeästi rikottua tukikohtasopimusta ja miehi-

tettyä Viron kesällä 1940, kyydittiin kenraali Laidoner kotoaan Venäjälle. Hänen kohtalonaan oli kuolla Venäjällä Vladimirin vankilassa 13.3.1953 – kahdeksan päivää Stalinin jälkeen. Kenraali haudattiin yhteishautaan, joka on yhä edelleen löytämättä.

Mannerheim valittiin jatkosodan jälkeen Suomen tasavallan presidentiksi. Ja vaikka Suomen pitikin solmia Neuvostoliiton kanssa vaikea sopimus, säilyivät maa, kansa ja vapaus. Stalinin johdolla **Andrei Zhdanov** luopui Mannerheimin sotasyllisestä julistamisesta eikä häntä vaadittu vangittavaksi. Marsalkka vietti elämänsä ehtoopäivät Sveitsissä. Hänet haudattiin helmikuussa 1951 massiivisin kunniamenoin Hietaniemen hautausmaalle.

Tallinnan raatihuoneella juhlittiin 12.12.2004 saman vuoden kesällä Viljandiin pystytettyä kenraali Laidonerin ratsastajapatsasta. Suurlähettiläs **Jaakko Blomberg** totesi tilaisuudessa näin: ”Helsinki ja Viljandi ovat nyt samanarvoiset kaupungit – niillä molemmilla on yhtä tärkeät ratsastajapatsaat.”

TRIVIMI VELLISTE

Kirjoittaja on *mm. Viron entisen ulkoministerin sekä YK-suurlähettiläs.*

Teksti perustuu Vellisten esitykseen Suomen-poikien perineyhdistyksen perinnepäivän seminaarissa lokakuussa 2013. Artikkelin on julkaistu Viro Nytt-lehdessä 2/2014

Suomennos: Kirsi Bongwirnsu.

Kaksi talvisotaa: ensin yksin, sitten länsivaltojen tukemana

Haluan jakaa Talvisodan kahteen erilaiseen vaiheeseen: ensin kolme viikkoa yksin ja loppuaika yhdessä suurvaltojen kanssa. Talvisotaan viittaaminen esimerkkinä siitä, miten Suomi selviää yksin, on virheellistä, sillä Stalin pysäytti massiivisesti etenevän valloitushyökkäyksensä vain välttääkseen sodan laajenemisen suurvaltojen väliseksi. Silti selviytyminen kolmen viikon poliittis-sotilaallisesta operaatiosta sodan alussa ja vastarinnan kestäminen sen jälkeen olivat välttämättömiä Suomen pelastumiseksi.

Talvisodan ensi vaiheessa ensimmäisten kolmen viikon aikana Suomi oli todella ja aidosti yksin. Suomella ei ollut liittolaisia eikä auttajia. Mutta toisessa vaiheessa eli 22. joulukuuta 1939 alkaen Suomi oli osa suurvaltojen nopeasti kärjistyvää asetelmaa ja niiden alkanutta kilpajuoksua Pohjolaan.

Kansainvälinen asetelman lisäksi myös sotatoimet olivat perusteellisesti erilaiset sodan alussa ja lopussa. Sodan alkua leimasi Neuvostoliiton yritys liittää Suomi itseensä ilman taistelua, poliittisella manööverillä. Valloituksen ensisijainen keino oli poliittinen, **Otto Wille Kuusisen** nukkehallitus, ja sotatoimien tehtävänä oli raivata tie Helsinkiin, jossa vaihdettaisiin lippu valtioneuvoston linnan katolla. Tämä ei Suomen vastarinnan ansiosta onnistunut. Tässä vaiheessa Suomi saavutti myös torjuntavoittoja.

Neuvostoliitto ryhmitti tammi-kuussa Suomen rajalle lukumäärältään toisen mittaluokan ja ammattitaidoltaan ja varustukseltaan huomattavasti järeämmät joukot, jotka aloittivat suurhyökkäyksen 11. päivänä helmikuuta

1940. Siinä hyökkäyksessä ei ollut enää kuvitelmia paraatimarssista eikä mitään laskettu poliittisten tekijöiden varaan, sillä Kuusinen oli pantu sivuun.

Stalinin määräämä sotilaallinen suurhyökkäys näytti etenevän hyvin ja Suomen valloitus näytti hyvinkin mahdolliselta maaliskuun alussa 1940. Mutta Stalin päätti tehdä rauhan. Miksi?

Talvisodan puolustustaistelun ensimmäinen vaihe oli viivytyks. Sitä seurasivat torjuntataistelut ja sen jälkeen suomalaisten vastahyökkäykset ja niiden yritykset. Tässä vaiheessa koko maailma pidätti henkeään ja oli aivan varma siitä, että Suomelle koituisi Puolan kohtalo: neuvostomiehitys.

On itsestään selvää, että mikäli Suomen ensimmäinen puolustus olisi pettänyt, Suomi olisi joutunut Neuvostoliiton osaksi. **Andrzej Wajdan** elokuva *Katyn* kuvaa täsmälleen sitä kohtaloa,

joka suomalaisille suojeluskuntalaisille, upseereille ja koulutetulle väestölle olisi tapahtunut. Heidät olisi ammuttu Katynissä, joka oli varattu suomalaisille, mutta joka sitten koitui puolalaisten kohtaloksi.

Maailmansota alkanut vain Suomessa taisteltiin

Maailmansota oli julistettu, mutta taisteluja ei käyty missään. Koko maailman huomio saattoi kohdistua Suomen puolustustaisteluun. Ensimmäisenä käänekohtana voidaan pitää Kansainliittoa, tuota usein väheksytyä Yhdistyneiden Kansakuntien edeltäjää. Se erotti Neuvostoliiton jäsenyydestään 14. joulukuuta.

Kansainliiton kokous oli avannut näkymän suursodan laajentumiseen Pohjois-Eurooppaan. Neuvostoliitto oli jo hyökännyt ja

Valtiotieteen tohtori Martti Häikiö.

nyt odotettiin myös Saksan alkavat painostaa erityisesti Ruotsia. Länsivalt halusivat vaikuttaa Norjan ja Ruotsin mielipiteeseen, että ne eivät hyväksy Saksan tai Neuvostoliiton suojelusta. Suomen sota, Suomen auttaminen, nousi joulun alla 1939 keinoksi tiivistää ja tehostaa Saksaa vastaan käytävää epäsuoraa sota. Sota haluttiin siirtää mahdollisimman kauas Englannin ja Ranskan omilta rajoilta, Skandinaviaan.

Varsinkin Ranskassa koettiin painetta koventaa Saksan vastaisia otteita. Länsivalloilla oli pohjoisessa kaksi strategista intressiä: Norjan rannikko, josta käsin oli mahdollista häiritä Atlantin meriliikennettä, ja Ruotsin rautamalmi, jota kuljetettiin pitkin Norjan ja Itämeren rannikkoa Saksan sotateollisuuden tarpeisiin. Pää tavoitteeksi asetettiin Ruotsin Saksaan-menevän rautamalmiliikenteen pysäyttäminen. 19. joulukuuta Englannin ja Ranskan yhteinen ylin sotaneuvoston, Supreme War Council, päätti antaa Suomelle ”kaikkea mahdollista apua” sitä tarkemmin erittelemättä. Neuvostoliiton sitominen konfliktiin oli yksi tärkeä motiivi. Ranskan aloitteel-

Maailmalle levinneet kuvat Suomussalmella ja Raatteessa lyödyistä neuvostodivisioonista kertoivat Talvisodan ihmeestä: Pieni Suomi pysäytti jättiläisvaltion hyökkäyksen.

lisuuden johdosta myös huomattavasti varovaisempi Englanti muutti kantansa Suomen auttamiseen.

Suomesta oli tullut suurpolitiikan osatekijä. Sen kohtalo ratkaistiin ei vain sen omilla rintamilla, vaan myös yhdessä suurvaltojen kanssa. 22. joulukuuta tapahtui ratkaiseva käänne, kun Englannin sotakabinetti teki seuraavan päätöksen:

”Hyväksyttiin ohjemuistio nootiksi, jonka Ranskan ja Englannin hallitukset esittäisivät Norjan ja Ruotsin hallituksille. Nootti koski näille maille annettavia takuita englantilais-ranskalaisesta avusta niitä mahdollisia seurauksia vastaan, joita niille voi aiheutua niiden Suomelle antaman avun johdosta.

Pää tavoitteeksi asetettiin Ruotsin rautamalmiliikenteen pysäytys.”

Suomen auttaminen tarjosi tärkeimmän keinon päästä malmikuljetusten kimppuun.

Neuvostoliitto pelkäsi lännen interventiota

Miltä lännen herännyt kiinnostus näytti Neuvostoliiton johdon silmissä? Neuvostoliitolla oli oma vakoilija- ja tiedonantajaverkostonsa. Siitä, miltä tilanne näytti neuvostojohdon näkökulmasta, kertoo erinomaisen tärkeä dokumenttikokoelma *Tuntematon talvisota. Neuvostoliiton salaisen poliisin kansiot* (2009). Sisäasiain kansankomissaarin Berijan raportti 13.1.1940 Stalinille, Molotville ja Vorošiloville oli otsikoitu ”Ranskan sodanjohdon aiheet ja suunnitelmat ryhtyä sotaan Neuvostoliittoa vastaan”. Raportissa sanottiin muun muassa:

”1. Korkeimman sotaneuvoston viimeisimmässä istunnossa on tehty periaatepäätös aloittaa sotatoimet Neuvostoliittoa vastaan...

4. Päämäärän saavuttamiseksi Suomeen on päätetty lähettää kanadalaisia joukkoja, joista yksi divisioona on jo saapunut Englantiin, ja kaapata Petsamon satama tukikohdaksi toiminnalle Murmanskia ja Arkangelia vas-

Stalin pelkäsi talvisodan laajenevan kansainväliseksi selkkaukseksi.

taan. Tärkein tehtävä on Lenin-gradin kaappaus, jonka pitäisi liittoutuneiden mielestä olla paha isku Neuvostoliitolle.

5. Bordeaux'sta Suomeen on viime päivinä lähetetty 400 lentokonetta, 200 tankkia ja 6000 henkeä niiden käyttö- ja huoltohenkilökuntaa.

6. Sodan Neuvostoliittoa vastaan syyttyä lännessä aiotaan muodostaa kansallismielinen venäläinen hallitus ja panna liikakannalle kaikki valkoemigrantit”

On selvää, että Neuvostoliitto pelkäsi vallankumouksen jälkeisten interventiosotien uusiutuvan ja länsivaltojen tavoittelevan neuvostohallituksen kaatamista. Vainoharhaisuutta ehkä, mutta Moskovan näkökulmasta tilanne oli dramaattisesti muuttunut. Etupiirisopimuksen mukaista rajansiirtoa ei ollut voitu toteuttaa nopeasti ja huomaamattomasti. Neuvostoliittoa uhkasi suurvaltakonflikti.

Suomi ei enää ollut yksin. Kansainliiton apuvetoimuksen ja Suomen urhean taistelun ansiosta Suomeen alkoi virrata merkit-

tävää apua. Tärkein auttaja oli puolueetonta

ulkokuorta ylläpitävä Ruotsi, joka salli vapaaehtoisten värväytyksen, ja monenlaisen materiaali- ja rahanavun toimittamisen Suomelle. ”Finlands sak är vår” ei ollut vain iskulause, vaan myös totta. Myös muista maista tuli huomattavaa tukea.

Suomi eli kahdessa todellisuudessa

Suomi eli kahdessa todellisuudessa. Rintamalla taisteltiin helmikuun alussa alkanutta valtavaa uutta hyökkäystä vastaan. Diplomatian tasolla käytiin kiivaita neuvotteluja siitä, tulisiko Ruotsi auttamaan Suomea, sallisivatko Ruotsi ja Norja länsivaltojen joukkojen kauttakulun alueiden kautta Suomea auttamaan, pyytäisikö Suomi virallisesti apua ja painostaisi siten Norjaa ja Ruotsia. Ennen kaikkea jatkuva neuvotteluyhteys Moskovaan piti yllä valintaa järkyttävän kovien rauhannehtojen ja sodan jatkamisen välillä.

Suomalaisten suureen talvisotakertomukseen kuuluu ylistää suomalaisten taisteluvoimaa, isua ja itsekuria. Se on täyttä totta ja pätee joulukuun ja tammi-kuun, ja vielä helmikuun alkupuolenkin taisteluihin. Suomen ihme esti nopean miehityksen.

Mutta Suomen kestäkyvyllä oli rajansa. Se pelätty yhdestoista

venäläinen tuli maaliskuun alussa 1940. Venäläiset pääsivät maihin ja saivat sillanpääaseman Viipu rinlahdella.

Ylipäällikkö Mannerheim tiivistä rintamakomentajilta pyydettyjen raporttien pohjalta laaditun viestin maan hallitukselle 9. maaliskuuta: ”Armeijan nykyinen tila on sellainen, etteivät enemmät sotatoimet voi johtaa muuhun kuin tilanteen jatkuvaan heikkenemiseen ja uusiin alueluovutuksiin.” Mannerheim antoi hallitukselle kategorisen ohjeen solmia rauha.

On pakko päätellä, että ratkaiseva syy Stalinin suostumisessa rauhantekoon oli pelko sodan laajenemisesta suurvaltojen väliseksi. Englannin ja varsinkin Ranskan näkyvä valmius liittyä sotaan omin sotajoukoin oli ilmeistä ja Stalinin saamat tiedustelutiedot ilmeisesti vielä sitä liioittelivat. Paikallinen rajantarkistus oli jo joulukuussa muuttunut suurpoliittiseksi konfliktiksi. Ei länsivaltojen lähettämistä joukoista olisi ollut merkittävää sotilaallista vastusta, mutta Neuvostoliitto olisi joutunut sotaan niitä vastaan. Suurpoliittisessa asetelmassa tämä olisi merkinnyt vakavaa aseman heikentymistä erityisesti suhteessa Saksaan.

Länsivaltojen interventiosuunnitelma pelasti Suomen Talvisodassa. Maailmansodan rintamalla oli ollut hiljaista Puolan jälkeen. Epäsuora taloudellinen sodankäynti oli nostanut tavoitteeksi Ruotsin malmiliikenteen pysäytyksen. Suomen torjuntavoitto oli antanut aikaa suurpolitiikalle.

Suomi käytti taitavasti länsivaltojen avuntarjousta rauhanneuvotteluissa. Suurpolitiikassa voiman pysäyttää vain vastavoima.

MARTTI HÄIKIÖ

Kirjoitus on lyhennelmä Häikiön Paasikivi-Seuran vuosikokouksessa 27.11.2014 pitämästä esitelmästä.

Sodoma, Gomorra, Dresden

Tuhottiinko 13. 2. 1945

**sotilaallisesti merkityksetön kulttuurikaupunki
vai itärintaman tärkeä rautatiesolmu?**

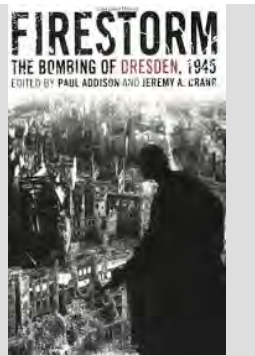
Frederick Taylor: Dresden, Tuesday 13 February, 1945. Bloomsbury. 522 s. 35 e.

Dresdenin pommitus 13. helmikuuta 1945 muistetaan saksalaisten kaupunkien terroripommitusten mielettömyyden huipentumana. Paradoksaalista oli, että myytti sotilaallisesti merkityksettömän ja pakolaisten täyttämän kaupungin yli 200 000 uhrin vaatimesta pommituksesta syntyi yhden ja pysyi hengissä toisen diktatuurin ansiosta.

Joseph Goebbels loi propagandassaan kuvan vertaansa vailla olleesta terroripommituksesta. Kun Dresden arkistoinen jäi Itä-Saksaan, ei siellä tunnettu tarvetta oikoa käsitystä länsiliittoutuneiden hirmuteoista.

Dresdenin pommituksen on tehnyt tunnetuksi myös kaupungissa sotavankina olleen **Kurt Vonnegutin** romaani *Teurastamo 5*.

Dresdenin myyttien mukaan ilmahyökkäys oli täysin turha. Sota oli jo melkein ohi ja Saksan antautumiseen vain 90 päivää. Kaupungissa ei ollut ase-teollisuutta, eikä sillä ollut muutenkaan sotilaallista merkitystä. Sitä vastoin se oli täynnä kulttuuriaarteita ja käytännössä vailla ilmapuolustusta. Siksi kaupungin pommitaminen oli sotarikos, etenkin, kun se oli täynnä puna-armeijaa pakenevia siviileitä.

Dresdenin raatihuoneen katolta otettu kuva on muodostunut kaupungin tuhon ikoniksi.

Näitä myyttejä brittiläinen historioitsija **Frederick Taylor** lähti kirjassaan purkamaan.

Taylorin mukaan Dresden ei ollut mikään erikoistapaus, vaan yksi kymmenien samanlaisten suurpommitusten joukossa. Kaava oli aina sama: räjähdyspommeilla särjetään rakenteita, ja rikkoutujen kattojen ja välipohjien puuosat sytytetään suurella määrällä palopommeja.

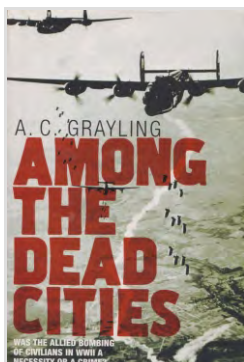
Dresdenin suurtuhoon vaikutti sattuma. Pommituslauttojen edellä saapuneet kohteenmerkit-sijät löysivät pilvipeitteestä aukon ja merkkisoihdut osuivat juuri oikealle paikalle. Se paikka oli vanhakaupunki, joka otettiin aina pommituksen aloituspisteeksi – se nimittäin paloi hyvin. Taloissa oli puurakenteita jahtaasti rakennetussa ympäristössä tuli levisi tehokkaasti.

Syntyi tulimyrsky, jollainen tapahtui vain muutaman kerran toisen maailmansodan aluepommituksissa, mm. operaatio

Gomorrassa Hampurissa 27. 7. 1943.

Tulimyrsky syntyy vain tietyissä maantieteellisissä ja sääolosuhteissa. Liittoutuneet yrittivät keuhallisesti löytää varman keinon tulimyrskyn aikaansaamiseksi, ratkaisua kuitenkin löytämättä. Tulimyrskyssä syntyvä pätsi imee ilmaa ympäristöstä voimalla, joka kiskoo puut maasta ja kuluttaa hapen, niin että pommitusuojoissa ehjinä säilyneet ihmiset tukehtuvat.

Kuolonuhrien määräksi Taylor on säilyneiden dokumenttien valossa laskenut 25 000. Kun ihmisiä kuitenkin myös hävisi täysin olemattomiin, hän esittää arvioksi 25 000–40 000 kuollutta. Luku on sellaisenaankin hirvittävä. Alkujaan esitettyä 200 000 uhrin määrää Taylor pitää Goebbelsin liioitteluna – tämä lienee lisännyt nollan viranomaisten tekemien laskelmien perään.

Moni saksalainen kaupunki tuhoettiin yhtä pahoin kuin Dresden. Runsaan viikon kuluttua, 23. helmikuuta Bomber Command sai aikaan tulimyrskyn Pforzheimissa, jossa ei todella ollut mitään sotilaallisesti merkittävää. 65 000 asukkaasta kuoli 20 000. Perusteellisimmin tuhoutui Krefeldin kaupunki Ruhrin alueella: sen rakennuksista tuhoutui tai vaurioitui 97 prosenttia.

Dresden ei kuitenkaan ollut täynnä pakolaisia, Taylor selvittää. Heidät toimitettiin nopeasti syvemmälle Saksan maaseudulle. He eivät saaneet olla rintamalle suuntautuvan sotilasliikenteen tiellä; kaupungin läpi kulki päivittäin 28 sotilasjunaa. Paitsi liikenteen solmukohta Dresden oli kuin olikin aseellisuuskaupunki. Meissenin pos-

liinitehtailla valmistettiin kaukokirjoittimia sotilaskäyttöön ja en-tiset tupakan ja hammastahnan valmistajat tekivät nyt pommintähtäimiä, sytyttimiä ja radioita.

Eikä sota tuntunut liittoutuneiden kannalta suinkaan olevan ohi. Ne olivat vasta toipumassa Saksan jouluna Ardenneilla tekemästä vastahyökkäyksestä.

Oliko Dresdenin tuhoaminen tarpeellista sodan tässä vaiheessa? Ei sen enempää kuin yleensä Saksan kaupunkien tuhoaminen, jolla ei tuntunut olevan vaikutusta maan sotaponnistuksiin.

Edesmennyt saksalainen kirjailija **W. G. Sebald** päätyi esseessään *Luftkrieg und Literatur* (Ilmasota ja kirjallisuus) kynniseen, mutta ymmärrettävään johtopäätökseen. Kun britit olivat investoineet valtavat voimavarat pommikoneisiin ja miehistöön, niitä oli myös käytettävä.

Yhtä kauhistava oli koko aluepommitusten lähtökohta: kun ei osuttu tehtaisiin, päätettiin pommittaa asuinalueita. Olivathan työntekijät osa teollisuuden voimavaroista.

Dresdenin osalta on menossa paitsi myyttien purkaminen

Avro Lancaster oli toisen maailmansodan parasta strateginen pommikone. Sen "urotyöksi" tuli Saksan kaupunkien tuhoaminen, millä ei ollut suurtakaan merkitystä sodan lopputulokseen muuten kuin siviili-Saksan mittaamattomina kärsimy-

myös haavojen palsamointi. Sen päätepisteenä on Dresdenin kaupunkikuva hallinnea ja pommitusyönä tuhoutuneen Frauenkirchen jälleenrakennus.

Kirkon kupolin huipulla kiillee nyt alkuperäisen mallin mukainen kultainen risti. Se on Britannian kansan lahja. Ristin valmistamisesta vastasi lontoolainen kultaseppä, jonka isä kuului kaupungin hävittäneiden Lancaster-pommikoneiden miehistöön.

JUKKA KNUUTI

13. helmikuuta tuli kuluneeksi 70 vuotta Dresdenin pommituksista. Tapahtuma on muodostunut symboliksi Saksan kotiseudun pommituksista toisen maailmansodan aikana. Huolimatta hirvittävästä tuhoista Dresdenin pommitus oli vain yksi soroläjäksi pommitetun yli tuhannen kaupungin tuhosta. Esimerkiksi Hampurin pommituksessa heinäkuussa 1943 oli enemmän kuolonuhreja ja siellä tuhoutui enemmän rakennuksia kuin Dresdenissä.

Saksan kaupunkien tuhosta vastasi pääasiassa brittien Bomber Command yöpommituksillaan. Britit häpeivät sen verran terroripommituksiaan, etteivät

pommittajat koskaan saaneet omaa muistoristiään. Se toteutui vasta 1980-luvulla yksityisen toiminnan ansioista. Oman memoriaalinsa Lontooseen 65 000 kaatunutta brittilentäjää sai vasta 2012.

Jos britit olisivat olleet sodan hävinneellä puolella, olisivat pommituksissa vastuussa olleet varmasti tuomittu rikoksista ihmisyyttä vastaan.

Oheinen kirja-arvio on julkaistu Helsingin Sanomissa 13. helmikuuta 2005, kun tuli kuluneeksi 60 vuotta Dresdenin pommituksesta.

JUKKA KNUUTI

Muistolaatta jääkäreiversti Einari Weijon kotitalon seinään

Kaksi päivää jääkärikoulutuksen alkamisen jälkeen 27.2.1915 saapui Lockstedter Lageriin **Einari Weijo**. Hän opiskeli Karlsruhen teknillisessä korkeakoulussa. Saatuaan tiedon *Pfadfinder*-kurssin alkamisesta hän ilmoittautui hetimiten.

Matti Lauerman mukaan *Pfadfinder*-kurssille osallistui ainoastaan viisi hämäläistä, sanottaisiinko hämäläisosakuntalaisia. Jos näin on, neljä näistä viidestä ”hämäläisestä” oli kotoisin nykyisen Keski-Suomen maakunnan alueelta. Keski-Suomi kuuluu vanhaan historialliseen Hämeeseen aina Pihtipudasta myöten. Muut hämäläiset *Pfadfinderit* olivat **Kalle Hyppölä** ja **Knut Solin** Jämsästä sekä **Ossian Wikström** Jyväskylästä. Ja se viides hämäläinen oli **Kaarlo Kalerovo Kari** Kalvolasta.

Syyskuussa 1916 Weijo komennettiin Suomeen läntiselle etapille ja ennen Saksaan paluutaan tammikuussa 1917 hän johti pohjoista etappia. Einari Weijo saapui Suomeen pääjoukon mukana 25.2.1918 ja osallistui vapaussodan taisteluihin Raudussa ja ylipäätään rajaseuduilla. Tammikuun viimeisenä päivänä 1919 Weijo erosi armeijasta ja lähti Viron vapaussotaan. Sen jälkeen hän otti osaa Aunuksen retkeen ja palasi armeijaan, sotaministeriöön syksyllä 1919.

Sotien välillä Weijo oli pataljoonan komentajana monessa rykmentissä. Vuodesta 1925 vuoteen 1933 hän oli Pohjamaan Jääkäripataljoonan komentajana Oulussa. Vielä ennen eläkkeelle jäämistään 1936 hän ehti olla Jääkäripataljoona 2:n komentajana Valkjärvellä.

Talvisodan aikaan hän sai vielä lähes 60-vuotiaana komennetta-

vukseen pohjoiskarjalaisen Jalkaväkirykmentti 36:n. Rykmentin menestymistä Laatokan pohjoispuolen kovissa taisteluissa kuvaa hyvin se, että vihollinen piti JR 36:ta Suomen armeijan vaaliojoukkona.

Weijo syntyi Korpilahden Vespuolelle maanviljelijän perheeseen. Weijo itse ei mennyt naimisiin eikä hänellä ole rintaperillisiä. Einari Weijon sukulaiset, Weijon talon nykyiset isännät vaalivat jääkäreiverstin perintöä

huolella. Esi-merkkinä tästä on mm. se, että talvisodan alkamisen 75-vuotismuistopäivänä Weijon kotitalon seinälle kiinnitettiin ja paljastettiin jääkäreiverstistä kertova muistolaatta.

Jääkäreiversti Einari Weijo kuoli kotonaan 29. tammikuuta 1954. Hänet on haudattu Korpilahden hautausmaalle.

Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen Keski-Suomen

osasto on organisoitunut kynttilöiden sytyttämisen kaikkien Keski-Suomeen haudattujen jääkärien haudoille 25.2.2015. Niin sytty kynttilä myös Einari Weijon haudalle muistuttamaan meitä siitä, että jääkäreiden elämäntyötä Suomen hyväksi ei ole unohdettu.

MARTTI PORVALI

Vuorineuvos Jordan halusi jääkäripatsaan

Perinneyhdistyksen Päijät-Hämeen osasto luovutti pienoisjääkäripatsaan numero 20 vuorineuvos **Kari Jordanille** Metsä Groupin tiloissa 19. marraskuuta 2014.

Erikoista tapahtumassa oli se, että aloite jääkäriperinteen tukemiseksi oli lähtöisin vuorineuvoksesta itseltään. Hän ilmoitti halustaan hankkia patsas osaston puheenjohtajalle vuorineuvos **Jukka Viinasen** välityksellä.

Luovutustilaisuudessa puheenjohtaja **Ari-Ilmari Iisakkala** korosti jääkäriperinteen vaalimisen tär-

keyttä kansallisen itsenäisyytemme säilyttämisessä juuri nyt vallitsevassa kansainvälisessä tilanteessa.

Käydyssä keskustelussa kävi ilmi, että vuorineuvos Kari Jordan tulee laatimaan patsaalle säännöt, jotka määrittävät patsaan periytymisjärjestyksen oleville ja tuleville jälkeläispolville.

Kuvassa vasemmalta Pekka Jouko, Kari Jordan, Ari-Ilmari Iisakkala ja Taito Kuosa.

Perinneyhdistyksen jäsenmäärä saavutti uuden ennätyksen

JP27:n perinneyhdistyksessä on nyt 1986 jäsentä, eli enemmän kuin koskaan. Yhdistyksen hallitus hyväksyi helmikuun kokouksessa 60 uutta jäsentä. Nettolisäykseksi jäi 56, kun otettiin huomioon yhdistyksen kuoleman kautta tai muuten jättäneet.

Yhdistyksen edellisen puheenjohtajan **Jukka Pennasen** aikanaan asettama tavoite, yhtä monta jäsentä kuin oli jääkäreitä, on näin sivuutettu. Kun jääkärien lukumäärästä ei ole tarkkaa lukua, esitti **Martti Ehrnrooth** lukua 1891. Se on helppo muistaa, kun se on suomalaisille kovin tutun venäläisen kolmen linjan kiväärin käyttöönottovuosi.

Nykyinen puheenjohtaja on asettanut tavoitteeksi 2000 jäsentä, joka sekin varmasti pian saavutetaan.

Eryteisesti jäsenvärväyksessä on kunnostautunut Kymenlaakso 22 uudella jäsenellä. Satakunta on hankkinut 12 uutta jäsentä ja Helsinki-Uusimaa yhdeksän.

Yhdistyksen suosio on näkynyt myös Facebook-sivun tykkääjien määrässä joka on lehden mennessä painoon 2260.

KIRJALLISUUTTA

Valhetta ja väkivaltaa viljeltiin Neuvostoliitossa

Matti Putkinen, Mikko Porvali
”Vanki, vakooja, sissi”

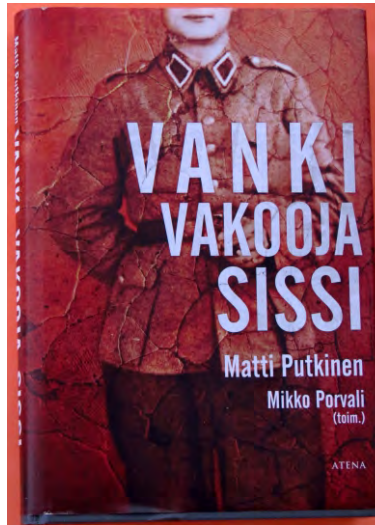
Atena Kustannus Oy 2015. 343 sivua.

Tietokirjailija, oikeustieteen maisteri ja rikoskomisario Mikko Porvalin työteliäisyys ja ehtymätön innostus Suomen historiaan on tuottanut taas uuden, mielenkiintoisen opuksen nimeltä ”Vanki, vakooja, sissi”, joka suurelta osin perustuu Inkerimaan Keltossa kasvaneen ”kansanvihollisen”, pakkotyövangin, desantin, vakoojan ja kaukopartiomiehen, yhdeltä nimeltään Matti Putkisen laajaan muistelmakirjoitukseen ja Porvalin selontekoon hänen myöhemmistä vaiheistaan Suomessa ja Ruotsissa, jossa hän kuoli v. 2001.

Kyse on häkellyttävästä selviytymiskertomuksesta, joka vie Putkisen vankisellistä mutkien kautta lopulta länteen ja vapauteen. Kovia kokenut Putkinen menetti jo pikkulapsena Keltossa vanhempiensa. Mutta elämä jatkui. Päivästä päivään koulussa lyötiin päähän propagandaa siitä, kuinka ihmiskunta onnellistuu marxismilla ja leninismillä opeilla.

Putkisesta tuli opettaja. Hänet vangittiin tekaistuina syinä ja häntä syytettiin kansanvihollisuuden nimillä, jolla voitiin valheellisesti käydä ihmisten kimppuun. Siperian pakkotyöleirikin tuli hänelle tutuksi.

Putkinen oli siis joutunut pelottavan NKVD:n käsiin (NKVD: Sisäasiainkansankomissariaatti). Se oli yksi Stalinin terrorin käsi-kassara, joka suoraan teloitti ihmisiä, mutta lähetti kansaa miljoonittain myös GULAG-vankileireille, joissa kurjissa työ- ja elinoloissa puristettiin ihmisistä viimeisetkin mehut tarkoituksellisesti eli päämääränä oli nimen-

omaan tappaa ihmisiä! N-liitossa lasketaan kuolleen väkivallan ja terrorin uhrina 21,5 milj. ihmistä.

Putkinen komennettiin — ihme kyllä! — Suomeen vakoojaksi ja hän laskeutui Suomen kamaralle ilmasta. Täällä hän hylkäsi lähetäjänsä ja antautui sotavangiksi pelastaen henkensä toimimalla Jatkosodan aikana Suomen armeijan sissinä tehden ”matkoja” N-liittoon!

KARI NUMMILA

Suurlähettilään vastaus Niinistön toiveeseen

Jukka Valtasaari
Suomen turvallisuus
Docendo. 200 sivua.

Pitkäaikainen Washingtonin suurlähettiläämme Jukka Valtasaari sanoo uuden kirjansa olevan vastaus presidentti Sauli Niinistölle, joka viime kesän Kultarannan seminaarissa toivoi, että Nato-kysymyksestä keskusteltaisiin muutenkin kuin vain kyllä – ei argumentein.

Suomen Nato-optiota Valtasaari kutsuu hupsuksi ilmiöksi. Websterin sanakirjan mukaan se

on tarkoittaa vaihtoehtoa. Ja pankkitermi optio on taas aivan muuta.

Itse aikanaan alivaltiosihteerinä, ulkoministeriön korkeimpana virkamiehenä, Valtasaari oli itse muotoilemassa Nato-politiikkaamme. Hän toteaa, ettei silloin pitänyt pyrkiä sinne silloin, kun menossa olevat turvallisuusvajeesta kärsivät entiset Varsovan liiton maat. Mutta sitten on käynytkin niin, että samaa argumenttia ulkopuolella pysymisestä käytetään kerta toisensa jälkeen, vaikka olosuhteet ja jäsenyyden edellytykset ovat muuttuneet moneen kertaan.

Valtasaaren mukaan ulkomaiset tarkkailijat kummastelevat, miksi kylmän sodan aikana yhtäläistä etäisyyttä suurvaltoihin pitänee Suomen näyttää olevan vaikeampaa tulla toimeen samanmielisen lännen kuin erimielisen naapurinsa kanssa.

Töissä ollessani luin suurlähettiläs Valtasaaren raportit Washingtonista erityiselle mielenkiinnolla. Ne olivat paitsi analyyttisiä erittäin luettavalla tyyllillä laadittuja. Niin ovat hänen tämänkertaisen kirjansa luvutkin kuin hyviä lyhyitä esseitä.

JUKKA KNUUTI

Björn Wahlroos kaataa sotakorvausmyyttejä

Hannu Rautkallio (toim.)
Suomen sotakorvaukset.
 Paasilinna 2014. 316 sivua.

Vaikka kirjassa on monta viisasta kirjoittajaa, siinä ei osata kertoa kansantajuisesti sotakorvausten todellista rasiitetta. Seitsemän prosenttia bruttokansantuotteesta tai 15 prosenttia valtion budjetista aukeaa enemmän ekonomistille kuin tavalliselle lukijalle.

Venäläisen tutkijan Tatjana Androsovan artikkeli kertoo, että Moskovalla oli sotakorvauksiin liittyen suunnitelmia tehdä Suomen kansantaloudesta vain osa neuvostotaloutta, mikä ei onneksemme onnistunut.

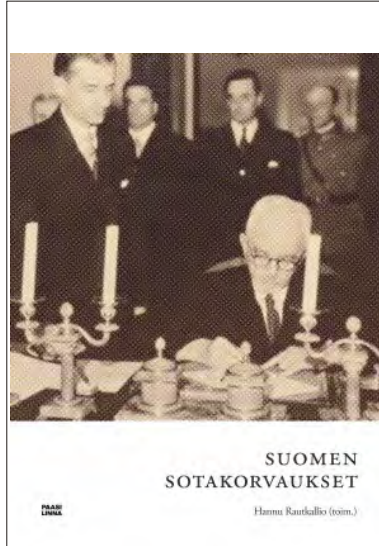
Suomalaisille on vuosien mitaan selitetty sotakorvausten hyödyllisyyttä. Näin meille syntyi metalliteollisuutta, joka sodan jälkeen saattoi jatkaa kaupankäyntiä itään. Näin tietysti tehtiin välttämättömyydestä hyve.

Björn Wahlroos kirjoittaa armostomasti: myytti sotakorvausten myönteisestä vaikutuksesta elinkeinorakenteeseemme sisältää väitteen, ettei suomalainen teollisuus olisi itse pystynyt kyseisiä valintoja ja investointeja tekemään. Onko todellakin uskottava, että kommunistinen diktatuuri ohjasi maamme elinkeinoelämän kehitystä paremmin, kuin mihin se itse olisi pystynyt.

Ja vielä: on mahdotonta ymmärtää, miten sotakorvaustoimitukset olisi nähtävä minään muuna kuin 226,5 miljoonan vuoden 1938 kultadollarin menetyksenä Neuvostoliitolle.

Wahlroosin selkeäsananainen artikkeli on kirjan parasta antia.

JUKKA KNUUTI

Ankara puheenvuoro ja oppikirja Natosta

Markku Salomaa
Puhutaan Natosta
 Docendo 2015. 297 sivua

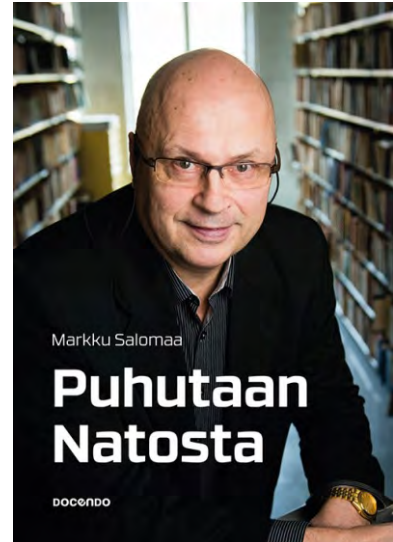
Valt.tri Markku Salomaa tunnetaan palvasieluisena Suomen Nato-jäsenyyden asianajajana. Teos on toki voimakas mielipidekirja. Mutta se käy käsikirjasta, miksei oppikirjasta kaikissa Natoon liittyvissä asioissa.

Oppikirjamaisuuteen viittaa Euroopan sodanjälkeisen turvallisuuspolitiikan kehityksen läpikäyminen ja puolustusliiton yksityiskohtainen kuvaaminen. Oppikirjamaista on liitteenä oleva sinänsä tarpeellinen liite Natoon liittyvistä lyhennyksistä. Onpa liitteenä myös Naton peruskirjan teksti.

Salomaa ihmettelee, miksi kovin moni suomalainen on omaksumanut perinteisen vasemmistolaisen ajattelutavan, että Nato olisi meille varsinainen uhka ja että meidän etujemme mukaista olisi toimia Kremlä myötäillen.

Kirjoittaa todistaa, ettei mitään Nato-optiota ole olemassa. Mikä tahansa maa voi jättää hakemuksen liittokunnan jäseneksi. Hyväksytyksi tuleminen onkin sitten toinen juttu.

Jäsenyys ei myöskään edellytä kansanäänestystä, mitä koko po-

liittinen johtomme tuntuu edellyttävän, jos asia tulisi ”ajankoh- taiseksi. Toistaiseksi ei missään ole äänestetty Nato-jäsenyydestä.

Jos haluaa perehtyä syvällisesti Suomen Nato-problematiikkaan, kirja kannattaa lukea, vaikka se saattaa hiukan raskaalta tuntuakin.

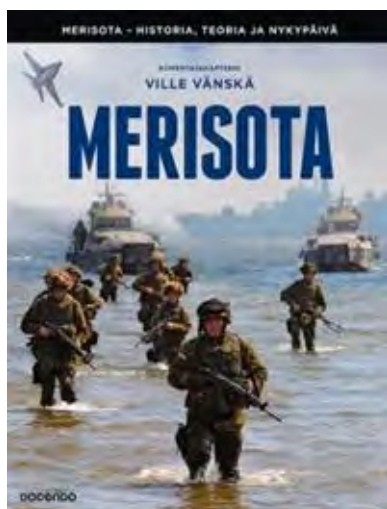
JUKKA KNUUTI

Kirja merisodasta avaa omia ovia historiaan

Ville Vänskä
Merisota
 Docendo 2015. 183 sivua

JP27:n perinneyhdistyksen Helsinki-Uusimaa-osaston jäsen, komentajakapteeni Ville Vänskä on uskaltanut tarttua härkää sarvista ryhtyessään kirjoittamaan ensimmäistä yleistajuista suomenkielistä esitystä merisodasta 90 vuoteen. Opiskellesani Saksassa 1996—1998 huomasin, että vaikka Suomi on täysin riippuvainen meriyhteyksistä, meillä on meriupseerikoulutuksessa meristrategian teorioiden mentävä aukko. Saksassa meristrategian teorioita opiskeltiin hyvinkin perusteellisesti ja monesta näkökulmasta.

Taktiikan opettajan tarkkuudella Vänskä tuo kiinnostavasti esiin merisotataktiikan kehitty-

misen ja muutokset antiikin Kreikan laivaston synnystä aina somalimerirosvojen taktiikkaan. Siinä välissä on käsitelty hyvin monet merisodan erityispiirteet. Johtamista käsiteltäessä jäin kaipeamaan konkreettisia esimerkkejä johtamisjärjestelmien kehityksestä. Esimerkiksi: Nelsonin aikana hyökkäyslupaa saaminen kesti noin kaksi viikkoa, kun lähti lähti pikkupurrella osin soutuena osin purjehtien kysymään hallitsijalta hyökkäyslupaa. Tänään tuo lupa tulee mililisekunneissa.

Kirjoittaja on kuvannut hyvin Suomen vahvasti puolustuksellisen meristrategian erityispiirteet ja poikkeamat kansainvälisten meristrategiaklassikoiden ajattelusta. Syyinä ovat erityisolosuhteemme jäätälvineen ja rikkonaisine rannikkovesinemme sekä voimavarojemme puute. Näiden lisäksi pidän yhtenä keskeisenä puutteena kansalaisten merellisen ajattelun/ymmärryksen puutetta.

Olisin toivonut kirjan rakenteen etenevän suurista kokonaisuuksista yksityiskohtiin. Asia olisi saattanut korjautua jo sillä, jos alussa olisi kerrottu seuraavat perustotuudet meriyhteyksien merkityksestä: Maapallon pinta-alasta meret kattavat noin 70%, lähes puolet maapallon väestöstä asuu 100 km:n päässä rannikolta ja valtaosa kv-kaupasta kulkee meritse. Siksi meri-

ja/tai suurvalloille on aina ollut ja tulee olemaan tärkeää merten vapaus ja/tai sen kiistäminen. Lisäksi alussa olisi ollut hyvä kuvata joitain geopolitiikasta tutuja käsitteitä, kuten merivalta (= suurvalta?), mannervalta jne. Näiden faktojen kautta olisi entisten ja nykyisten meristrategioiden merkitys avautunut paremmin myös asiaa tuntemattomille lukijoille.

Ville Vänskä on raottanut ovea merisodan mielenkiintoiseen maailmaan. Toivoa sopii, että kirjalle tulee jatkoa, sillä meristrategian klassikkoja tutkimalla avautuu ovi moneen asiaan. Mielestäni näiden teoreetikkojen ajattelu on nykyisenkin kansainvälisen politiikan ja kaupankäynnin taustalla. Merisotaa tai -strategiaa tutkimalla voi avautua myös Suomea koskevia kiinnostavia historiallisia yksityiskohtia, joista ei juurikaan ole kirjoitettua tietoa.

Kaksi merisotaan liittyvää seurausta, joihin en ennako-odotuksistani huolimatta saanut kirjasta lisävalaistusta olivat: pakotiko Venäjän laivaston täystuho Tsushiman meritaistelussa tsaarin korvaamaan säätymäpäivät eduskunnalla ja myöntämään suomalaisille yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden?

Toinen asia, jonka suomenkielistä selvitystä joudun vielä odottamaan on, mikä osuus Neuvostoliiton kassan tyhjentymiseen oli sillä, että mannervaltio rakenssi 1950-luvun puolivälistä parissa kymmenessä vuodessa maailman suurimman laivaston? Mitä vaikutti kassan lopulliseen tyhjentymiseen se, ettei tuo eittämättä maailman suurin laivasto koskaan saanut ylivoimaisiksi projekteiksi osoittautuneita lentotukialuksia valmiiksi?

Kirjoittaja korostaa esipuheessaan, että tämä on yksi näkemys merisodan teoriaan ja hän pyrkii haastamaan lukijan itsenäiseen ajatteluun. Minun osaltani hän ainakin onnistui. Suosittelen ajatuksia herättävän, hyvin kuvite-

tun ja merisotaa laaja-alaisesti käsittelevän teoksen lukemista ainakin sotahistoriasta, merisodankäynnistä kiinnostuneille, mikseipä muillekin.

JYRKI BERNER
Komentaja evp.

Hieno kuvaus rannikkotykistömme historiasta

Ove Enqvist Heikki Tiilikainen
Linnakesaaret – Rannikkolinnakkeiden elämää sodassa ja rauhassa

Tammi, 2014
ISBN 978-951-31-8005-8

Rannikkotykkimiehet, ye-komentaja Ove Enqvist ja everstiluutnantti Heikki Tiilikainen, ovat uskaltaneet suurtyöhön kirjoittaessaan ja kuvittaessaan rannikkotykistöaselajin elämästä vuosikymmenistä kertovan niin sisällöltään kuin ulkomitoiltaan mittavan teoksen. Esipuheessaan kirjoittajat asettavat teoksen painopisteen itsenäisen Suomen rannikkopuolustuksen kolmeen ensimmäiseen vuosikymmeneen. Painopisteen valinta rajaa ”kylmän sodan” vuosikymmenet eli 1950- – 1990-lukujen kehityksen ja rannikkopuolustuksen merkityksen tarkemman tarkastelun ulkopuolelle. Valinta on oikeaan osunut! ”Kylmän sodan” ajanjakso vaatii oman perusteellisen tarkastelunsa. Riittäisikö tuotteliaalla parivaljakolla aikaa ja tarmoa tähän seuraavaan vaiheeseen?

Rannikkotykistön Upseeriyhdistys on vuosikymmenien aikana dokumentoinut kiitettävästi aselajin historiaa useina erillisinä teoksina päättyen rt-joukko-osastojen 1980-luvun lopussa julkaistuun historiasarjaan. Helpolukuinen kokonaisuutta käsittelevä teos on kuitenkin puuttunut. Enqvistin ja Tiilikaisen kirja täyttää tämän aukon. Kirja ei ole tieteellinen aselajihistorian haku-

teos lähdeviitteinen. Nämä löytyvät niitä hakeville useista muista julkaisuista, jotka on sisällytetty kirjan lopussa olevaan lähdeluetteloon. Teos antaa myös aselajimme historiaan perehtymätömille hyvän kuvan vaikeuksista ja rankoista olosuhteista, joissa itsenäisyytemme alkuvuosikymmeninä rakennettiin vahva ja toimiva rannikkopuolustus Laatokalta Selkämerelle. Tiilikaisen helppolukuinen teksti ja sujuva kynä yhdistettynä Enqvistin aseteknilliseen kuvaukseen täydentävät hyvin toisiaan. Aselajin historian merkkihenkilöiden "henkilölaatikot" tarkentavat kuvaa itsenäiseen toimintaan ja ratkaisuihin kouliintuneista, joskus luonteeltaan särmikkäistäkin rannikkotykkimiehistä. Jääkärikenraali Väinö Valveen henkilökuva on otsikoitu "Väinö Valve, kiitelty ja kiistelty komentaja". Lukija voi kahden sivun tekstistä muodostaa oman kuvansa Merivoimiamme pitkäaikaisesta komentajasta, Mannerheimin yhdestä "luottokenraalista!"

Kirjan sota-aikaa käsittelevät sivut antavat tiivistetyt kuvaukset useasta pienimuotoisesta mutta armottomasta taistelusta saarten kivisillä rannoilla tai jäälakeuksilla. Viipurinlahti saarineen maaliskuussa 1940 ja kesällä 1944 on täynnä näitä esimerkkejä. Itäisen Suomenlahden linnakkeiden tykistötaistelut jätse hyökkävää vihollista vastaan ovat pääosalle suomalaisista kirjoittamaton luku talvisotamme historiaa. Nyt tapahtuvat piirtyvät kirjan sivujen tiivistettynä selkokielisenä tekstinä ja yksinkertaisina karttina lukijan eteen. Hankoniemi saarineen, Bengtskär, Someri, Mantsi, Järisevä ovat rannikkotykkiväelle tuttuja nimiä, mutta monelle sotahistoriamme harrastajalle tuntemattomia yksityiskohtia.

Suursaaren taistelu entistä aseveljeä vastaan sai suunnittele-matta strategiset mittasuhteet punnittaessa suomalaisten suhtautumista Neuvostoliiton kans-

sa juuri solmitun aselevon ehtoihin. Mannerheim-ristin ritarin, kenraaliluutnantti Martti Miettisen ristiriitainen henkilökuva on tuotu realistisesti esiin hänelle omistetussa henkilökuvaussessa. Myöhempi tutkimus on todennut Miettisen todennäköisesti pelastaneen Suomen miehitykseltä, hänen käskettyä avata tulen saksalaista vastaan Suursaarella 15.9.1944 vastaisena yönä.

Kirja sisältää useita arkisia kuvauksia linnakkeiden rauhanajan elämästä ja sen monipuolisista ongelmista ja ilon hetkistä. Otsikolla "Meri ottaa omansa" alkava osio kertoo meren ja saariston ankaruudesta ja ihmisen pienuudesta. Perheiden sopeutuminen saariston muiden asukkaiden kalastajien, luotsien, majakkaväen ja merivartioiden yhteisöihin on vaatinut mantereelta tulleelta "vaimoväeltä" ja myös kokemattomilta päälliköiltä sekä luonteen joustavuutta että lujuttua, jotta asiat etenivät yksinäsillä saarilla toivottuun suuntaan. Tähän voin lisätä omakohtaisen kommentin: "Kokemusta on!"

Kirjan loppusivut ovat kuin kehotus seuraavaan tutkimus- ja kirjaprojektiin! Rannikkotykköseläjin liittäminen koulu-

tushaarana Merivoimiin todetaan kummastellen. Taustalla olevaa Suomen turvallisuus- ja sotilaspoliittisen asetelman muuttosta Neuvostoliiton ja Varsovan liiton hajotamisen jälkeen olisi voinut lopuksi käsitellä muutamalla lauseella. Olihan Varsovan liiton hallitsemasta Itämerestä muutamana vuoden sisällä muodostunut NATO:n sisämeri. Kiinte-

än järjestelmän haavoittuvuus ja asekehityksen nopea eteneminen olivat 1990-luvun alkuun mennessä liittäneet kysymysmerkin rannikkopuolustuksen taistelunkestävyyden kohdalle. Kirjoittajat toteavat rannikkopuolustuksen kehittämisen painopisteen siirtyneen aselajin lakkauttamisen myötä rannikkojoukkojen liikkuviin asejärjestelmiin.

Hieman töksähtävästä lopusta huolimatta komentaja Ove Enqvist ja everstiluutnantti Heikki Tiilikainen ovat luoneet teoksen, joka kuuluu jokaisen aselajistaan kiinnostuneen rannikkotykkimiehen kirjahyllyyn. Epävarmojen aikojen jälkeen hämmöittäessä edesspäin tulee muistaa, että rakentaminen kestää vuosikymmeniä, mutta purkamisen hoituu muutamassa päivässä! Tämä selviää lukemalla "Linnakesaaret – rannikkolinnakkeiden elämää sodassa ja rauhassa" sivu sivulta!

ASKO KILPINEN
Rannikkotykkiväen viimeinen kenraali

Kootut herjat Mannerheimista

Juhani Suomi

Mannerheim, viimeinen kortti?

Siltala 2013. 836 sivua

Kun jostakin suurmiehestä kerätään kansien väliin lähes kaikki mahdollinen negatiivisuus ja hänen tekemänsä virheet, niin onko se vaivan väärsti ja historiallisesti kovin antoisaa? Tällainen buumi on nyt menossa marsalkka Mannerheimin kohdalla. Oman, paljolti negatiivisen näkemyksensä asiassa tuo esiin myös professori Juhani Suomi.

C.G.E. Mannerheim oli suuri persoonallisuus, ja aristokraattina hänellä oli kieltämättä joitakin omalaatuisia käytös- ja toimintatapoja, sekä näkökulmia asioihin. Haittasivatko ne Mannerheimin johtajantyötä niin paljon kuin tänä päivänä annetaan joidenkin historioitsijoiden taholta ymmärtää? En usko.

Juhani Suomen kirjasta saa sen käsityksen, että Paasikivi ja Kekkonen pelastivat maamme jatkosodan jälkeen Marsalkan aseiden ja hänen tekemiensä virheellisten päätösten ikäviltä seuraamuksilta. Varsinkin Kekkonen profiilia kirjoittaja koettaa nostaa, onhan Suomi tunnettu ”kekkohistorioitsija”. Professorin mielestä Mannerheimin olisi kai pitänyt liittyä samaan Valvontakomission ylettömään ymmärtämiseen ja naapuriystävyyden teennäiseen ylistykseen kuin em. henkilöt. Marsalkan asenne on kuitenkin täysin ymmärrettävä. Selkä ei hänen omaamallaan elämäkokemuksella taipunut sellaiselle mutkalle kuin monien suomalaisten yhteistyöpyrkyreiden: takinkääntäjien. Oliko tämä Mannerheimin suoraselkäisyys niiden moitteiden väärsti, joita kirjoittaja hänestä esittää? Tuskinpa!

Presidentti ja sotaveteraani Mauno Koivisto on lausunut, että

sotien aikaiset poliittisen johdon ja sotilasjohdon päätökset olivat oikeita ja vaikeaan maailmanpoliittiseen tilanteeseen suhteutettuna täysin ymmärrettäviä. Jälki- viisautta voi aina harjoittaa, mutta historiaa pitää yrittää katsoa ja ymmärtää kulloisestakin tapahtumahetkestä käsin. Varsinkin historioitsijoiden.

On ikävää lukea teoksesta jatkuvana toistona, että neuvostojohto ei tule puuttumaan Suomen sisäisiin asioihin. Kanssakäymisemehän sotien jälkeisen itänaapurin kanssa ei ollut juuri muuta kuin matelevaa alistumista Neuvostoliiton johdon saneluihin, varsin ikäviin uhkailuihin ja pikkumaisiin vaatimuksiin. Pakonomaista vai ei? Tuskin sentään siinä mitassa kuin tapahtui.

Miten on käsitettävissä, että maamme selvisi itsenäisenä valtiona toisen maailmansodan pyörteissä, jos sen poliittisen johdon tekemät päätökset olivat yltämättä virheiden sumaa? Ja Mannerheim vain omahyväinen, itsekkeinen ja tyhjänpuoleinen, loppuvaiheissaan jopa seniili keulakuva. Eli vain julkisuutta ja jälkikuvaansa varten, niin kuin Juhani Suomi toteaa. Sitä sopii miettiä! Kirjoittajan jatkuva pieni piruili Marsalkan persoonasta ja tekemisistä on ikävää luettavaa.

Kirjan lopussa on lainaus ulkoministeri Carl Enckelliltä, että ”Mannerheim oli ottanut bolse-

vismia vastaan taistelemisen elämäntehtäväkseen”. Oliko se Marsalkalta kovinkaan suuri synti?

PERTTI RAMPANEN

Sotatarinoina Lapuan seudun sotalentäjistä

Seppo Takamaa

Sotalentäjät

Omakustanne

Keski-Suomen painotuote 2014
150 sivua

Seppo Takamaa kirjoittaa lentäjistä, jotka lähes kaikki olivat hänen tuttujaan. Yhteistä tarinoiden kohteille on kotipaikka, Kauhavan seutu. Sieltä lähti sotalentäjäksi 23 miestä. Ilmasotakoulu veti kummasti nuoria miehiä.

Kaikki kirjatut tarinat ja anekdootit eivät ole sankaritarnioita à la Joppe Karhunen. Toki kirjassa niitäkin on. Mutta toisaalta ei Karhusen kirjoissa ole kaikkia Takamaan tarinoita. Kauhavalaiset hävittäjälentäjät saivat 53 ilmavoittoa ja pommituslentäjät 224 sotalentoa. Kyllä niissä tarinaa piisaa.

Takamaa on kirjannut myös luutnantti Paavo Kahlan tapauksen, joka on minun lempitarinani suomalaisesta ilmasodasta. Kahla oli tiedustelukone Fokker CX:n tähystäjä, joka istui omissa

kolossaan lentäjän kabiinin taka-puolella. Elokuussa 1942 kone joutui torjuntatuleen ja ohjaaja kaatui. Lennettiin liian matalalla, ettei laskuvarjohyppy olisi onnistunut. Kahla päätti yrittää mahdotonta: Hän kiipesi kolostaan koneen siivelle. Mutta laskuvarjon laukaisin tarttui jonnekin ja varjo alkoi purkautua. Kahla sai puukoin esille ja nirhasi varjon hihnat poikki. Hän jälkeen hän ahtautui koneen ohjaamoon kuolleen lentäjän syliin ja toi koneen kotiin. Kahlan onni ei kestänyt loppuun asti. Hänen Fokkerinsa ammuttiin alas Lapin sodassa ja miehistö sai surmansa.

Monta muutakin lukemisen arvoista tarinaa kirjasta löytyy. Sitä ei löydy kaupoista, mutta tekijältä kylläkin:

Seppo Takamaa 0400 191914 tai seppo.takamaa@netikka.fi

JUKKA KNUUTI

Heppoinen kuvaus kotiryssä-ilmioistä

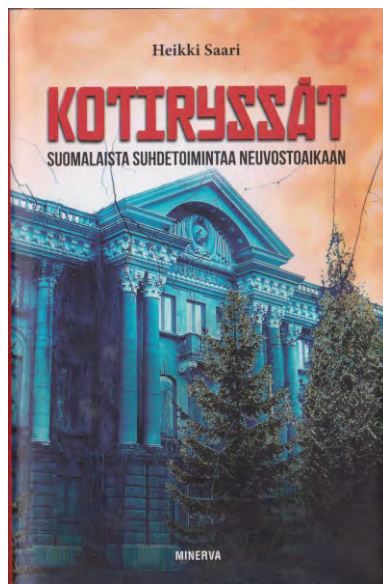
Heikki Saari

Kotiryssäät

Minerva 2014, 300 sivua

Kotiryssäät kuuluivat kylmän sodan aikaan. Neuvostoliiton diplomaatit ja osin myös KGB:n edustajat tapailivat säännöllisesti johtavia suomalaisia poliitikkoja. Ilmiö laajeni 1970-luvulla, jolloin poliitikkojen ja talousmiesten lisäksi Tehtaankatu alkoi ”hoitaa” myös toimittajia. Aamulehden Helsingin toimituksen esimiehenä minullekin ilmestyi säännöllinen lounasisäntä, Neuvostoliiton tietotoimisto APN:n kakkosmies. Koska tapaamiset olivat toistuvia, alettiin niiden neuvostoliittolaisia isäntiä kutsua kotiryssiksi. Kotiryssä oli statussymboli, koska sellaisen omaaminen oli merkki siitä, että olet merkittävä toimittaja tai poliitikko.

Avasin Saaren kirjan odottaen sieltä löytyvät tiedon siitä, kuinka

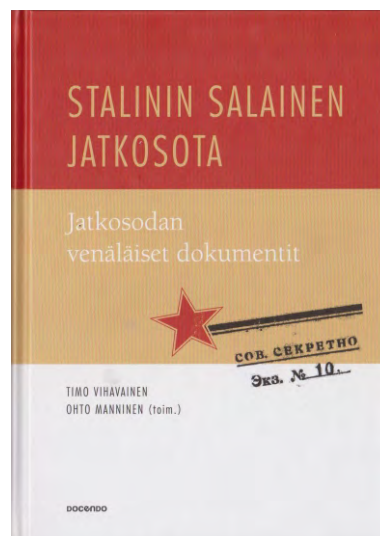

laajasti suomalaisia toimittajia ”hoidettiin”. Mitään tällaista tietoa ei kirja sisältänyt. Lukemisen arvoiseksi sen kuitenkin tekevät kuvaukset naapurin miesten suhteista johtaviin poliitikoihin. Hurjin esimerkki siitä, kuinka sisäpiireihin he saattavat päästä. Kotiryssistä merkittävimmällä, Viktor Vladimirovillä, oli uskottamattomat näköalat kevään 1981 hallituskriisin osapuoliin: hän oli paikalla molempien osapuolten sisärenkaan kokouksissa, Paavo Väyrysen johtaman keskustapuolueen työvaliokunnan kokouksessa ja demarien kokouksessa Mauno Koiviston keittiössä. Tätä tarinaa ei Saaren kirjasta löydy.

Minusta ei tainnut olla hyötyä naapureille. Lounaskutsut loppuivat, kun lounasisäntäni palasi Moskovaan. Tosin hän sanoi esittelevänsä minut seuraajalleen. Sitä ei kuitenkaan tapahtunut koskaan. Ehkä syy oli se, etten koskaan ”ehtinyt” kirjoittaa minulta moneen kertaan pyydettyä muistiota.

Kotiryssä-ilmio on edelleen tutkimatta. Siitä tulisi vaikkapa hyvin mielenkiintoinen väitöskirja.

JUKKA KNUUTI

Jatkosota punaisten silmälasien läpi tarkasteltuna

Timo Vihavainen, Ohto Manninen (toim.)

Stalinin salainen jatkosota

Jatkosodan venäläiset dokumentit,

Docendo

ISBN 978-952-291-091-2, 437 s.

Porvoo 2014

Professorit Ohto Manninen ja Timo Vihavainen ovat tutkineet venäläisiä arkistoja melkein pätyökseen jo pitkän ajan. Nyt he paljastavat sen, miltä välirauhan ja jatkosodan aika näytti neuvostosilmin. Ei liene mikään yllätys, että se näytti täsmälleen siltä, miltä neuvostopropaganda halusi sen näyttävänkin. Se kuva ei totisesti suomalaisia mairitellut — mutta ei sillä kuvalla ollut paljon tekemistä totuudenkaan kanssa.

Arkistoista on löytynyt tukuittain asiakirjoja, jotka toistavat vanhat venäläisväittämät Suomen syyllisyydestä jatkosotaan, Leningradin piiritykseen, Itä-Karjalan keskitysleireihin ja niissä harjoitettuihin julmuuksiin, suomalaisten epäinhimillisiin sodankäyntitapoihin jne.

Kirjassa on myös petroskoilaisen prof. Juri Kilinin katsaus jatkosotaa käsittelevään tutkimuskirjallisuuteen Neuvostoliitossa

ja ja Nyky-Venäjällä. Suomalaisissa historiantutkijapiireissä hyvin tunnettu ja arvostettu Kilin ottaa esille yhden varsinaisen helmen, vuonna 2000 julkaistun Lev Bezymenskin kirjan, jonka nimi suomeksi kuuluu *Hitler ja Stalin ennen yhtenottoa*. Tässä kirjassa paljastetaan puolustusministeri Timosenkon ja yleisesikunnan päällikön Meretskovin 18.9.1940 allekirjoittama asiakirja, joka pitää sisällään seikkaperäisen suunnitelman Suomen valloittamiseksi.

Aiheuttivatko Vaasan satamaan kolme päivää myöhemmin lipuneet kolme saksalaista joukkojenkuljetusalusta sen, että suunnitelmaa ei koskaan pantu toimeen? Ainakin sen johtopäätöksen voi tehdä, että puna-armeijan hyökkäysuhka oli välirauhan aikana todellinen ja Saksan erimuotoinen väliintulo — joka alkoi joukkojenkuljetuksella Pohjanlahden satamista Suomen alueen läpi Kirkkoniemeeseen ja takaisin — oli yksi ja todennäköisesti merkittävin syy sille, että Neuvostoliitto ei yrittänytään toteuttaa aikeitaan.

Kirjassa on yli 400 sivua. Ilokseen sitä ei voi lukea, hämmästykseseen kylläkin. Ihmeteltävää itärajan tuolla puolen riittää.

ESKO VUORISJÄRVI

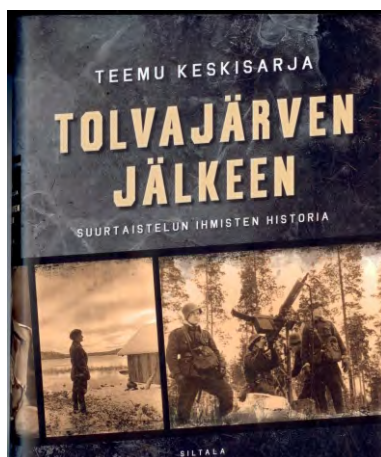
Tolvajärvi jäi vaille ansaitsemaansa mainetta

Teemu Keskisarja

Tolvajärven jälkeen

Suurtaistelun ihmisten historia. Siltala 2014. 303 s.

Neuvostoliittolainen jalkaväkidivisioona hyökkäsi Suojärven kohdalta heti talvisodan alussa. Vastahyökkäykseen lähetettiin eversti Paavo Talvelan komentama Ryhmä Talvela vahvennettuina everstilutnantti Aaro Pajarin johtamalla Jalkaväkirykmentti 16:lla. Yhdessä he onnistuivat lyömään neuvostojoukot ja pitämään saavuttamansa asemat so-

dan loppuun saakka. Suomalaisen tappiot olivat alle 800 miestä, neuvostotappioiden ollessa viisinkertaiset. Tolvajärven suurtaistelu joulukuussa 1939 merkitsi paljon, varsinkin moraalisesti. Tolvajärven taistelu on jäänyt monen muun taistelun varjoon. Tämä ja alun vastoinkäymiset vaivasivat rykmentinkomentaja Pajaria pitkään. Sodan jälkeen Pajari yritti saada ”pelkureita” tilille aina alikersanttitasoa myöten ja vaikuttaa mm. heidän tuleviin ylennyksiin ja sijoituksiinsa, pääosin onnistumatta.

Tolvajärvellä kunnostautui useita tulevia Mannerheim-ristin ritareita mm. Ryhmän komentajana Paavo Talvela (ritari nro 2), rykmentinkomentajana Aaro Pajari (12.), pataljoonankomentajana Kauno Turkka (126.) (hänen nimityksessään mainittiin talvisodan aikainen kunnostautuminen Tolvajärvellä), kompanianpäällikköinä Eero Kivelä (9.) ja Juho Pössi (7.). Yksi lupavimmista elokuvaohjaajistamme, ainakin jälkikäteen arvioituna, Nyrki Tapiovaara, kaatui Tolvajärvellä.

Tolvajärven taisteluiden korkein johto olisi mahdollisesti nykypäivinä karsiutunut sotilasuralta lääkärintarkastusten tai viimeistään psykologisten testien perusteella. Rykmentinkomentaja Pajari oli sydänsairas, huonokuuloinen ja luulotautinen. Pajarin yhteydessä mainittu henkilökohtainen rohkeus selittynee osittain huonokuuloisuudella.

Hän ei kuulonsa vuoksi havainnoinut tilanteiden vaarallisuutta. Ryhmän komentaja Talvelakaan ei ollut kaikkein tasapainoisimpia ihmisiä.

Paavo Talvelaa vaivasi Tolvajärven taistelut vielä elämänsä loppupuolella niin, että hän sai parikin aivoinfarktia taistelujen vuosipäivän tienoilla 1960-luvun lopulla.

Sotapäälliköiden lisäksi Keskisarja nostaa esille myös rivimiehet ja heidän kohtalonsa. Sen vuoksi hänen historiankirjoituksensa on elämänmakuista, ei pelkästään taktista joukkojen liikehdintää, kuten virallisuonteisemmissa historioissa. Tässä teoksessa merkittävänä lähdeaineistona Keskisarjalla on mm. taisteluihin itsekin osallistuneen Kunto Ruokolaisen keräämiä tietoja juuri Tolvajärveltä. Ruokolainen haastatteli pohjoishämäläisiä aseveljiään ja yritti muutenkin selvittää tapahtumien kulkua. Parin vuoden takaisen *Raatteentien* tasolle tämä teos ei kuitenkaan aivan yllä.

PASI PULJU

Kustaa II Adolf loi modernin Ruotsin

Mirkka Lappalainen

Pohjolan leijona

Kustaa II Aadolf ja Suomi

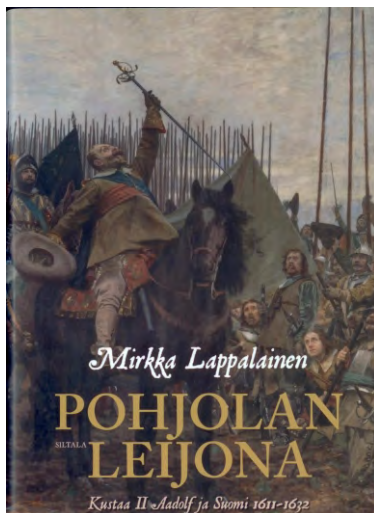
1611 – 1632.

Siltala 2014. 321 s.

Kustaa II Aadolf (1594–1632) muistetaan soturikuninkaana. Hän kuitenkin loi Axel Oxenstjernan avustuksella Ruotsista sen aikaisten mittapuiden mukaan modernin eurooppalaisen valtion. Merkittävä osuus tästä kehittämistoimesta kohdistui Suomeen, joka Venäjän vastaisena puskurivaltiona oli ollut paikallisten aatelisherrojen temmellyskenttänä. Kuningas sai veronsa, jos sai.

Suomi oli syrjäinen itämaa, jonka ainoa tehtävä oli olla suoja-
vyöhykkeenä Venäjää vastaan.

Kustaa II Aadolf ja Oxenstjerna alkoivat kehittää koko valtakuntaa. Tarkoitus oli saada kerättyä enemmän veroja armeijan tarpeisiin tehostamalla hallintoa. Ulkopoliittikan painopiste siirtyi idästä Baltiaan ja Suomesta tuli miehistön tuotantoalue ja verojen keruualue Baltian sotaretkiin ja Tanskalle maksettaviin Älvsborgin lunnaisiin. Hallinnon tehostamista merkitsivät myös hovioikeuksien ja kaupunkien perustaminen, jota oli tapahtunut osin jo Kaarle IX:n aikana Pohjanlahden rannikolle. Kaarlella oli ollut tavoitteena Jäämeren politiikka, mutta Kustaa II Aadolf keskitti kaupankäynnin

noihin kaupunkeihin ja lopulta Tukholmaan voidakseen paremmin kontrolloida vero- ja tullituloja.

Myös uskonnolla oli suuri merkitys. Ruotsissa säädettiin 1500-

ja 1600-lukujen vaiheessa useita lakeja luterilaisen uskonnon tukemiseksi. Kustaa II Aadolfin isä, katoliselta veljenpojaltaan Sigismundilta vallan kaapannut Kaarle IX halusi näin taata vallan siirtymisen pojalleen. Kustaa II Aadolf toimi myös paljolti Sigismundin mahdollista paluuta vastaan. Kaikki eivät Ruotsissakaan olleet Sigismundin paluuta vastaan, vaikka se tuon ajan poliittisessa tilanteessa ei ollutkaan uskottavaa. Mirikka Lappalainen on mielenkiintoisesti ja Tieto-Finlandian arvoisesti kirjoittanut Ruotsin ja sitä kautta myös Suomen kehityksestä sukujen hallitsemista alueista sen ajan moderniksi valtioksi.

PASI PULJU

Jäsenennätykseen yltänyt perinneyhdistys kokoontui Marskin ritareiden silmien alla

Perinneyhdistyksen vuosikokouksen henki oli 21. helmikuuta Mikkelissä hiukan erilainen kuin järjestöissä yleensä näinä ankeina aikoina. Jäsenmäärässä on ylitetty asetetut tavoitteet ja menneen vuoden talouskin oli plus-salla.

Neljä vuotta sitten vuosikokouksessa Rovaniemellä silloinen puheenjohtaja **Jukka Pennanen** sanoi, että jos hiukan skarp-paamme jäsenhankintaamme, ylitämme jääkäreiksi lähteneiden luvun 1891 jääkäriliikkeen 100-vuotisjuhliin mennessä.

100-vuotisjuhliä vietettiin näytävästi 20. marraskuuta 2014 ja vuoden lopulla perinneyhdistyksen jäsenmäärä oli 1930. Tavoite oli siis paitsi saavutettu, jopa ylitetty. Turhaan ei puheenjohtaja **Pertti Laatikainen** ollut tyytyväinen avatessaan vuosikokouksen 21. helmikuuta Mikkelissä. Ympäristö oli tarkoitukseen mitä sopivin, Jalkaväkimuseo. Yhdellä seinällä olivat jalkaväen Manner-

heim-ristin ritarit ja toisella jalkaväen kenraalien ja jalkaväen tarkastajien kuvat. Nykyinen jalkaväentarkastaja, järjestyksessä 31., eversti **Jukka Valkeajärvi** toivotti yhdistyksen tervetulleeksi Mikkeeliin. Kokoukseen osallistui 40 yhdistyksen jäsentä.

Tavanomaisesti kokouksia isännöivät paikallisosastot. Nyt se ei ollut mahdollista, koska Mikkelin putoaa Kuopion, Keski-Suomen, Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan alueiden väliin. Niinpä järjestelyistä vastasivat varapuheenjohtaja **Kari J. Talvitie** ja **Tiina Kiiski** Jalkaväkimuseon kanssa yhteistyössä. Yhteistyö oli luontevaa, sillä ko-

Puheenjohtaja Pertti Laatikaisen uusi virkapuku. Hän johtaa nyt Maanpuolustuskoulu ry:tä.

kokouksen yhteydessä avattiin jääkärinäyttely.

Jääkäriliikkeen 100-vuosisuivat sujuivat hienosti viime syksynä, sanoi Laatikainen kiittäessään järjestelyistä vastuussa olleita. Jääkäriconsertissa piti ottaa käyttöön Finlandia-talossa myös parveke, kun permantopaikat loppuivat. Konserttavieraita oli noin 1500.

Puheenjohtaja Pertti Laatikainen ja varapuheenjohtaja Kari J. Talvi-
tie orkestroivat kokouksen kulkua Mannerheim-ristin ritarien silmien

Perinneyhdistyksen edellinen puheenjohtaja Jukka Pennanen (keskellä) ja Jaan Norho (oikealla) saivat yhdistyksen kultaisen ansiomerkin. Alpo Vehanen (vasemmalla) sai hopeisen. Kuvasta puuttuva Ilkka Uotila sai pronssisen ansiomerkin. Ei-paikal-
lolleet saavat merkkinsä myöhemmin.

Vaikka juhlat veivät rahaa, niiden talous piti. Finlandia-talon kustannukset pystyttiin kattamaan lipputuloilla. Lisäksi juhlia tukivat taloudellisesti mm. Urlus-säätiö sekä Vapaussodan invalidien muistosäätiön Matti Laurilan rahasto.

Puheenjohtaja kertoi kokoukselle 100-vuosijuhliin liittyvästä tiedottamisesta. Sen ehkä näkyvin saavutus oli Ilta-Sanomien tekemä Jääkärit-erikoislehti. Vaattomattomana miehenä Laatikainen jätti mainitsematta, että tulokseen johtanut, ylivoimaiselta tun-

tunut hanke oli hänen ideansa. Jääkärijuhlat olivat näkyvästi esillä niin valtakunnallisessa kuin alueellisessa lehdistössä eikä vähiten paikallisosastojen aktiivisuuden ansiosta.

Jääkäreiden perinneliike on saanut runsaasti uutta julkisuutta. Vain muutama päivä kokouksen jälkeen avautui Ylen Elävässä arkistossa nettijulkaisu jääkäreistä. Se perustuu historianantokija **Tauno Kuusimäen** 1967—1978 tekemään 68 jääkäriliikkeeseen keskeisesti vaikuttaneen henkilön haastatteluun.

Elävä arkisto julkaisee aineistosta vajaan kolmasosan, 15 haastattelua. Julkaisu löytyy osoitteesta

<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/02/23/uutta-valoa-jaakari-historiaan-nain-he-itseen-kertoivat>

Jääkäriliikkeestä kertova kolmiosainen VHS-video *Jääkärien tie* korvataan DVD:lla, jonka pituus on noin puoli tuntia. Tämä DVD tulee olemaan kaikkien yhdistyksen jäsenten saatavilla.

Yhdistyksen kotisivuja on kehitetty ja niiltä löytyy nyt mm. suuri joukko jääkäreiden historiaan liittyviä valokuvia. Yhdistyksen Facebook-sivu on saanut runsaasti huomiota ja sillä oli vuoden 2014 lopussa 1813 tykkääjää. Nyt luku on jo yli 2100. Ja mikä tärkeintä, suurin osa sivun seuraajista on muuta väkeä kuin perinneyhdistyksen jäseniä, hehkutti puheenjohtaja.

Kun asialista oli kokoustettu Mannerheim-ristin ritareiden silmien alla, voitiin siirtyä entiseen päävartioon ja putkaan. Nyt siellä tosin nautittiin lounas.

Kokouksrupeama päätettiin Jääkäri näyttelyn avajaisiin. Jalkaväkimuseon tiloihin pystytetyssä näyttelyssä on esille jääkäriliikkeen historiaan liittyviä esineitä, aineistoa ja valokuvia. Näyttelyn pystyttämistä vastasivat **Maisa Crockford** ja jalkaväkimuseon

Kokousyleisöä Jalkaväkimuseossa. Eturivissä vasemmalta Timo Tulosmaa, Timo Siukosaari, Oili Kilpinen, Asko Kilpinen, Margaretha Berghell, Ragnar Ahvonen, Kyösti Vuontela sekä Marjo Kervinen. Toinen rivi vasemmalta Maisa Crockford, Jukka Valkeajärvi, Markku Aherto, Ari-Ilmari Iisakkala, Heidi Tiimonen, Eeva Luukkonen, Juhani Passi ja Ilkka Uotila. Kolmas rivi: Kari Kiiski, Jorma Ignatius, Pekka Jokela, Jukka Knuuti, Alpo Vehanen, Bragde Forsten, Jaan Norho, Pekka Virtanen ja Seppo Räihä. Pahoittelut etukäteen, että tämän luokkakuvan kaikki nimet eivät ole mukana ja järjestyksessä.

johtaja **Janne Pajunen**. 21. helmikuuta avattu näyttely jatkuu 15. syyskuuta 2015 saakka.

Teksti: Jukka Knuuti

Kuvat: Jorma Ignatius, Paavo Mikkonen

Oikealla ylhäällä: Jääkäri näyttelyn harvinaisuus, Pfadfinder-kurssin sormus. Kirjaimet PFF ovat lyhenne. Sormuksessa on kurssin alkamispäivä 25.2.1915. Sormus numero 17 on kuulunut Hugo Östermanille. Sormuksen on lahjoittanut Sotamuseolle Margareta Berghell, joka on Hugo Östermanin tytär.

Jalkaväkimuseon perinteisissä tiloissa on avoinna jääkäri näyttely 21. helmikuuta - 15. syyskuuta 2015

Oikealla alla: Jääkäri konekivääriampujana. 08/15- konekiväärin yön paikalleen panossa on hiukan toivomisen varaa

Jääkäreiden jäljillä Kuurinmaalla 2.-5.7.2015

Jääkärimatka Baltiaan vie jääkäri liikkeen historiaan, jääkäreiden taistelupaikkoihin ja muihin kohteisiin Kuurinmaalla..

Asiantuntijana evl. evp. Juhani Myyryläinen

Hinta: 645 €

puh. 010 289 8100 (Tampere)

puh. 010 289 8102 (Helsinki)

lomalinja@lomalinja.fi

Jääkärit 100 vuotta, Sibeliuksen syntymästä 150.

Jean Sibelius oli Hämeenlinnan poikia. Alla: Jääkärimarssin nuottien kansi. Kuva: Sirkka Ojala.

Militaria museossa Hämeenlinnassa on avoinna näyttely aiheesta Jääkärit ja Sibelius. Jääkärit ja Sibeliuksen liittävät toisiinsa jääkärimarssi.

Näyttelyn avajaisissa pitämässään esitelmässä kenraali **Sami Sihvo** (yllä oikealla) kertoi, että hänen isänsä **Jussi Sihvo** toi jääkärimarssin sanat Merenkurkun yli pienellä Lola-nimisellä (LoLa

= Lockstedter Lager) moottori-veneellä. Sibeliuksen sävellystä lähdettiin viemään toisella moottori-veneellä Turusta Tukholmaan. Moottoriin tuli kuitenkin vika ja vene ajalehti useita päiviä merellä, kunnes ajautui Hiidenmaan rantaan, mistä päästiin viemään nuotit Liepajaan.

Näyttely on esillä 25.2.–31.12.2015.

OSASTOJEN YHTEYSHENKILÖT PAROLEEN

Osasto	Nimi	Puhelin	Sähköposti
Etelä-Karjala	Ignatius Jorma K.O.	040 503 6499	jorma.ignatius@iki.fi
Etelä-Pohjanmaa	Passi Juhani	050 322 3469	juhani.passi@netikka.fi
Helsinki-Uusimaa	Hakkarainen Arno	050 383 5486	arno.hakkarainen@gmail.com
Kainuu	Ollanketo Jouko	040 773 7763	
Kanta-Häme	Kiviniemi Pertti	0400 846 956	perttikivi@hotmail.com
Keski-Suomi	Porvali Martti	040 937 9008	porvalit@gmail.com
Kuopio	Räihä Seppo	040 591 4611	sepporaiha@gmail.com
Kymenlaakso	Mikkonen Paavo	044 550 9375	paavo.mikkonen@pp.inet.fi
Lappi	Aherto Markku	0400 823 520	markku.aherto@pp.inet.fi
Länsi-Pohja	Hiukka Pentti	040 593 9082	pentti.hiukka@pp2.inet.fi
Oulu	Puonti Pertti		pertti.puonti@gmail.com
Pirkanmaa	Tulosmaa Timo	040 744 0565	timo.tulosmaa@outlook.com
Päijät-Häme	Iisakkala Ari-Ilmari	0500 761 676	a-i.iisakkala@phnet.fi
Satakunta	Vehanen Alpo	0400 593 727	alpo.vehanen@dnainternet.net
Vaasa	Ehrnrooth Martti	0500 663 939	martti.ehrnrooth@veo.fi
Varsinais-Suomi	Vuontela Kyösti	0500 910 402	kyosti.vuontela@gmail.com

HELSINKI-UUSIMAA

Jääkärikerho

Jääkärikerho järjestää esitelmätilaisuuden 27.4.2015 Töölöntorinkatu 2B:ssä (ent. Suojeluskuntatalo) klo 17.30 alkaen. Esitelmän pitää komentajakapteeni Ville Vänskä. Hän pitää esitelmän aiheesta "Sam Sihvo ja Jääkärin morsian"..
Osasto tarjoaa kahvit, minkä vuoksi toivotaan etukäteisilmoittautumiset.
Ilmoittautumiset: Arno Hakkarainen, arno.hakkarainen@gmail.com tai 050-383 5486 (iltaisin)
Tervetuloa esitelmätilaisuuteen!
Johtokunta

ETELÄ-POHJANMAAN OSASTO

KEVÄTKOKOUS

JP 27:n Perinneyhdistyksen Etelä-Pohjanmaan osaston kevätkokous pidetään Lapualla ravintola Tiitun Liiverissä, osoite Liiverintie 3, ti 24.03.2015 klo 18.00. Kokouksessa käsitellään sääntöjen määräämät asiat. Kokouksesitelmän pitää Paavo Latva-Rasku. Kahvitus alkaa 17.30. Tervetuloa!

E-P:n os johtokunta

Ennakkoilmoitus ja kutsu kesäpäiville

Jääkäripataljoona 27 Perinneyhdistys ry:n Helsinki-Uusimaa – osasto on tänä vuonna järjestelyvuorossa kesäpäivien osalta ja näin esittää ennakkokutsun kesäpäiville. Kesäpäivien virallinen osuus pidetään **perjantai-illasta 7.8. lauantai-iltaan 8.8.** Sunnuntaina ei enää virallista ohjelmaa ole, vaan kukin voi niin halutessaan omatoimisesti tutustua Jääkäreitten Helsinkiin mm Kari Talvitien vetämällä hautausmaakerroksella Hietaniemessä ja Kaartin vanhalla hautausmaalla.
Perjantai-illaksi 7.8. kokoonnutaan yhteiseen illanviettoon Suomenlinnan upseerikerholle, lauantai 8.8. vietetään retkeillen yhteisellä bussilla läntisellä Uudellamaalla, päivä päätetään yhteiseen illanviettoon Katajanokan kasinolla.
Kesäpäivien tarkempi ohjelma ja ilmoittautumishojeet julkaistaan Parolen numerossa 2/15. Tässä vaiheessa lisätietoja antaa osaston puheenjohtaja Arno Hakkarainen, arno.hakkarainen@gmail.com tai 050 383 5486 (iltaisin).
Hotelli Scandic Grand Marinan kanssa on neuvoteltu majoituskiintiö ja ryhmähinta. Kukin varaa tarvittavan majoituksen omatoimisesti. Varaustunnus on JAA080815 ja **varaus on tehtävä 18.07.2015 mennessä.**

18. Jääkäriseminaari

Jääkärit ja oikeus isänmaahan ja sen puolustamiseen
sunnuntaina 12.4.2015 Kauhavalla, Korttesjärven liikuntatalolla

Klo 10.00 Perinnejumalanpalvelus
kappalainen Reijo Tuomola
Ylihärmän puhallinorkesteri
kapellimestari Paavo Mularin johdolla

**Seppelpartion lähettäminen ja
kunniakäynti Jääkärimuistomerkillä**

Klo 11.00 Mahdollisuus ruokailuun
seurakuntatalolla.
Yhteisvastuulounas 10 €/henkilö
perheille (2 aikuista + lapsi/lapsia) 25 €

Klo 12.00 Jääkäriseminaari

Musiikkia
Ylihärmän puhallinorkesteri
kapellimestari Paavo Mularin johdolla

Seminaarin avaus
Kauhavan kaupunginjohtaja
Markku Lumio

Turvallisuuspoliittinen tilanne
Kenraali Ari Puheloinen

Kahvitarjoilu

Musiikkia

Maanpetos vai maan pelastus
jääkäri liike lakimiehen silmin ennen ja nyt
Professori, tohtori Jukka Kemppinen

Vapaussodan miehet
Antti Favénin muotokuva sarja jääkäreistä
Varatuomari Matti Mäenpää luovuttaa
kuvakokoelman Jääkärimuseolle

Seminaarin jälkeen mahdollisuus tutustua
Suomen Jääkärimuseoon klo 17.00 saakka

Suomen Jääkärimuseo

Kauhavan kaupunki

JP27:n Perinneyhdistyksen
Etelä-Pohjanmaan osasto

Suomen Jääkärimuseon ystävät ry
Finlands Jägarmuseum's vänner rf

JÄSENMAKSU SÄHKÖPOSTILLA

Uusiutunut jäsenrekisterimme mahdollistaa nyt jäsenmaksun sekä laskujen lähettämisen myös sähköpostilla.

Jäsenmaksujen kerääminen tullaan tekemään huhtikuussa. Jos haluat jäsenmaksusi ym. laskut jääkärikansliasta sähköpostitse, ilmoita sähköpostiosoitteesi jääkärikansliaan **3.4.2015 MENNESSÄ.**

PAROLE

JÄSENPALVELUN MYYTÄVÄT TUOTTEET		Muut tuotteet	
TUOTE	HINTA		
Kortit		CD Jääkäriin morsian, kesto 22 min	10,00
Uudistettu jääkärilippu	1,00	CD-ROM Virtuaalijääkärit	25,00
Jääkärilippukortti	1,00	Fallna för friheten -medalj	8,50
Jääkärilippukortti 2-os. + kuori	1,50	Jägarens väg	3,00
Jääkärikunniamerkki	1,00	Jääkärien elämäntyö — Itsenäisyyden puolesta, julkaisu	
Jääkärien tulo Vaasaan	1,00	(Kielet: suomi, ruotsi, saksa, englantia ja latvia)	10,00
Onnittelukortti jääkärimerkillä + kuori	1,00	Hopeiset 27-kalvosinnapit	150,00
Pakettikortti jääkärimerkillä	0,50	Hopeinen 27-riipus ketjulla	150,00
Rovaniemen jääkäripatsas	0,20	Kirjeensulkijamerkki, (arkki sis 50 kpl)	2,50
Skangal-Mangal tiellä + kuori	0,50	Kynttilä, Jääkärimerkillä	8,00
Suomen Jääkärit	1,00	Puukko Jääkärimerkillä	50,00
Turun jääkäripatsas	0,20	Suomen Jääkärien elämäkerrasto, I täydosa 1957	5,00
Vaasan jääkäripatsas	0,20	Ur Jägarnas levand och gärning	5,00
Wasserturm	0,20	VHS Jääkärien tie I-III	15,00
Adressit		Vain jäsenille	
Ilman tekstiä	10,00	Perinneyhdistyksen jäsenmerkki	12,00
Kansliasta kirjoitettuna/toimitettuna	12,00	Erillisillä hakemuksilla myynnissä	
Laajempi tekstaus	13,00	Jääkäripenoismerkki	80,00
		Jääkärihautamerkki	80,00

Tilaukset Jääkärikansliasta:
Pohjoisranta 20 A 3
00170 HELSINKI
P. 09 135 1009/050 377 8845
(myös tekstiviestit)
s-posti: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Toimitamme tuotteet kerran viikossa.
Hintoihin lisätään postituskulut.

www.jp27.fi

PAROLE

Päätoimittaja - Chefredaktör	ilmestyy vuonna 2014 maaliskuun, kesä-	Toimitusneuvosto — Redaktionsråd
Jukka Knuuti	kuun, syyskuun ja joulukuun alussa	Asko Kilpinen
040 753 2751	4 numeroa vuodessa, 20 €/vsk	Kari J. Talvitie
jukka.knuuti@gmail.com	4 nummer i året, 20 €/årg	Kari Nummila
Taitto Jyrki K. Talvitie		

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ - JÄGARSTIFTELSEN

Puheenjohtaja - Ordförande	Jäsenet - Medlemmar
Kilpinen, Asko	Annala, Jari
Varapuheenjohtaja - Viceordf	Heiskanen, Kari
Fagernäs, Peter	Hägglund, Gustav
Asiamies- Ombudsman	Kuljukka, Antti
Eklin, Jukka	Manninen, Ohto
	Pennanen, Jukka
	Puheloinen, Ari
	Sihvo, Sami

JP27:N PERINNEYHDISTYS ry —
FÖRENINGEN JB27:s TRADITIONER rf

Hallitus - Styrelse	Jäsenet - Medlemmar
Puheenjohtaja - Ordförande	Aherto, Markku
Laatikainen, Pertti	Ehrnrooth, Martti
Varapuheenjohtaja -	Hakkarainen, Arno
Viceordförande	Iisakkala, Ari-Ilmari
Talvitie, Kari J.	Mikkonen, Paavo
Sihteeri - Sekreterare	Parkkola, Ari
Kiiski, Tiina	

KANSLIA: Auki ma—to 10—14. KANSLI: Öppet må—tors 10—14. Kanslia suljettu 9.6.—31.7.
Pohjoisranta 20 A — Norra Kajen 20 A
00170 HELSINKI — 00170 HELSINGFORS
Puhelin/telefax 09-1351009 telefon/telefax, gsm 050-377 8845, email: jaakarikanslia@kolumbus.fi
Kanslian puhelimat ovat "avoinna" kanslian aukioloaikoina. Muulloin voi jättää viestin tai lähettää tekstiviestin.

Hohenlockstedtin juhlassa olivat mukana kaikkien jääkäriperinnettä kantavien joukkoyksiköiden liput. Jääkärietykistörykmentin lippu saapuu juhlapaikalle. Kuva Paavo Mikkonen

**100 Jahre
FINNENTAG**

27.+28.02.2015 HOHENLOCKSTEDT

